

Populismo Portugues

Om populismen som väsen och varför det inte finns plats för ett populistisk parti i portugisisk politik

Abstract

Den populistiska våg som gått genom västvärlden har knappast undkommit någon och vid en panorering över Europas politiska landskap står Portugal ut bland mängden då de är utan ett populistiskt parti. Med utgångspunkt i en definition av populism som ges av Jan-Werner Müller, samt två förklaringsmodeller för populism som presenteras av Ronald F. Inglehart och Pippa Norris, undersöker vi om de fenomen som brukar förklara populism också återfinns i Portugal, och vad detta kan innebära för vår förståelse av populism. I detta syfte använder vi oss av de variabler Norris och Inglehart använder sig av från databasen European Social Survey. Till detta kommer en jämförelse med Italien för att ge argumentationen större tyngd.

Nyckelord: Populism, Portugal, förklaringsmodeller, värderingsskifte, ekonomisk osäkerhet
Antal ord: 9406

Innehållsförteckning

Definitioner av populism	3
Jan-Werner Müllers definition av populism	3
Positiv definition	4
Negativ definition	5
Förklaringsmodeller	8
Norris och Ingleharts förklaringsmodeller	8
Efterfrågan	10
Institutionella aspekter	10
Tillgång	12
Metod	14
Replikation av Norris och Ingleharts modell	14
Genomgång av variablerna	16
Portugal i ESS3	18
Kulturella attityder samt förtroende gentemot politiken	19
Ekonomiska faktorer	19
Portugal i ESS7	20
Kulturella attityder samt förtroende gentemot politiken	20
Auktoritära värderingar	21
Ekonomiska faktorer	21
Jämförelse med Italien	22
Slutsats	23
Förändringar 2006-2014	23
Vad betyder det här?	23
Referenser	26

Definitioner av populism

För att kunna undersöka populism behöver vi en användbar definition av populism, som kan vägleda oss i hur vi ska förstå och undersöka detta fenomen. Vi har valt att använda oss av Jan-Warner Müllers bok "*Vad är populism?*" (2016). Vi kommer att nyansera detta genom ställa upp både en positiv och en negativ definition.

Jan-Werner Müllers definition av populism

Jan-Werner Müller menar att populism, i dess kärna, består av två komponenter: en kritik mot en politisk elit, och en benägenhet att framställa sig som de enda företrädarna för det "sanna" folket. Att de säger sig företräda det "sanna" folket ska dock inte ses som ett empiriskt anspråk utan ett moraliskt. Detta gör att populisterna kan bortse ifrån att de inte har en majoritet av väljarna rent empiriskt, då deras väljare är det "rätta" folket och de är de enda som representerar dessa. De menar att de kanaliserar en folkvilja, och att de ger en röst till en "tyst majoritet", och att man har en politisk uppfattning som menar att "ett moraliskt rent, homogent folk alltid står emot omoraliska, korrupta och parasitära eliter - och de här eliterna hör egentligen över huvud taget inte till folket" (Müller 2016, s. 48). På så sätt skaffar populisterna sig ett monopol på legitim politisk representation, eftersom de andra partierna endast går "eliternas" ärenden och inte folkets. (Müller 2016, s. 29). Detta gör även att populisterna inte behöver bry om huruvida de har en majoritet av väljarna eller inte, eftersom de anser att de representerar folkviljan, och folkviljan kan inte ha fel. Snarare menar man att det representativa systemet i demokratin inte fungerar då det inte har lyckats att kanalisera folkviljan genom att sätta populisterna vid makten (Müller 2016, s. 71). Müller menar att man gör en åtskillnad mellan ett empiriskt och ett moraliskt valresultat, där de etablerade partierna endast kan vinna val empiriskt, men inte moraliskt (detta eftersom de inte företräder det rätta folket) (Müller 2016, s. 73). Då populisterna tänker sig att de exklusivt företräder folket (vilket ger dem moralisk rätt) så kan andra partier helt enkelt inte vinna på ett moraliskt plan. Man menar att moralen kommer före empirin (Müller 2016, s. 73). Att populisterna kan sitta i opposition görs möjligt endast genom att deras politiska fiender inte representerar folket (ibid). Müller skriver att man anser sig företräda "en identitet som påstås nödvändigtvis vara förbunden med ett visst intresse" (2016, s. 53). Följden av detta blir också att man ser sig som mer än bara ett vanligt parti, man ser sig mer som en folkrörelse, en "front" som kämpar mot eliterna (Müller 2016, s. 65)

De populistiska partiernas kritik mot den politiska eliten gör även att de kan kritisera demokratiska institutioner då dessa inte har lyckats med att sätta folkets rätta representant vid makten (Müller 2016, s. 71,72). Eftersom folkviljan är det rätta så kommer inte den representativa demokratin ha lyckats om den inte har lyckats att

kanalisera folkviljan, vilket kan leda till att man kritiserar de demokratiska institutionerna.

Positiv definition

Som grund kommer vi att använda oss av definitionen av "populism" som ges av Jan-Werner Müller i essäboken "Vad är Populism" där han argumenterar för en förståelse av begreppet som är ofjättrad av historiska konnotationer. En definition av begreppet som ej ska tyngas ned av de historiska konnotationerna kommer att exkludera vissa rörelser som i regel inkluderas under begreppet, exempelvis de amerikanska "populisterna" under 1800-talets slut, samtidigt som politiska tendenser som vi vanligtvis inte associerar med populism, exempelvis Erdogans återinförande av religion i offentligheten och politiken i Turkiet, kommer att innefattas. Den eventuella problematik som följer av detta kommer att diskuteras och bemötas efter att den begreppsliga förvirringens dimma är skingrad.

Enligt Müller menar populisterna alltså att de är ensamma med att företräda det sanna folket. Den moraliska legitimitet som populisterna menar sig ha bygger på vissa uttalade normativa antaganden, exempelvis den om folkets suveränitet som grund för politisk legitimitet. Detta innebär att populism främst bör återfinnas i nominellt demokratiska system och detta bekräftas av empiriska kartläggningar. Alla partier som beskrivs som populistiska återfinns i nominella demokratier (Norris - Inglehart, s.44), en eventuell invändning är att de kriterier som ges vid klassificeringen av dessa partier inte nödvändigtvis överensstämmer med den som förs fram av Müller, dock kvarstår att de rörelser som är populistiska i den bemärkelse vi använder termen återfinns bland dessa och därav håller resonemanget denna invändning till trots.

Värt att poängtera är moralomdömet relation till det moraliskt auktoritativa inom populismen. Den moraliska dimensionen är ett nödvändigt men ej tillräckligt villkor för populismen, både populisterna och exempelvis religiösa fanatiker appellerar till en moralisk dimension i samband med att de agerar politiskt, dock råder det en distinktion de två sinsemellan. Populismen appellerar till "folket" som det moraliskt legitimerande och ej en gudom. En populistisk rörelse kan självklart innehålla explicita religiösa teman, liksom det Ungerska regeringspartiet Jobbik:s kristna tematik (MTI, 2009), men de blir populisterna i och med att "folket" legitimerar de absoluta moraliska anspråken och ej genom att de gör absoluta moraliska anspråk i sig (Müller, 2016, s.29).

Populismen bör inte förstås som en substantiell politisk kategori, som vi känner igen på det sätt vi känner igen exempelvis socialistiska eller liberala aktörer. Ställer vi oss frågan "vem är socialist?" besvaras den bäst genom att granska policyförslag, vill personen fördela samhällsresurser från de välbeställda till de svagare skikten, vill hen ha ett större offentligt engagemang i ekonomin etcetera. Populismen utgörs av en *form* och ej av egenskaperna hos politiken populisterna för eller avser att föra. Denna form består av en föreställning där ett moraliskt rent folk befinner sig i konflikt med en omoralisk och parasitär elit som inte tillhör folket, vilket gör dem politiskt illegitima (Müller 2016, s. 47-48). Denna definition och förståelse av populismen innebär att till synes skilda politiska aktörer, exempelvis Geert Wilders och Erdogan, kommer att innefattas inom samma kategori - vilket möjligtvis får vissa att protestera. Värt att notera i sammanhanget är att populismen skiljer sig just från andra "ismer" i bemärkelsen politik som form och/eller substans och vidare bör vi även poängtera att ytterligare kvalificeringar görs när vi vill förstå politiska rörelser. Att både Geert Wilders parti Frihetspartiet och Podemos är populisterna är ej ett påstående om den *substantiella* politiken de två partierna för, då detta ej hör populismbegreppet till, utan ett uttalande om politikens *form* och denna definition är kompatibel med ytterligare specificeringar, exempelvis indelningar såsom höger- kontra vänsterpopulism.

Negativ definition

Populismens skillnad gentemot andra ismer kan förtydligas genom en kontrastering med den syn på politik vi finner i socialistiska och liberala föreställningar. Populismens betoning av en konflikt mellan folk och elit för tankarna till socialistiska idéer och en stark likhet de två emellan är att båda två föreställer sig ett kollektivt politiskt subjekt, vilket skiljer dem åt från liberalismens individualistiska emfas.

Dock föreligger två skarpa skillnader de två begreppen sinsemellan. Socialismen föreställer sig visserligen en konflikt mellan folk och elit, vilket uttrycks som en konflikt mellan arbetar- och kapitalistklass, dock förstås denna konflikt uteslutande i ekonomiska termer. Det kollektiva politiska subjekt som socialisterna föreställer sig är ett där den gemensamma nämnaren är medlemmarnas klassposition medan populistens kollektiva politiska subjekt grundas i idén om det äkta folket, vilket det nu är. Ytterligare en skillnad finner vi i idén om politikens moraliska dimension. Socialismen, sett till idealtyp, hyser inte en moralisk dimension utan föreställer sig egenintresserade amoraliska aktörer med diametralt motsatta intressen som konkurrerar om materiella resurser. Hårddraget befinner sig arbetar- och kapitalistklassen i en till synes evig konflikt då det ligger i arbetarnas intresse att arbeta under så goda arbetsvillkor som möjligt samtidigt som det ligger i kapitalisternas intresse att betala ut en så låg lön som möjligt och att erbjuda så

dåliga arbetsvillkor som möjligt. De två parterna i denna konflikt har inte ett moraliskt anspråk utan konfliktens utveckling och utfall förstås snarare som en styrkemätning.

En given invändning till denna beskrivning är att de två parterna med all säkerhet klär sina intressen i moraliska termer, socialisten menar troligtvis att människan har en moralisk rätt till en materiell trygghet och/eller att arbetaren har en rätt till det fulla värde hen producerar och därav är vi förpliktigade att implementera en socialistisk politik då den menas ge alla en garanti till detta. Kapitalisten kan å sin sida luta sig mot en föreställning om exempelvis naturliga rättigheter där äganderätten ses som en av dessa och vidare argumentera för att fria och vuxna individer på en marknad som ingår kontrakt med varandra bör lämnas ifred. Denna frihet förstås då hysa ett egenvärde vilket en socialistisk politik skulle inskränka. Ytterligare kan hen mena att människan i grunden är anständig samt vända sig emot den vulgärdeterministiska människosyn socialisten ger uttryck för. Där du sitter avgör var du står och generellt sett tycks det vara så att människors normativa föreställningar överensstämmer med deras materiella intressen.

Skillnaden ligger inte i att socialister aldrig gör moraliska anspråk eller att socialistiska argument inte kan formuleras med hjälp av eller vinna sympatier genom etos, skillnaden återfinns i att den moraliska dimensionen inte är en konstituerande del av ideologin. En socialist kan beskriva sin föreställning om politiken *utan* ett moraliskt anspråk, likt vi har gjort ovan, medan en populist *måste* göra ett moraliskt anspråk i sin politik och därav kan vi tala om socialismen och populismen som väsensskilda.

Populismens olikheter med liberalismen synliggörs bäst genom dess skilda politiska subjekt och populismens anti-pluralism. Det folk som populisterna föreställer sig har ett exklusivt legitimt moraliskt anspråk inom politiken och av det följer att alla motstridiga anspråk är illegitima. Då de är illegitima kan de inte bara tryckas ned utan de *bör* nedtryckas. För att uttrycka den liberala hållningen kan vi ta hjälp av John Stuart Mill som i "Om friheten" beskriver den enda friheten värd namnet som en där varje människa ges möjlighet att sträva efter deras egen idé om det goda ("det goda" bör förstås som synonymt med "det rätta") i den mån denna strävan är kompatibel med andras strävanden efter det goda (Mill, 1859, s.16). Då det inte råder en konsensus om vad det goda är och varje individ bör garanteras rätten att sträva efter det hen förstår som gott följer dels en acceptans av pluralism och dels ett förpliktigande att upprätta politiska arrangemang som praktiskt möjliggör detta. Då majoritetens föreställning om det goda av uppenbara skäl inte behöver skyddas i demokratier innebär detta att de politiska institutionerna behöver skydda minoritetens möjligheter att eftersträva det goda de föreställer sig.

Populisten kan mycket väl acceptera delar av Mills beskrivning, att den frihet som är värd sitt namn består utav att människor ges möjlighet att eftersträva det rätta. Det rätta förstås dock som entydigt och det råder inte heller en okunskap om vad det rätta är. Det rätta är det som "folket" vill och det existerar inte oberoende av "folkets" vilja. Alltså, vad som är rätt och fel inom politiken ges av folkets preferenser och existerar inte oberoende av detta folk. För populisten är det exempelvis inte rätt/fel att omfördela resurser utifrån en föreställning om rättvisa utan det är rätt/fel beroende på folkets vilja. Här ser vi för övrigt den begreppsliga kopplingen mellan populismen och den egenskap som ofta associeras med den, nämligen att erbjuda enkla lösningar, som är så pass förenklade att de antingen gränsar till eller är direkt lögnaktiga, på komplicerade problem (Müller, 2016, s.33). Bortser vi från taktiska politiska avväganden, exempelvis att ett brutet löfte kostnad tros bli lägre än den förväntade vinsten av en lögn eller ohederlig förenkling i stunden, är dock lösningen enkel för populisten. Det rätta är att helt enkelt göra det ens väljarkår, alltså det "äkta" folket, vill - då det de vill måste vara det rätta. Detta innebär att populismen och liberalismen är väsensskilda i det att populismen inte kan erkänna en pluralitet av legitima intressen utan är snarare förpliktigad att kväsa andras strävanden efter det de upplever som gott.

Förklaringsmodeller

Vi tar avstamp i två förklaringsmodeller som ges av Pippa Norris och Ronald Inglehart i artikeln "Trump, Brexit and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash" (2016). Dessa två forskare frågar sig i artikeln vad som skapar en grogrund för populism och ställer två förklaringsmodeller mot varandra: den så kallade ekonomiska förklaringsmodellen och den om kulturell motreaktion. Den ekonomiska modellen fokuserar på förändringar i det ekonomiska systemet och arbetet i och med globaliseringen, och ser populism som en följd av missnöje från de som ses som globaliseringens "förlorare". I den post-industriella ekonomin har många fått en i hög grad osäker ekonomisk situation, och enligt detta synsätt så gör detta dem mottagliga för den retorik som populistiska partier för (Norris - Inglehart 2016, s. 2). Modellen om den kulturella motreaktionen sätter i kontrast till detta inte det ekonomiska i fokus, utan istället den progressiva förändringen av kulturella värden i samhället. Den bygger på teorin om "the silent revolution" (som tagits fram av Inglehart), vilken bygger på argumentet att generationer i västvärlden efter andra världskriget har upplevt en så hög grad av existentiell säkerhet att postmoderna värden har vunnit mer och mer mark (Norris - Inglehart 2016, s.3). Att dessa värden skiftar med generationerna gör att samhället som helhet mer och mer skiftar mot postmoderna värden som miljöskydd, mänskliga rättigheter och jämställdhet (ibid). Detta förstärks också i och med att fler och fler får tillgång till universitetsutbildning, där dessa värden hålls högt. De som dock inte följer med i denna rörelse är, generellt sett, den äldre generationen, män och människor utan högre utbildning. Dessa skapar en motreaktion mot dessa värden då dessa grupper tidigare har befunnit sig på en bekvämare sits i samhället. De utgör en grupp som kan vara mottaglig för populistisk retorik. Norris och Inglehart menar dock att dessa två modeller egentligen inte behöver utesluta varandra, utan kan fungera samtidigt. Dock menar de att det mer handlar om en betoning på det ena eller det andra som inte behöver stå i konflikt (ibid).

Norris och Ingleharts förklaringsmodeller

Inledningsvis behöver vi, givet den divergens som råder i användningen av "populist/populism" redogöra för överensstämmelsen i den definition vi presenterat utifrån Müllers användning av ordet och den som Inglehart och Norris brukar sig av, är de två innebörderna ömsesidigt uteslutande är vårt projekt av uppenbara skäl dödfött.

Inglehart och Norris förståelse av termen utgår från tre centrala värden: anti-etablissemangskänslor, auktorianism och nativism där ett hederligt, moraliskt

och homogent folk befinner sig i en konflikt med det politiska etablissemangen (Cas Mudde, citerad i Norris - Inglehart 2016, s. 6). Den nativistiska faktorn, föreställningen att den infödda/egna gruppen är överlägsen andra, att dennes intressen är mer legitima och därav bör främjas på bekostnad av andra följer hos så väl Müller som hos Inglehart och Norris av den populistiska förståelsen av folket som den legitima moraliska aktören (Norris - Inglehart 2016, s. 7) inom politiken och givet det är, om omständigheterna tycks kräva det, ett auktoritärt - alltså majoritetens förtryck - tillvägagångssätt legitimt och troligtvis nödgat av villkoren som råder.

I likhet med Jan-Werner Müller så menar Norris och Inglehart att populism är en rörelse som lägger en stor vikt vid det "äkta folket" i kontrast med de korrupta eliterna, tillsammans med en kritik mot den representativa demokratin och en vilja att föra politiken "närmare" folket (Norris - Inglehart 2016, s. 7). Till detta finns ofta en auktoritär hållning där en stark och karismatisk ledare föredras, samt en nativism eller xenofobisk nationalism.

Norris och Inglehart menar att populism befinner sig på ena änden av en skala, där den andra änden av skalan är liberal kosmopolitanism (2016, s. 3). Detta är en kontrast till populismen eftersom den argumenterar för öppnare gränser snarare än stängda, för "checks and balances" istället för ett auktoritärt system, samt en pluralism i bland annat politik, religion och sexuell läggning. Denna uppdelning följer inte den klassiska höger-vänsterskalan, då populismen, som den definieras i artikeln, inte måste ligga i linje med högerpolitik eller vänsterpolitik.

Inglehart och Norris tar upp tre dimensioner i sin förklarande ambition över populismens tillväxt och framgångar: efterfrågan, tillgång och institutionella aspekter. Med efterfrågan menas väljarkårens politiska preferenser, alltså varför folk vill ha en viss typ av politik; med tillgång syftar de på partiernas agerande. Om ett segment av väljarkåren vill ha X kommer partier att förhålla sig till detta och givet att partier är rationella aktörer som strävar efter att maximera sitt väljarstöd finns det skäl att förvänta sig att partier kommer att förhålla sig till en skiftande politisk efterfrågan; med institutionella aspekter syftar de på egenskaper och faktorer i de politiska arrangemangen, exempelvis valsystemets utformning och fördelning av mandat. Vi kommer att diskutera och presentera de relevanta faktorerna för fallet Portugal utifrån dessa tre aspekter, under "efterfrågan" kommer vi att diskutera de två förklaringsmodellerna för varför människor är intresserade av populistisk politik, under "tillgång" kommer vi att ge en redogörelse för den portugisiska politikens händelseutveckling under den aktuella tidsperioden, 2008-2014, för att sedan avslutningsvis under "Institutionella aspekter" redogöra för relevanta egenskaper hos det portugisiska valsystemet som kan menas påverka etableringen av nya partier och deras konkurrenskraft i politiken.

Efterfrågan

Den materiella förklaringsmodellen menar att de ekonomiska trenderna i västvärlden så som växande inkomstklyftor, automatisering driven av teknologisk utveckling (vilket minskar behovet av arbetskraft vilket i sin tur skapar mer konkurrens om arbetstillfällena och det driver ned lönerna/stävjar löneutvecklingen i sektorn) ackompanjerat med avindustrialisering då den inhemska industrin konkurrensutsätts av låglöneländer, ett minskande utbud av välfärdstjänster och försvagningen av fackföreningsrörelsen har inneburit att materiella intressen hos det lägre skiktet i samhället har frustrerats av politiken. Då dessa intressen frustrerats över tid har tilliten till politiken eroderat och ett ogillande av etablissemangen har uppstått. Parallellt med detta har vi även sett en ökad rörlighet för både människor, varor och kapital vilket bland annat har inneburit flyktning- och migrantströmmar och det har i sin tur har gett populistiska politiker och rörelser möjlighet att kanalisera detta missnöje och lägga skulden till det lidande som människor upplever i händerna på det politiska etablissemangen (eliten) och människor med utländsk bakgrund (de andra) - anledningen till att "vi" lider är på grund av att "de" plågar oss (Norris - Inglehart 2016, s. 3).

Den kulturella och/eller den värderingsmässiga förklaringsmodellen menar att populismens framgångar bäst förstås i andra termer än rent materiella utan istället som en motreaktion till en bredare samhällslig värderingsförskjutning. I följd av hög materiell standard och existentiell trygghet skedde en utveckling mot post-materiella värden så som kosmopolitanism och multikulturalism vilket gjorde avtryck i politiken genom intåget av progressiva och gröna partier i den Europeiska politiken. Denna värderingsförskjutning är dock inte universell utan har burits av specifika samhällsgrupper, exempelvis senare generationer under efterkrigstiden, och detta har orsakat motreaktioner hos andra samhällsgrupper vars ställning ej gynnades av denna förskjutning - exempelvis vita män och människor som hyser traditionella värderingar, dessa har förlorat status och privilegier i följd av utvecklingen vilket har lett till en kulturell motreaktion som kanaliseras genom populistiska partier (Norris - Inglehart, s. 3).

Institutionella aspekter

De institutionella aspekterna i demokratiska arrangemang kan ej bortses från och beroende på dess utformning kan de hämma/främja nya politiska tendenser. Det brittiska systemet med majoritetsval i enmansvalkretsar försvårar avsevärt

etableringen av nya partier av flera skäl. Exempelvis kan det av många upplevas som en bortkastad röst, visserligen överensstämmer väljare X:s värderingar bättre med liberaldemokraterna eller UKIP än med Labour och/eller Tories men då sannolikheten är såpass låg att de vinner en majoritet, eller utgör den största pluraliteten, i valkretsen och då vi vill att våra röster ska spela roll - vilket den inte upplevs göra ifall den ges till ett dödfött parti. Den institutionella aspekten kan alltså inte bortses från då den är en faktor bland andra som påverkar vårt röstbeteende. Likaså har vårt svenska proportionella system med en minimigräns, fyraprocentsspärren, för inträde i riksdagen rimligtvis denna typ av hämmande effekt på nya och/eller mindre partiers etablerings- och konkurrensförmågor.

Det portugisiska systemet är mer proportionellt än det svenska och brittiska, dock är det inte fullt ut proportionellt. Parlamentsplatser distribueras utifrån d'Hondt-formeln där det parti med flest röster ges en parlamentsplats. Efter att den första parlamentsplatsen delats ut adderas 1 till antalet parlamentsplatser och sedan divideras summan med antalet röster. Alltså, om parti X och Y konkurrerar om platser i ett parlament och parti X har 100 000 röster och Y 40 000 kommer X att tilldelas den första platsen och då $100\,000/(1+1) = 50\,000$ råder konkurrensomständigheterna mellan X och Y om den andra platsen 50 000 kontra 40 000 röster, X tilldelas då sitt andra mandat och 50 000 divideras med tre vilket är 16 666 och då $40\,000 > 16\,666$ samt $20\,000 > 16\,666$ kommer Y att tilldelas mandat tre och fyra och detta fortsätter tills antalet mandat är slut (Encyclopædia Britannica, 2017).

Tilldelning av mandat utifrån d'Hondt-formeln gynnar visserligen stora partier på bekostnad av små enligt Daniel Blochster vid universitetet i Zurich (Blochsler 2009, s.3) men den relativa enkelheten för mindre politiska strömningar ifråga om etablering och konkurrenskraft i det portugisiska systemet kan illustreras med hjälp av partiet "Människa-Djur-Natur" (Pessoas-Animais-Natureza, PAN) som håller ett mandat i Portugals parlament genom ett väljarstöd på 1,4 % i det senaste valet, en direkt proportionell tilldelning skulle gett partiet tre mandat (avrundat ned från 3,22 då $230 \times 0,014 = 3,22$) dock kvarstår det faktum att ett parti med ett väljarstöd på 1,4 % per definition inte kan träda in i Sveriges riksdag och med en astronomiskt låg sannolikhet skulle kunna träda in i det engelska parlamentet. Detta talar alltså för att institutionella aspekter i den portugisiska politiken inte kan menas vara den förklarande faktorn för frånvaron av ett populistiskt parti.

Tillgång

Innan parlamentsvalet 2015 leddes landet av en koalition mellan högerpartierna Partido Social Democrata (PSD) och Centro Democrático e Social – Partido Popular (PP). Sedan parlamentsvalet 2015 styrs Portugal av Partido Socialista (PS) med

stöd av Bloce de Esquerda (BE) och en koalition mellan Partido Comunista Português (PCP) och Partido Ecologista "Os Verdes" (PEV) som kallas Coligação Democrática Unitária (CDU) (CIA 2017). Även om dessa partier inte ses som populistiska (The Economist 2017) så kan man se vissa populistiska tendenser i dem. På en 11-gradig skala över betydelsen av anti-etablissemangs och anti-elit-retorik där 0 var "inte viktig alls" och 10 var "extremt viktig" så placerar sig CDU och BE på 7,5 år 2014 (Chapel Hill Expert Survey 2017). PS innehar dock en 2:a på skalan, medan de två partier som förut hade makten, PSD och PP, båda ligger runt 0,5. Detta reflekteras i huruvida partierna ser det som att Portugal har gynnats av att vara del i EU eller inte, där CDU och BE är mer skeptiska än de andra partierna, som 2014 menar att generellt sett har Portugal gynnats av att vara del av EU (Chapel Hill Expert Survey 2017). Ett utmärkande drag i CHES är att inget av partierna visar att de anser att konflikten mellan traditionella och libertarianska värden är särskilt viktigt. BE ligger högst, 4,7 på en 11-gradig skala där 0 är "inte alls viktigt" och 10 är "mycket viktigt" (ibid). PS, CDU och BE menar dessutom år 2010 (Chapel Hill Expert Survey 2017) att religiösa principer inte ska styra politiken, vilket pekar i motsatt håll mot Norris och Ingleharts kulturella förklaringsmodell, där traditionella värden (vilket inkluderar religiösa värden) ökar genom motreaktionen på den så kallade "tysta revolutionen" (Norris - Inglehart 2016, s. 4). Inte heller nationalism kan sägas vara dominerande i Portugal, då de flesta partier ligger runt 5 på en 11-gradig skala år 2014, där 0 är "främjar starkt en kosmopolitisk snarare än nationalistisk bild av samhället" och 10 är "främjar starkt en nationalistisk snarare än kosmopolitisk bild av samhället" (Chapel Hill Expert Survey 2017). Det parti som ligger närmast nationalismen är PP (7 av 10), och det som ligger närmast kosmopolitism är BE (1,5 av 10).

Detta är endast indikatorer på vad Inglehart och Norris kallar "the supply-side of politics" (Norris - Inglehart 2016, s. 2), men det visar på hur de partier i Portugal som idag är närmast att kallas för populistiska, BE och CDU (speciellt PCP), inte har anammat traditionella värden som nationalism och religiositet. Med CDU:s och BE:s betoning på kritik av eliter skulle man dock kunna föreställa sig att populistiska tendenser i Portugal kanaliseras genom dessa, men även genom PS. Vidare har båda CDU och BE snarare byggt sin image som politisk parti på att vara "disciplinerat och ansvarsfullt" (The Economist 2017) och inte på en föreställning om ett sant, rent folk som de företräder. The Economist menar att BE hade populistiska tendenser i sin barndom, men att partiet sedan några år tillbaka "has given way to realpolitik and has adopted an increasingly more flexible position" (2017).

The Economist menar även att det koloniala arvet samt Portugals historia som diktatur har gjort att högerextrema krafter har avväpnats (2017). Artikeln argumenterar för att landets koloniala historia ses som något skamfyllt, och kopplat till detta ses även nationalism som något icke-önskvärt. Detta kombinerat med en

vaksamhet mot högerextrema krafter sedan fascistdiktaturens fall har gjort att högerpopulister haft svårt att få en plats i "mainstream"-samhället. Vidare skriver författaren även att Portugal varit ett land "of both emigration and immigration" (2017) vilket har gjort att portugiser anammat ett mer kosmopolitiskt sätt att se på världen. Portugal har gått igenom perioder då många invånare har emigrerat till kolonier (eller före detta kolonier), vilket gör att många portugisiska familjer har erfarenhet av migration (ibid). Dessutom är de största invandrargrupperna idag från Portugals forna kolonier, vilket gjort att de har blivit "assimilated relatively well into a society with which they share a language and cultural history" (ibid). Detta bekräffas endast delvis av CHES, där de tre vänsterpartierna BE, CDU och PS inte vill införa en hårdare invandringspolitik, dock är de två högerpartierna PP och PSD för en hårdare invandringspolitik (Chapel Hill Expert Survey 2017). I frågan om kosmopolitanism eller nationalism står dock endast PP entydigt för nationalism, CDU och PSD ligger i mitten, och PS lutar mot kosmopolitanism. BE är det enda parti som tydligt står för en kosmopolitisk politik.

Artikeln framställer BE som det närmaste exemplet på ett populistiskt parti i Portugal, främst på grund av sin anti-etablissemangsretorik och motstånd mot den så kallade Trojkan (Europeiska Kommissionen, IMF och Europeiska Centralbanken) (ibid). De menar att partiets aversion mot att inleda samtal om ett "adjustment programme" (ibid) för Portugal med Trojkan gjorde att de tappade röster i valet 2011, vilket är varför de nu har justerat sin politik i en mer pragmatisk riktning (ibid). Att BE och PCP, två partier som kan sägas ligga långt ut till vänster, stödjer PS, som ligger mycket närmare mitten på en höger-vänsterskala, visar på just detta

Metod

Replikation av Norris och Ingleharts modell

Den materiella förklaringsmodellen kan ej menas vara ogrundad, då det finns ett samband mellan den subjektiva upplevelsen av ekonomisk utsatthet och huruvida ens huvudsakliga inkomst består av transfereringar (Norris - Inglehart 2016, s. 27). Dock kan materiella faktorer ej förklara stödet som helhet och för detta finns det en given förklaring, om det var en fråga om en strikt materiell process skulle en tydligare socioekonomisk skiktning framträda i svaren hos deltagarna i ESS och i förlängningen förklarar det populistiska partiets framgångar då deltagarna är röstberättigade. Alltså, om vi menar att populismens framgång orsakas av en växande ekonomisk osäkerhet vilket leder till att ett strikt ekonomiskt egenintresserat intresse sublimerats till en negativ attityd gentemot invandring och/eller etablissemang kan vi inte förvänta oss att se ett stöd hos människor som lever under objektivt bättre ekonomiska förhållanden (de som aldrig varit arbetslösa i minst tre månader, de vars huvudsakliga inkomst ej består av transfereringar och de som befinner sig högre upp i klasshierarkin). Då vi ser detta i det empiriska materialet kan den materiella förklaringsmodellen inte menas ensamt kunna förklara väljarstödet.

Det bör även poängteras att om två personer, person A och B, båda röstar på ett populistiskt parti och person A upplever att invandring är dåligt för landet och att det gör landet till en sämre plats att bo i men inte har en subjektiv upplevelse av ekonomisk osäkerhet röstar på ett populistiskt parti och person B delar person A:s upplevelse att landet försämras av invandring men har en subjektiv upplevelse av ekonomisk osäkerhet samt har varit arbetslös i tre månader eller mer följer det logiskt att det ej är den ekonomiska utsattheten som är den kausala faktorn. Det är fullt möjligt att ekonomisk osäkerhet sublimeras till en fientlighet gentemot invandring och/eller kulturella/religiösa minoriteter men då det är den kulturella attityden och de auktoritära värderingarna som är det gemensamma för väljarkåren tycks dessa föreställningars rot vara mångfacetterad och därav är det intressanta att se till föreställningen i sig, då ett entydigt svar på dess rötter ej kan ges. Den relevanta motiverande faktorn i en förklarande ambition av populismens framgångar tycks då finnas i den kulturella förklaringsmodellen och ej hos den ekonomiska då den kulturella mäktar fånga in de relevanta aspekterna hos båda modellerna medan den ekonomiska ej kan inkorporera de relevanta aspekterna hos den kulturella förklaringsmodellen.

Norris och Ingleharts tillvägagångssätt i att testa de två förklaringsmodellerna gjordes på följande sätt: En kvantitativ analys av svaren som gavs och redovisades i ESS6 (European Social Survey år 2012) som är en sammanställning av

enkätundersökningar i alla EU:s medlemsstater för att på så sätt testa det statistiska sambandet mellan materiella kontra värderingsgrundade oberoende variablers förklaringskraft på den beroende variabeln "väljarstöd till ett populistiskt parti". Ett test av deras statistiska modell inom ramen för Portugal kan ej göras då det inte finns ett populistiskt parti, därav intresset för landet. Om vi menar att efterfrågan för populistisk politik kanaliseras genom redan etablerade partier, vilket vi menar, vore en lösning att istället föra in ett annat partis valresultat, rimligtvis den nuvarande regeringskoalitionen i det portugisiska parlamentet, över tid för att se dess utveckling i väljarstödet i relation till de kausala variabler Inglehart och Norris presenterar i sin modell. Problematiken som följer av detta tillvägagångssätt är att då partiet de facto ej är populistiskt, enligt den klassificering som ges av CHES (Chapel Hill Expert Survey 2014), är att om vi menar att variablerna 1-6 orsakar populism och att detta har lett till att parti X och Y vuxit tycks det snarare tala för att variabler 1-6 inte orsakar just populism - i så fall skulle de ju inte röstat på ett icke-populistiskt parti. Det skulle tvinga oss att antingen mena att parti X är populistiskt, vilket det ej är, eller att de kausala faktorer som menas leda till populism inte gör det. Båda alternativen omöjliggör vårt projekt och alltså är det ej möjligt att göra en direkt rekonstruktion av studien i fallet Portugal.

Då en direkt replikation av Norris och Inglehart kvantitativa analys inte är möjlig i fallet Portugal men då de variabler de använt sig av och som har gett ett statistiskt säkerställt samband i de länder som hyser ett framgångsrikt populistiskt parti, med framgångsrikt menas att partiet är representerat i det nationella parlamentet, finns det goda grunder till att modellera om deras modell för fallet Portugal. Det vi istället kan göra är att redogöra för utvecklingen i svaren för just dessa variabler hos de portugisiska deltagarna i ESS från 2008, året då finanskrisen föll över världen, och framåt. Då dessa variabler på goda grunder menas förklara populismens framgång och vi menar att en efterfrågan för populistisk politik kanaliseras genom redan etablerade partier bör vi utifrån den förändring som skett i svarsstatistiken kunna förstå utvecklingen i partiernas väljarstöd. Om svarsstatistiken i ESS från och med 2008 till och med idag visar en ökning i de variabler som menas gynna populistiska partier bör vi också se att partier som för en politik som i högre utsträckning än andra partier gynnas av denna utveckling samt vice versa. Detta menar vi att vi kan se i den portugisiska politikens utveckling, specifikt i det nuvarande parlamentariska underlaget till den sittande regeringen.

Vi menar att ESS som material är att föredra över andra statistiska underlag av två skäl: Trots att en direkt replikation av Norris och Ingleharts studie inte är möjlig i fallet Portugal är vi fortfarande intresserade av att utgå från deras modell då den har gett statistiskt säkerställt resultat. Genom att använda oss av samma material ger det oss en möjlighet att lägga oss närmre deras studie än om vi utgick från annan statistik. Då svaren i ESS-undersökningarna ges av deltagarna själva innebär det att

materialet fångar upp subjektiva upplevelser och det ger i sin tur en förståelse av deltagarnas motivation. Om huset någon befinner sig i fattar eld är det motiverande till att springa ut ur det, men det kräver en medvetenhet, alltså den personliga förståelsen, om eldsvådan. Detta gäller även för ekonomiska frågor, om vi menar att ex. ekonomisk osäkerhet är en faktor som motiverar människor att göra något är ett uttalat antagande att dessa människor hyser en subjektiv upplevelse av ekonomisk osäkerhet. Den subjektiva dimensionen fångas inte upp av statistik som redogör för enbart löneutveckling och/eller sysselsättningsstatistik och till skillnad från ESS och det gör ESS till ett material att föredra.

Genomgång av variablerna

Innan vi går vidare till att presentera de statistiska förändringarna behöver vi först redogöra för de variabler som ingår i den ursprungliga analysen och vilka av dem vi kommer att använda oss av i fallet Portugal. Norris och Ingleharts kvantitativa analys består av 26 variabler som i sin tur kan delas in i sex kategorier och de kategorierna är: partipreferenser, demografiska faktorer, ekonomiska faktorer, kulturella attityder, förtroende/avsaknad av förtroende i internationella överstatliga organisationer (FN och EU), auktoritära värderingar och vart personen placerar sig på höger-vänsterskalan (2016, s.45-46).

Kategorin "partipreferenser" mäter huruvida den svarande röstat på ett populistiskt parti det senaste nationella valet och i vilken grad den svarande identifierar sig med ett populistiskt parti i högre utsträckning än andra partier. Då det inte finns ett populistiskt parti i Portugal kommer vi inte att använda oss av dessa två faktorer då värdena inte kan vara annat än noll.

Den demografiska kategorin innefattar ålder, kön, utbildningsnivå, religiositet och etnicitet. Alla är relevanta, dock är särskilt ålder och etnicitet av särskilt intresse för oss. Detta då ålder är en central aspekt i "the cultural backlash thesis" som menar att populismens framgångar bäst förstås som en värderingskonflikt, där särskilt äldre människor lämnades opåverkade i högre grad än andra grupper av den värderingsförskjutning som skett inom västerlandet från och med efterkrigstidens entre och framåt (Norris - Inglehart 2016, s. 13). Om populismen då förstås som en rekyrlörelse gentemot denna förskjutning gentemot liberala och progressiva värderingar och då deras motsats är traditionella och auktoritära värderingar, så som exempelvis traditionella könsroller och en, milt uttryckt, skepsis gentemot hbtq-politik är detta något som bör återfinnas i högre grad i befolkningens äldre segment givet att detta är en relativt ny företeelse. Etnicitet är även intressant då den populistiska identiteten, att man representerar det sanna folket, är högkompatibel med en etnisk

förståelse av folket. Müller poängterar att den etniska laddningen av "folk" på inget sätt är ett måste för populisterna (Müller 2016, s. 59), vilket det spanska populistpartiet Podemos är ett gott exempel på, den etniska förståelsen av det äkta folket är dock passande i den bemärkelse att den passar väl i den populistiska förståelsen av den politiska konflikten som befinner sig i - ett äkta folk, svenskarna eller holländarna, som befinner sig i konflikt med en korrumpad elit och andra subversiva element, där xenofoba föreställningar om invandrare och ett, enligt dem, obrytt och verklighetsfrånvänt etablissemang utgör en koherent bild av det politiska landskapet.

Den ekonomiska kategorin utgörs av huruvida hushållets huvudsakliga inkomst består av transfereringar, den subjektiva upplevelsen av ekonomisk osäkerhet, huruvida den svarande har varit arbetslös tre månader eller längre, personens nuvarande yrkeskategori och urbaniseringsgraden av platsen personen är bosatt på. Norris och Inglehart har själva konstruerat en variabel som beskriver klass utifrån svaren i ESS, dock presenterar de ingen ingående redogörelse för hur detta har gjorts - alltså hur de har omvandlat en myriad uppgifter så som "anställd inom försvaret" och "anställd inom servicesektorn" till en klassificering av socio-ekonomiska klasser på en femgradig skala från chef till okvalificerad arbetare (manager/unskilled worker, vår övers.) (Norris - Inglehart 2016, s. 45) vilket innebär att vi ej haft möjlighet att rekonstruera denna variabel i vår undersökning. Vad som bör nämnas är dock att syftet med just denna variabel är att finna den eventuella socio-ekonomiska skiktningen i efterfrågan för populistisk politik för att på så sätt undersöka om ekonomisk oro sublimeras till en kritik av invandrare och etablissemang, vilket följer av den ekonomiska förklaringsmodellen (Norris - Inglehart 2016, s. 2). Vi menar att de övriga ekonomiska variablerna som ger oss kunskap om arbetslöshet, hushållets huvudsakliga inkomst och huruvida den svarande hyser en subjektiv upplevelse av ekonomisk osäkerhet fångar upp denna aspekt. Detta kan illustreras som följande; om vi menar att en person som är en okvalificerad arbetare i högre utsträckning än sin chef är mottaglig för populistisk politik givet att den okvalificerade arbetaren i högre utsträckning än sin chef upplever ekonomisk oro och att denna sedermera sublimeras till ett ogillande av invandrare och etablissemang är direkt information över dennes yrkessituation ett komplement men inte en oumbärlig del av vår förståelse. Rimligtvis är det så att personer som har färre konkurrensverktyg än andra på arbetsmarknaden, vilket den okvalificerade arbetaren har, tjänar mindre och har sämre anställningstrygghet än andra och att detta ger upphov till en ekonomisk oro kan vi utifrån det faktum att den ekonomiska oron föreligger göra vissa kvalificerade gissningar - exempelvis att denne inte är en överläkare, styrelseledamot eller toppjurist. Detta innebär självklart att en kunskapslucka råder, men vi menar att denna i en adekvat grad kompenseras för givet de goda möjligheter som finns till att resonera sig förbi den.

Kategorin “kulturella attityder”, med variabler som ger oss information om de attityder rörande invandring som finns i Portugal består av huruvida den svarande upplever invandring som bra eller dåligt för landets ekonomi, om landets kulturliv blir bättre/sämre av invandring och om invandring gör landet till en bättre/sämre plats att bo på. Dessa variabler lyckas fånga upp den typ av xenofobi som vi utifrån den ekonomiska förklaringsmodellen skulle mena ha härletts ur ekonomisk osäkerhet utan den socioekonomiska skiktning i attityden som den ekonomiska modellen kräver.

Kategorierna “förtroende till internationella organisationer” mäter de svarandes förtroende gentemot FN och EU specifikt och då vi är intresserade av populism innebär denna typ av internationella organisationer, sett ur populistens perspektiv, rimligtvis något djupt misstänkt. Populisten är skeptisk till internationella samarbeten och överstatliga organisationer, då det är en fråga om utländska aktörer med egna agendor som inte nödvändigtvis överensstämmer med det äkta folkets vilja.

Kategorin “auktoritära värderingar” innefattar frågor som fångar i vilken grad den svarande hyser traditionella och auktoritära värderingar, så som vikten av att leva i enlighet med traditioner, vikten av en stark stat som garanterar säkerhet, vikten av att uppföra sig “korrekt”, vikten av att göra som man blir tillsagd och att följa regler, samt vikten av en säker omgivning. Utöver alla de variabler som tidigare nämnts kvarstår ytterligare en och den är en självplacering längst höger-vänsterskalan.

Portugal i ESS3

European Social Survey 3 (ESS3) är från 2004, alltså två år innan finanskrisen 2008. Vi har valt att använda oss av denna tidpunkt och jämföra den med ESS7 som genomfördes 2014. Detta ger oss möjlighet jämföra hur Portugal såg ut innan finanskrisen och hur landet förändrades efter. 2014 är ett lämpligt år att utgå från, då dessa faktorer kan sägas påverka utgången i valet 2015.

ISCED är en internationell standard för att klassificera utbildning i olika länder, och delar in utbildning i 9 olika nivåer, en skala från 0 till 8 (Eurostat 2016). ESS använder sig av nivåerna 0-6, och delar in utbildningen i kategorierna ISCED 0-1, 2, 3, 4, och 5-6. I Portugals fall ligger majoriteten i kategorin 0-1 år 2006 (se appendix 1, diagram 1). Medelvärde är 1,86, vilket är lågt jämfört med medelvärdet i Europa samma år, 3,18 (se appendix 1, tabell 24). I variabeln ålder är medelvärdet 51 och 61% av de svarande är kvinnor (se appendix 1, tabell 24, tabell 4).

Kulturella attityder samt förtroende gentemot politiken

På frågorna "immigration bad or good for country's economy", "country's cultural life enriched or undermined by immigrants" och "immigrants make country worse or better place to live" var medelvärdena 4.9, 5.3 respektive 4.2 (se appendix 1, tabell 26). Dessa värden ligger på en 11-gradig skala mellan ett uttryck för negativt och ett för positivt. Mellan dessa två ligger en skala mellan 1-9 där 9 ligger närmast positivt och 1 ligger närmast negativt. Värdet 5.3 är alltså i mitten, med någon lutning mot positivt. Detta visar att Portugal inte hade en entydig uppfattning åt det ena eller andra hållet under 2006.

I frågor om tillit till internationella aktörer (FN, EU) visar portugiserna upp ett liknande resultat. Frågan "trust in the United Nations" har ett medelvärde på 4.93 där lägsta värdet är "no trust at all" (1) och högsta är "complete trust" (11) (se appendix 1, tabell 27). Frågan "trust in the European Parliament" har ett medelvärde på 4.59 på samma skala (ibid). I mätningar av nationella makthavare ser det dock annorlunda ut. På frågan "trust in politicians" menar 24,7% av de tillfrågade att de inte har någon tillit alls till politiker, och medelvärdet ligger på 2.55 (se appendix 1, tabell 15, tabell 27), vilket är lägre än det europeiska genomsnittet på 3.57 (se appendix 1, tabell 27). Detta på samma skala som för EU och FN. Hur nöjd de tillfrågade var med den portugisiska regeringen var dock något högre, med ett medelvärde på 3.6 (ibid). Ännu något högre var medelvärdet på frågan om hur nöjd man var med hur demokratin fungerar i landet, 4.22 (ibid).

När det kommer till auktoritära värden lutar Portugal åt det auktoritära snarare än motsatsen. I de frågor som ställdes låg alla medelvärden mellan 2 och 3 på en 6-gradig skala där 1 var "mycket likt mig" och 6 var "inte likt mig alls" (se appendix 1, tabell 28).

Ekonomiska faktorer

I undersökningen ESS3 svarar 2.8% att deras största inkomst är arbetslöshetsbidrag eller andra bidrag och 16.9% svarar att de varit arbetslösa under 3 månader eller mer (se appendix 1, tabell 6 och 8). De flesta, 50.5% menar att de klarar sig på sin nuvarande inkomst. Medelvärdet är 2.5 på en fyra-gradig skala där ett lägre värde innebär en lägre grad av ekonomisk osäkerhet (se appendix 1, tabell 7 och 25). 15.3% svarar att de har väldigt svårt att klara sig med nuvarande inkomst, i kontrast till 7.4% som svarar att de lever bekvämt på sin nuvarande inkomst.

Urbaniseringsgraden i Portugal 2006 får sägas vara relativt låg, då de flesta tillfrågade i ESS (36.9%) har svarat att de bor i en "country village". I frågan fanns fem kategorier: "a big city", "suburbs or outskirts of big city", "town or small city", "country village" och "farm or home in countryside". Då varje kategori blir tilldelat ett nummer där "a big city" är 1 och "farm or home in countryside" är 5 blir medelvärdet av alla svaren 2.93 (se appendix 1, tabell 25).

På en höger-vänsterskala placerar sig Portugal i mitten. 30,1% svarade 5 på en 11-gradig skala där det lägsta värdet var vänster och det högsta var höger. Medelvärdet ligger på 4.92, vilket visar på en svag lutning åt vänster. (se appendix 1, tabell 23 och 29)

Portugal i ESS7

Kulturella attityder samt förtroende gentemot politiken

I ESS7 ser vi mindre förändringar i de svarandes attityder gentemot invandring och överraskande nog är dessa positiva, vilket tycks tala emot den ekonomiska förklaringsmodellen för populismens tillväxt. Det finns alltså ytterligare skäl att misstro idén att ekonomisk oro sublimeras till xenofoba föreställningar och att detta skulle förklara populismens tillväxt. Medelvärdet hos svaren till frågan om invandring är bra eller dåligt för landets ekonomi har förskjutits i en positiv riktning, från 4,9 till 4,98, till frågan om invandring är bra/dåligt för landets kultur har en positiv attitydförskjutning skett även här, från 5,3 till 5,59 och huruvida invandring gör landet till en bättre/sämre plats att bo på har attityden återigen förändrats positivt, från 4,20 till 4,39 (se appendix 2, tabell 25, 26). Värt att poängtera är att detta rör sig om marginella förändringar av en sådan litenhet att det finns skäl att vara försiktigt inställd till möjligheterna att dra starka slutsatser av detta, dock ligger detta i linje med Inglehart och Norris statistiskt säkerställda resultat, att populismens framgångar ej kan förklaras med hjälp av den ekonomiska förklaringsmodellen. En område där en markant skillnad har åstadkommits är utbildningsnivån, där antalet personer som endast har "less than lower secondary education" gått från 60,9 % 2006 till 46,3 % år 2014 (se appendix 1, tabell 1, appendix 2, tabell 15).

I kontrast till de marginella förändringar som skett i de kulturella attityderna ser vi markanta förändringar i förtroendet till politiken, särskilt i förtroendet gentemot Europaparlamentet. Förtroendet för politiker har sjunkit från ett medelvärde av 2,55 i ESS3 till 2,04 i ESS7, tillfredsställelsen med regeringen har sjunkit från 3,6 till 3,06 och huruvida de svarande var nöjda med hur demokratin fungerar har sjunkit från 4,22 till 3,74 (se appendix 2, tabell 26, 27). Denna negativa trend återkommer även i de svarandes attityder gentemot FN och Europaparlamentet, förtroendet för FN har

sjunkit från 4,93 till 4,71 och den största förändringen i förtroende återfinns i attityden gentemot Europaparlamentet där medelvärdet har sjunkit från 4,59 till 3,45 (se appendix 2, tabell 26, 27). Detta är föga förvånande givet de åtstramningspaket som IMF och EU krävt av Portugal i följd av den ekonomiska krisen, vilket rimligtvis kan antas skapa en konfliktpräglad relation till de internationella organisationerna och detta antagande bekräftas av empirin, vidare är även denna typ av skepsis gentemot utländska aktörer och teknokrati är något vi starkt förknippar med populismen.

Auktoritära värderingar

Utvecklingen hos de svarandes auktoritära attityder är inte entydig, visserligen ser vi en ökning i medelvärde - alltså en lägre grad av överensstämmelse från de svarande - i fem av frågorna och de är: vikten av att uppföra sig ordentligt (+0,14 till 3,12), vikten av att leva i enlighet med traditionen (+0,18 till 2,88), vikten av att följa regler och göra som en blir tillsagd (+0,23 till 3,45), vikten av att bete sig ordentligt (+0,16 till 3,12) samt vikten av att leva i en säker omgivning (+0,06 till 2,4). I ljuset av denna utveckling kan vi återigen fastslå att ekonomisk osäkerhet *inte* har lett till en ökning av de faktorer som vi med goda skäl utifrån Norris och Ingleharts statistiskt säkerställda resultat menar orsakar populism.

Ekonomiska faktorer

I kontrast till utvecklingen hos de kulturella attityderna ger sig den ekonomiska krisens konsekvenser sig till känna i svaren rörande ekonomiska frågor, 28,8% av de svarande uppger att de varit arbetslösa i tre månader eller längre, vilket är en ökning på 11,9 procentenheter, likaså har procentenheten vars huvudsakliga inkomst består av transfereringar ökat, från 2,8 till 3,3 %. För den subjektiva upplevelsen av ekonomisk säkerhet ser vi en minskning av medelvärdet från ESS3:s 2,5 till ESS7:s 2,37 vilket innebär att den ekonomiska osäkerheten har sjunkit. Medelvärdet har dock fluktuerat mellan dessa två tidpunkter och den subjektiva ekonomiska osäkerheten var som högst under 2012 med ett medelvärde på 2,59 då 50,9 % av de svarande uppgav att de har svårt eller väldigt svårt att klara sig på sin dåvarande inkomst (se appendix 2, tabell 29, 30).

Jämförelse med Italien

Den skeptiska läsaren skulle mycket väl kunna beskriva redogörelsen för ESS-svaren som inget mer än simpel aritmetik. För att göra de resultat vi presenterat ur ESS meningsfulla behöver vi utöver redogörelsen för deras utveckling även utföra en jämförelse och för detta ändamål kommer vi att använda oss av de italienska svaren från ESS6 som jämförelseobjekt. Statistiken är tagen från ESS-undersökningen från 2012, vilket är den undersökning som ligger tidsmässigt närmast det senaste italienska valet och detta gör det till ett relevant jämförelseobjekt då det var i samband med 2013 års val som den populistiska femstjärnerörelsen vann 25,56 % respektive 23,8 % av den italienska kongressen och senaten.

Svaren från ESS6 visar att italienarna hade det bättre ekonomiskt ställt än portugiserna år 2014 samt att graden av xenofoba föreställningar är marginellt högre. Dock finns det skäl att vara skeptisk till att detta motbevisar den ekonomiska modellen då differensen är så pass liten att det är svårt att se hur meningsfulla slutsatser kan dras utifrån enbart denna skillnad. Förtroendet gentemot politiken är generellt sett lägre hos italienarna än hos portugiserna förutom i deras förtroende gentemot Europaparlamentet där italienarna är tydligt mer positiva än portugiserna. Detta förstås troligtvis bäst genom specifikt italienska faktorer vilka ligger bortom uppsatsens omfång. Den intressanta skillnaden återfinns i värdena för de variabler som ger uttryck för auktoritära attityder där italienarna i samtliga frågor gett uttryck för en högre sympati med auktoritära värderingar.

Den italienska statistiken ligger i linje med det vi kan förvänta oss utifrån Norris och Ingleharts förklaring av populismens uppkomst i två relevanta avseenden: Landet med en högre ekonomisk osäkerhet ser inte en populistisk framgång i valet som följde året efter undersökningen genomfördes och i landet med en lägre ekonomisk osäkerhet äger en stor populistisk framgång rum året som följde undersökningen. Vi finner alltså inte stöd för idén att ekonomisk osäkerhet sublimeras till xenofoba föreställningar och/eller auktoritära attityder. Statistiken ger oss dock skäl att godta Norris och Ingleharts teori, att populismens orsak återfinns i kulturella faktorer, då statistiken visar på en påtaglig skillnad bland de auktoritära attityderna trots att de har det bättre ekonomiskt ställt. Skillnaderna i utfall, alltså att populismen vinner mark i Italien och inte i Portugal, talar emot den ekonomiska förklaringen samtidigt som skillnaderna bland faktorerna, alltså att italienarna överlag hyste starkare auktoritära värderingar än portugiserna, ligger i linje med den kulturella förklaringsmodellen.

Slutsats

Förändringar 2006-2014

Statistiken från ESS3 och ESS7 visar inte upp en dramatisk förändring. Generellt sett har stödet för auktoritära värden minskat något, den subjektiva ekonomiska osäkerheten har också minskat något, dock samtidigt som antalet som varit arbetslösa mer än 3 månader ökat. Attityder mot invandrare har blivit något mer positiva, men det är inte en stor förändring. Dock kan man se att människor har fått en mindre förtroende till politiker, regeringen, FN och Europaparlamentet. Människors tillit till Europaparlamentet har minskat mest. Också variablerna "trust in politicians", "how satisfied with the national government" och "how satisfied with the way democracy works in country" har fallit med runt 0,5 procentenheter vardera. Placeringen på höger-vänsterskalan har knapp rört på sig (0,03 procentenheter).

Vad betyder det här?

I de ekonomiska variablerna har Portugal främst förändrats i hänsyn till arbetslösheten. De som svarar att de varit arbetslösa mer än 3 månader ökar, men vi kan inte se någon större förändring i värderingar, vilket stöder Ingleharts och Norris upptäckter. Ekonomin har försämrats, trots detta har det inte uppstått ett populistiskt parti i Portugal.

Portugal har endast visat upp en ytterst liten förändring före och efter finanskrisen 2008. Skiftningar i de flesta värderingarna är små, och de enda variabler som visat upp en märkbar förändring handlar om tilliten till en nationell och global elit, där framför allt EU har tappat i förtroende. Detta menar vi dock inte är tillräckligt för att ett populistiskt parti ska få tillräckligt med stöd och utrymme i Portugal. Stödet för traditionella värden försvinner, och attityder mot invandrare rör sig dessutom, om än lite, mot en mer positiv inställning. Detta gör att det helt enkelt inte finns en efterfrågan från väljare för ett populistiskt parti.

Vi har sammanfattat förändringarna från år 2006 till 2014 samt våra slutsatser i tre punkter som följer:

1. Stödet för en stark stat har sett en marginell ökning mellan 2006 och 2014, från ett medelvärde på 2,48 till 2,43. Givet hur liten förändringen är finns det skäl att förhålla sig försiktigt till möjligheterna att fälla starka påståenden utifrån den. Vad vi behöver dra till åminnelse är dock att det är genom den

starka staten som populisterna för sin politik, den majoritära förståelsen av demokratin, för att majoriteten ska kunna tvinga fram sin vilja på andras bekostnad krävs en politisk rörlighet som inte är fjättrad av institutionella kontroller (Norris - Inglehart 2016, s. 6), alltså en stark stat. Den positiva förskjutningen är liten, men går stick i stäv med den övriga anti-populistiska trenden i utvecklingen för de auktoritära värdena. Vad vi behöver ha i åtanke är den starka negativa utvecklingen för förtroendet gentemot de internationella organisationer, Europaparlamentet i synnerhet, och en korrelationsundersökning av sambandet mellan ett lågt förtroende för Europaparlamentet och en preferens för en stark stat ser vi ett statistiskt samband i ESS7 (se appendix 2, tabell 2, 21). I ljuset av detta menar vi att det är troligt att detta inte är indikativt på en ökad populistisk efterfrågan utan snarare är ett uttryck för missnöje över de åtstrammingsåtgärder som genomförts i följd av krisen. En närmare undersökning av detta skulle behövas för att gå från misstanke till vederlagt resultat, detta ligger dock utanför vår uppsats omfång. Empirin tycks alltså återigen ge oss skäl att, i likhet med Norris och Ingleharts resultat (Norris - Inglehart 2016, s. 4), misstro den ekonomiska förklaringsmodellen för populismens uppkomst och tillväxt.

2. De övriga fem påståendenas utveckling bland variablerna "auktoritära attityder" har sett väldigt små negativa förändringar och givet de avsevärt större ekonomiska förändringarna som skett under samma tidsperiod, exempelvis att procentandelen som varit arbetslös i tre månader eller längre steg från 16,9 till 28,8 %, tycks attraktiviteten hos den ekonomiska förklaringsmodellen återigen falna när vi söker en förståelse för populistiska framgångar. Alltså, om vi menar att egenskap X återfinns bland de som röstar populistiskt och att ekonomisk osäkerhet, exempelvis arbetslöshet eller en subjektiv upplevelse av ekonomiska svårigheter, skapar egenskap X, exempelvis auktoritära attityder, hos människor bör vi förvänta oss en ökning av X bland en befolkning som utsatts för ekonomisk osäkerhet. Då vi inte kan se en uniform ökning i auktoritära attityder, utan tvärtom en marginell minskning för majoriteten av dessa variabler, landar vi i slutsatsen att det finns goda skäl att acceptera Norris och Ingleharts förklaringsmodell - alltså att det finns goda skäl till att inte se ekonomisk osäkerhet som kausal faktor i populismens uppkomst. Detta innebär inte att ekonomiska faktorer inte kan menas vara en del av förklaringen, vad det innebär är att de ekonomiska faktorerna inte kan menas vara den *enskilt* kausala faktor som ger upphov till de egenskaper som motiverar människor att rösta populistiskt - de ekonomiska faktorerna kan inte ses som mer än en delförklaring.
3. Politik kan inte förenklas till en simpel aritmetisk övning av addition och subtraktion utan politiska skeenden är resultatet av komplexa historiska processer. Portugals politiska landskap är utfallet av en specifik historisk utveckling, likaså den italienska politiken. Inte heller är människan

determinerad utan hon är en mångfasetterad varelse vilket gör henne svårförutsägbar, hon är inte ett objekt utan ett subjekt. Dock kvarstår att vissa sentiment är förenade med vissa typer av politisk efterfrågan och vi kan inte fullvärdigt förstå komplexa historiska processer genom nedslag i statistik över människors attityder. Utvecklingen av en populistisk attityd har sett olika ut i olika länder, detta till trots innebär den populistiska attityden gemensamma föreställningar, oavsett det faktiska skeendet som orsakade den och därför kan vi tala om populism som en politisk idé som överskrider specifika historiska kontexter och landsgränser. Vi kan alltså inte dra den starka slutsatsen att en efterfrågan för populistisk politik inte finns i Portugal utifrån den svarsstatistikens utveckling, dock kan vi utifrån den tillgängliga statistiken dra den försiktiga slutsatsen att en efterfrågan ej tycks finnas i en tillräcklig utsträckning och att den avsaknaden förklarar frånvaron av ett framgångsrikt populistiskt parti. Vi kan även dra slutsatsen att den ekonomiska förklaringsmodellen har en bristande förklaringskraft och om den inte ska förkastas helt måste den i vilket fall kompletteras av andra delförklaringar. Det som Norris och Inglehart har visat är att vissa kulturella attityder är statistiskt korrelerade till ett populistiskt väljarbeteende och då vi vet att dessa ej var tillräckligt starka för att orsaka ett framgångsrikt populistiskt parti i Portugal innan den ekonomiska krisen, detta vet vi då det ej fanns ett, och vi endast kan se marginella och ej uniforma förändringar bland dessa attityder har vi inte skäl att förvänta oss ett populistiskt parti i Portugal idag. Vår misstanke är att föreställningen att Portugal vore ett specialfall när det gäller populism bottnar i ett antagande om att ekonomiska faktorer spelar den dominerande rollen i populismens uppkomst. Detta antagande finner dock inte ett stöd i empirin, vilket Norris och Inglehart har visat. Då empirin ger oss goda skäl att misstro den ekonomiska förklaringsmodellen finns det ej heller goda skäl att förvänta sig ett populistiskt parti i Portugal, utan frånvaron av ett populistiskt parti är fullt förståelig givet den kunskap vi har om framväxten av populistiska partier i andra länder.

Referenser

Blochster, Daniel. 2009. Who gains from apartments under D'Hondt? *Centre for Comparative and International Studies Working Papers* Nr. 48, 2009.

https://www.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/cis-dam/CIS_DAM_2015/WorkingPapers/WP_2009/2009_WP48_Bochsler.pdf.

Chapel Hill Expert Survey, 2017. *CHES stats*. <https://www.chesdata.eu/ches-stats/>
Hämtdatum: [2017-12-22]

CIA - Central Intelligence Agency, 2017. *Europe :: Portugal*.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/po.html>.
Hämtdatum: [2017-12-12]

Encyclopædia Britannica, 2017. *Proportional representation*..
<https://www.britannica.com/topic/proportional-representation#ref95942>. Hämtdatum:
[2018-01-02]

European Social Survey. *ESS Cumulative Data Wizard*. [Elektronisk]
<http://www.europeansocialsurvey.org/downloadwizard/>. Hämtdatum: [2017-12-18]

Eurostat, 2016. *International Standard Classification of Education (ISCED)*.
[Elektronisk]
[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)). Hämtdatum: [2017-12-19]

Mill, John Stuart, 1859. *On Liberty*. Kitchener: Batoche Books Limited.

Müller, Jan-Werner, 2016. *Vad är populism? En essä*. Göteborg: Daidalos.

Norris, Pippa - Ronald F. Inglehart, 2016. *Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash* [Elektronisk]
<https://www.hks.harvard.edu/publications/trump-brexit-and-rise-populism-economic-have-nots-and-cultural-backlash>. Hämtdatum: [2017-11-11]

MTI - Magyar Távirati Iroda, 2009. *Jobbik confident of winning EP seat, party leader says*. Politics.hu.
<http://www.politics.hu/20090513/jobbik-confident-of-winning-ep-seat-party-leader-says/>. Hämtdatum: [2017-12-30]

The Economist ,2017. *Little space for populism in Portuguese politics*. 19 januari.
<http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1095018493&Country=Portugal&topic=Politics&subtopic=Forecast&subsubtopic=Political+stability>. Hämtdatum: [2017-12-11]

Appendix 1: Statistik från ESS 3

Innehållsförteckning:

Innehållsförteckning:

Diagram:

Social and demographic controls:

Diagram 1:

Diagram 2:

Diagram 3:

Diagram 4:

Diagram 5:

Economic inequality:

Diagram 6:

Diagram 7:

Diagram 8:

Diagram 9:

Cultural attitudes:

Anti-immigration scale:

Diagram 10:

Diagram 11:

Diagram 12:

Mistrust of global governance:

Diagram 13:

Diagram 14:

Mistrust of national governance:

Diagram 15:

Diagram 16:

Diagram 17:

Authoritarian values:

Diagram 18:

Diagram 19:

Diagram 20:

Diagram 21:

[Diagram 22:](#)

[Rightwing ideology scale:](#)

[Diagram 23:](#)

[Frekvenser:](#)

[Social and demographic controls:](#)

[Tabell 1:](#)

[Tabell 2:](#)

[Tabell 3:](#)

[Tabell 4:](#)

[Tabell 5:](#)

[Economic inequality:](#)

[Tabell 6:](#)

[Tabell 7:](#)

[Tabell 8:](#)

[Tabell 9:](#)

[Cultural attitudes:](#)

[Anti-immigration scale:](#)

[Tabell 10:](#)

[Tabell 11:](#)

[Tabell 12:](#)

[Mistrust in global governance:](#)

[Tabell 13:](#)

[Tabell 14:](#)

[Mistrust of national governance:](#)

[Tabell 15:](#)

[Tabell 16:](#)

[Tabell 17:](#)

[Authoritarian values:](#)

[Tabell 18:](#)

[Tabell 19:](#)

[Tabell 20:](#)

[Tabell 21:](#)

[Tabell 22:](#)

[Rightwing ideology scale](#)

[Tabell 23:](#)

[Medelvärde, median, typvärde](#)

[Tabell 24: Social and Demographic controls](#)

[Tabell 25: Economic inequality](#)

[Cultural attitudes:](#)

[Tabell 26: Anti-immigration scale](#)

[Tabell 27: Mistrust of global and national governance](#)

[Tabell 28: Authoritarian values](#)

[Tabell 29: Rightwing ideology scale](#)

Diagram:

Social and demographic controls:

Diagram 1:

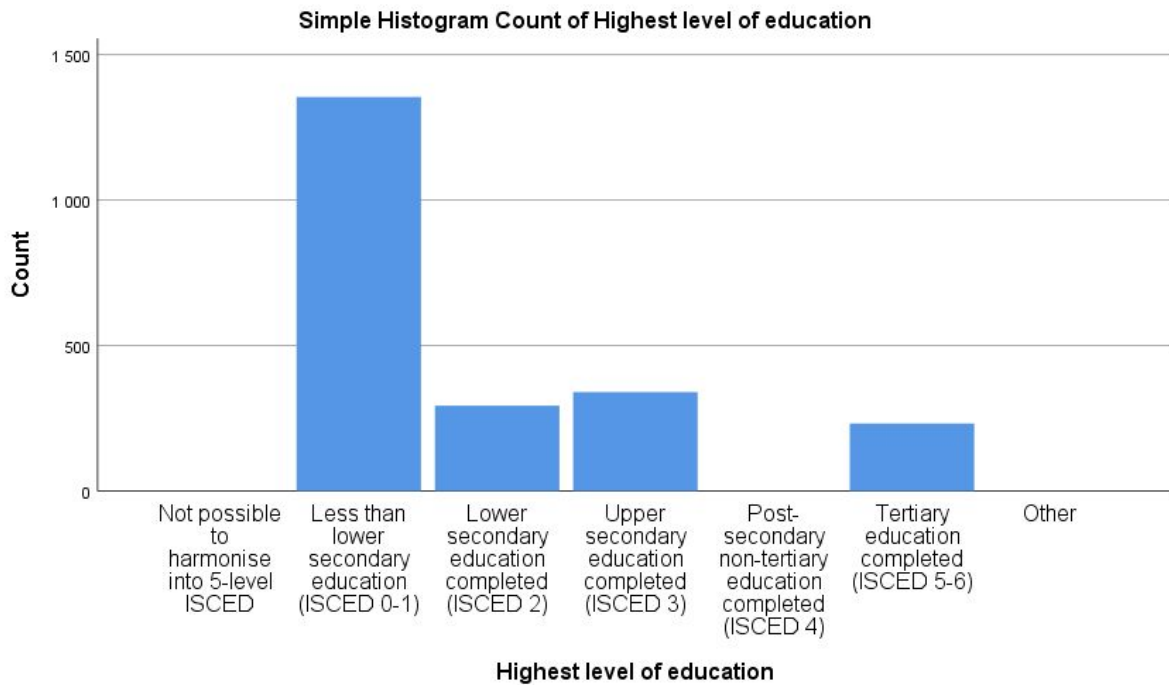

Diagram 2:

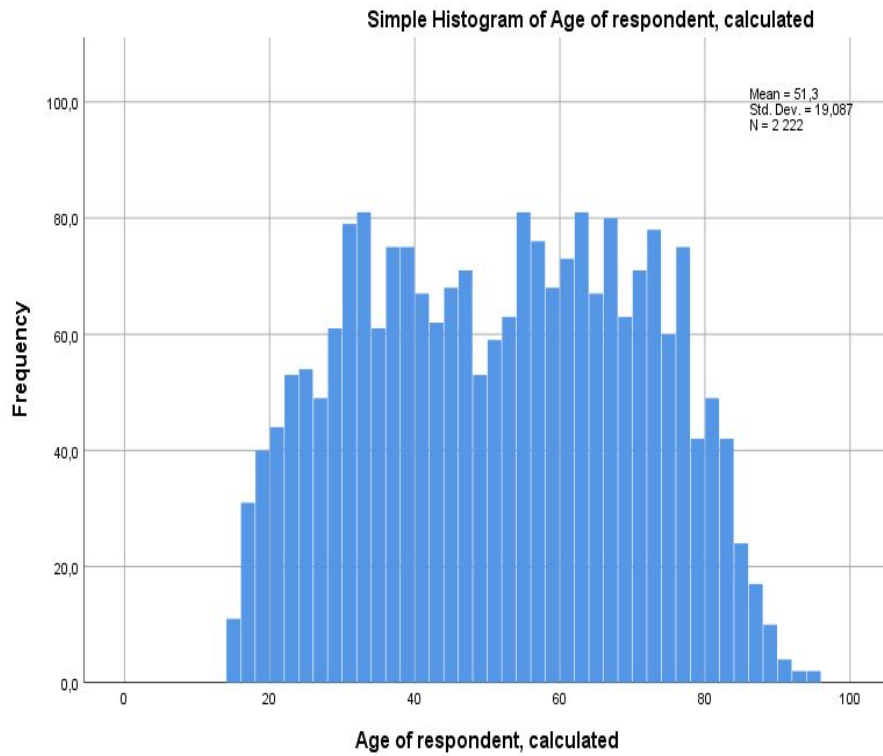

Diagram 3:

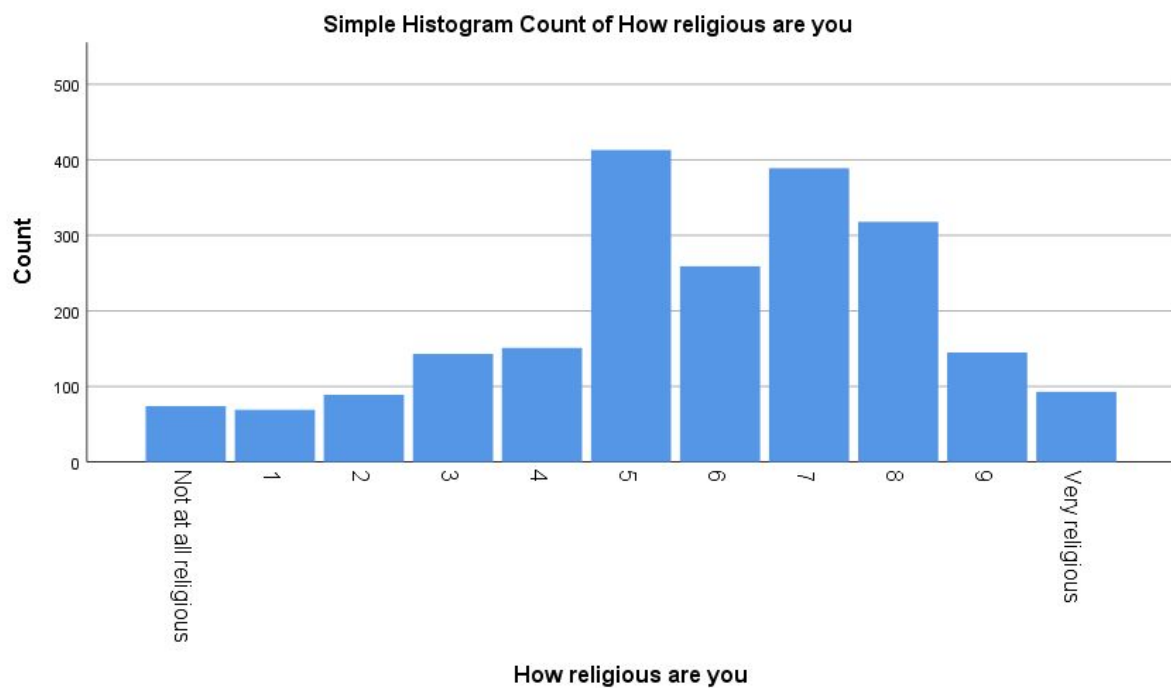

Diagram 4:

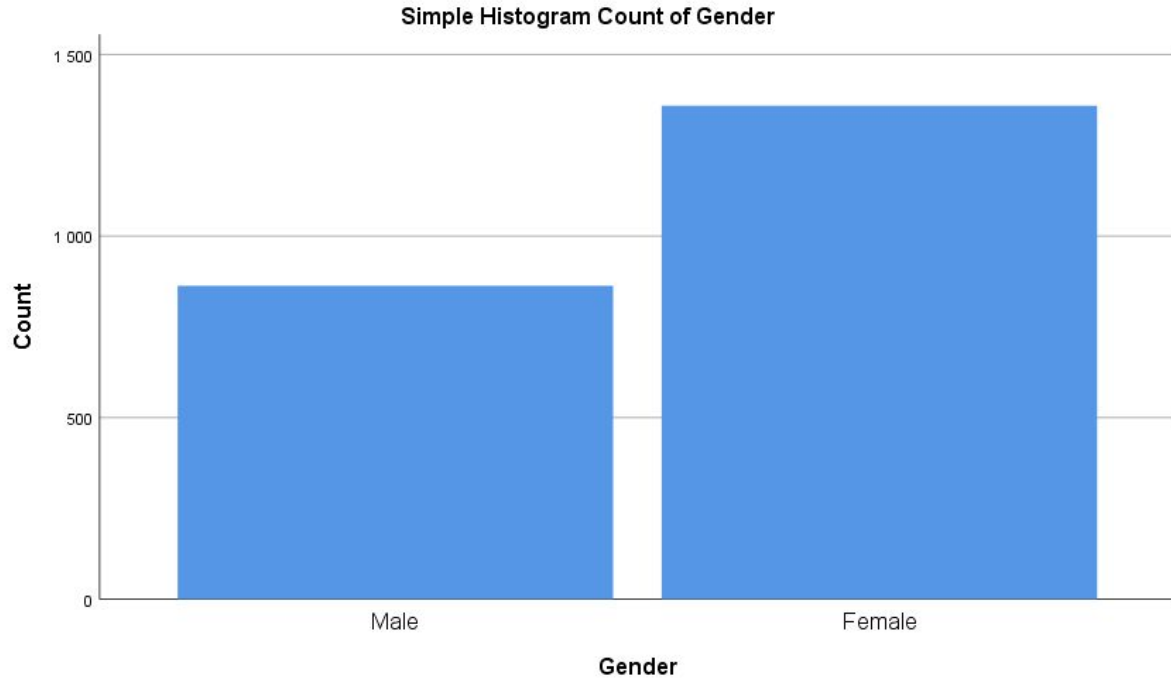
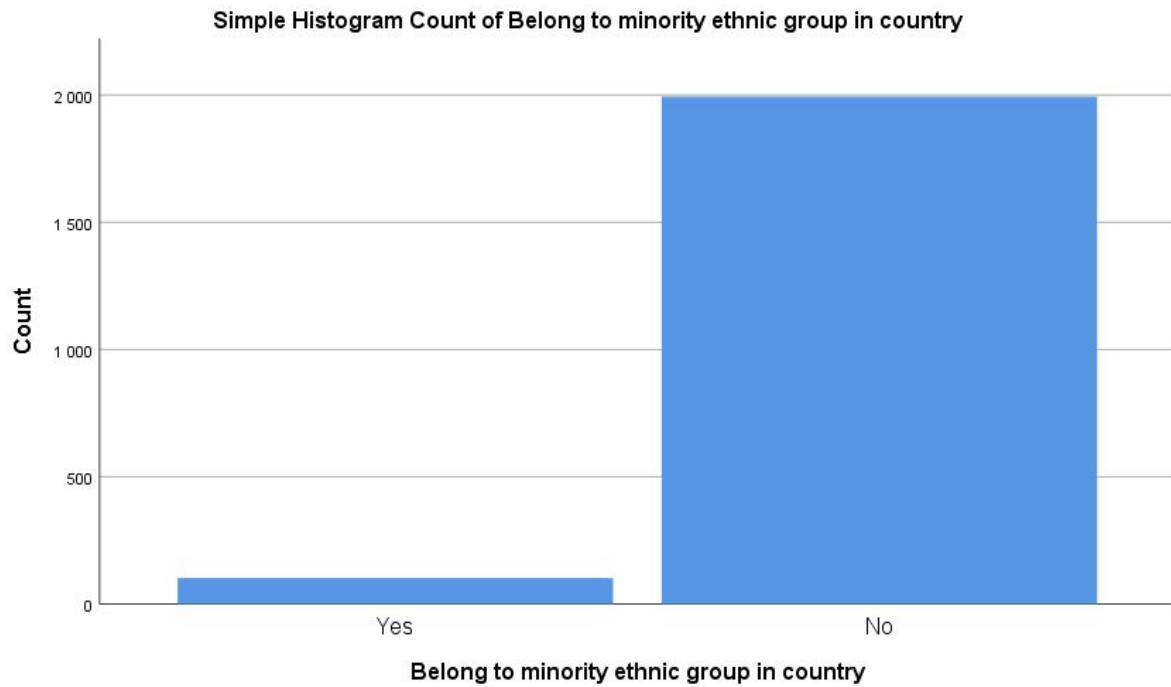

Diagram 5:

Economic inequality:

Diagram 6:

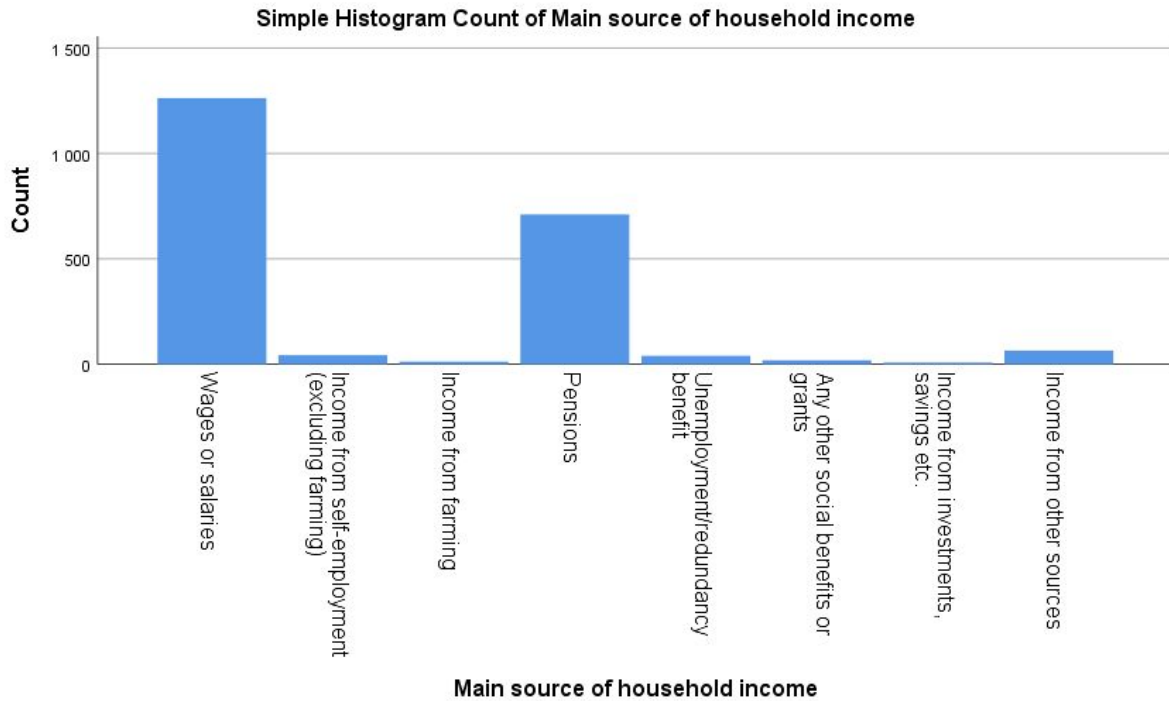

Diagram 7:

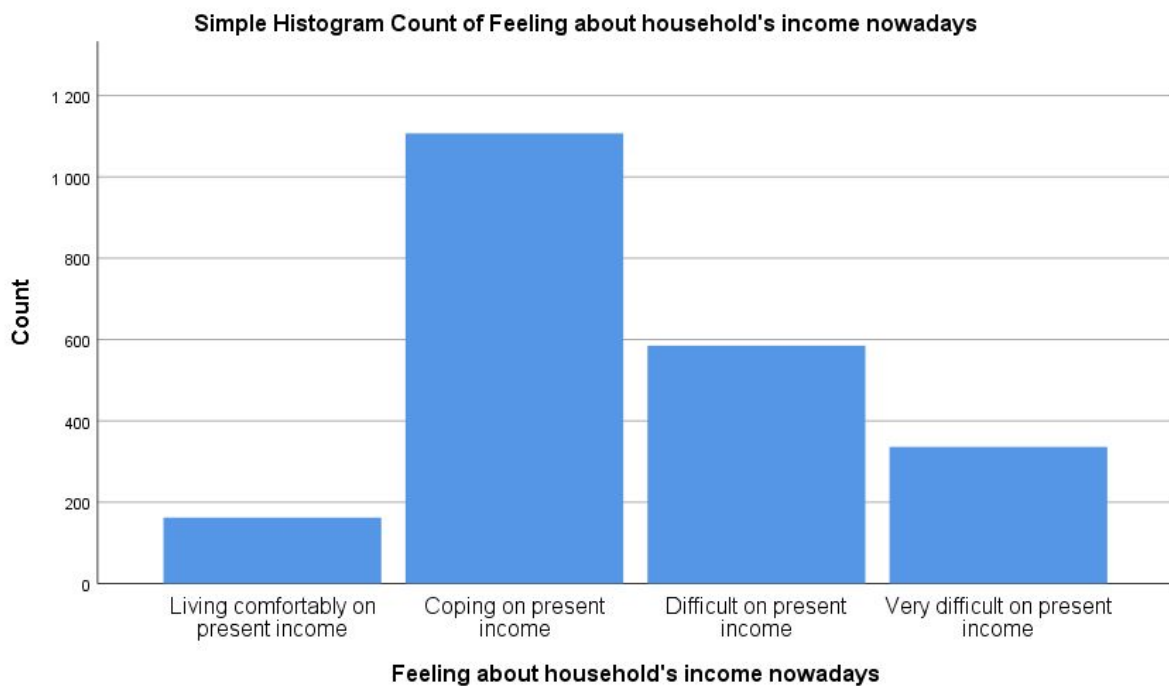

Diagram 8:

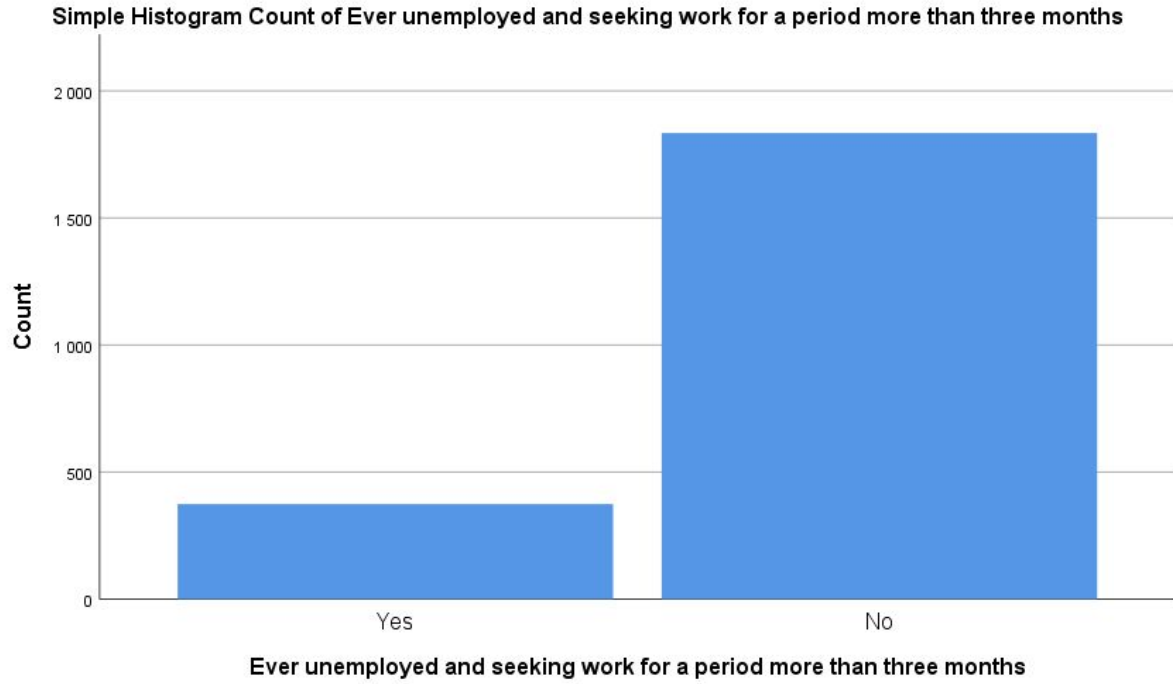
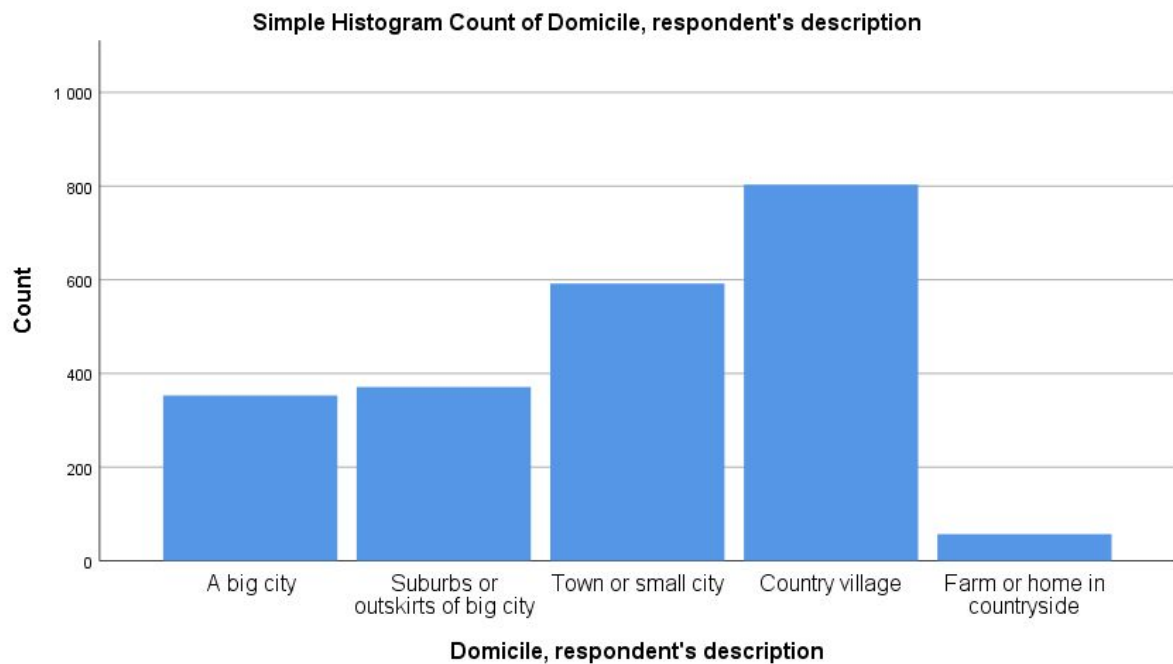

Diagram 9:

Cultural attitudes:

Anti-immigration scale:

Diagram 10:

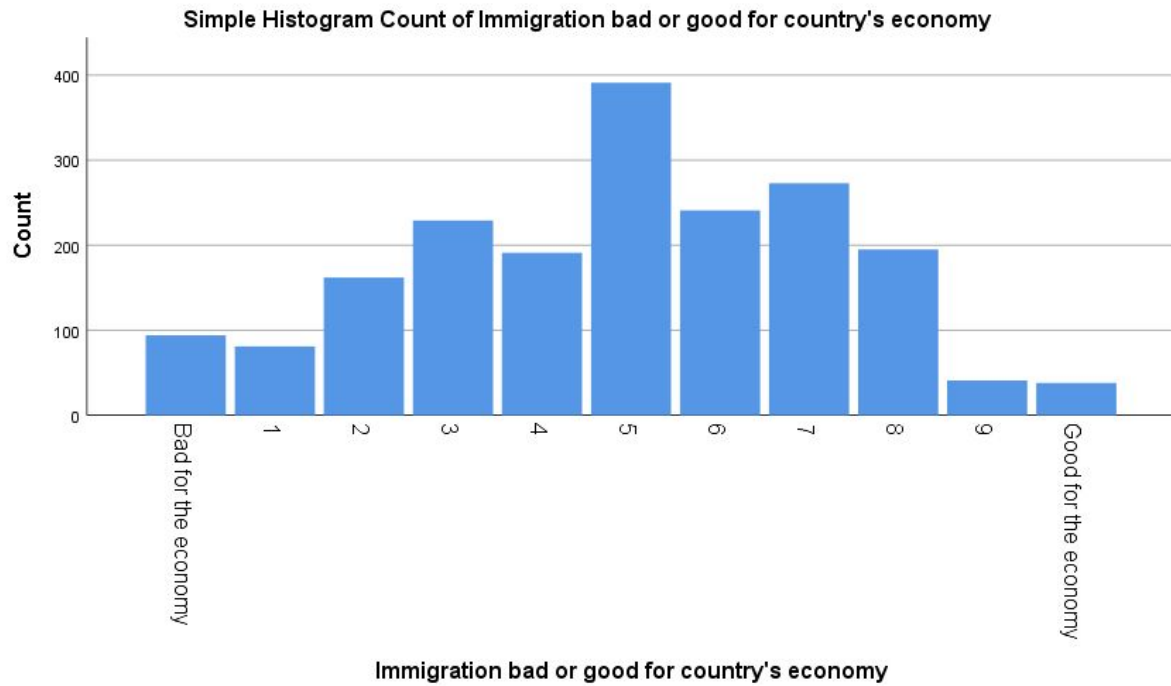

Diagram 11:

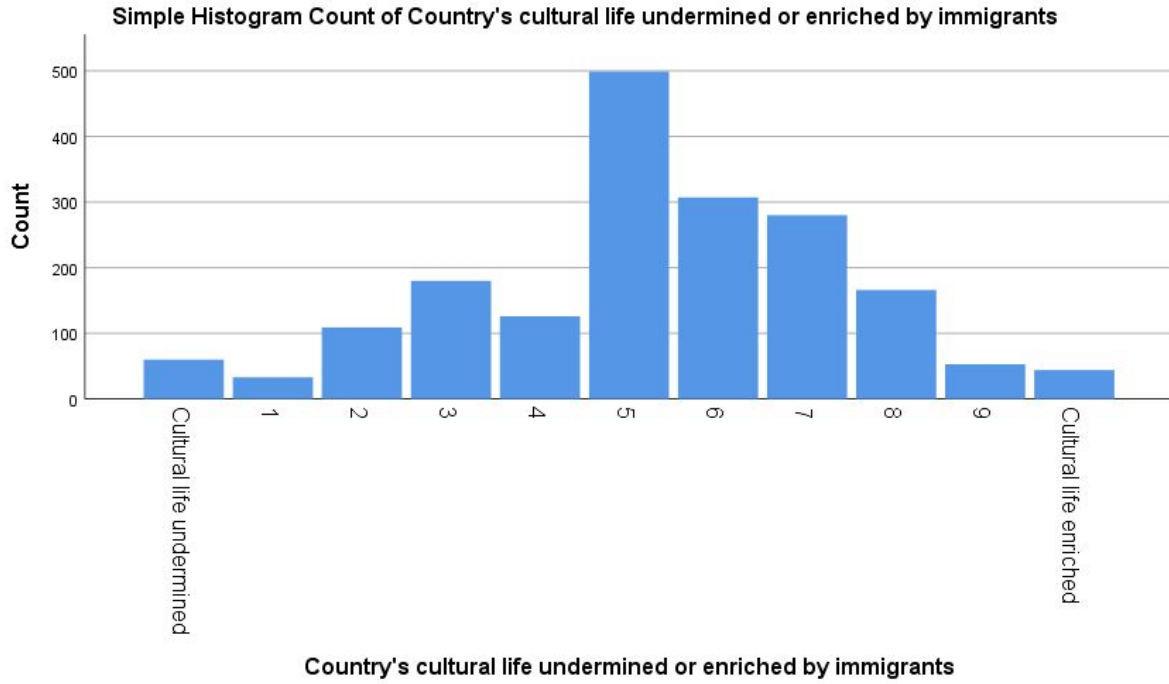
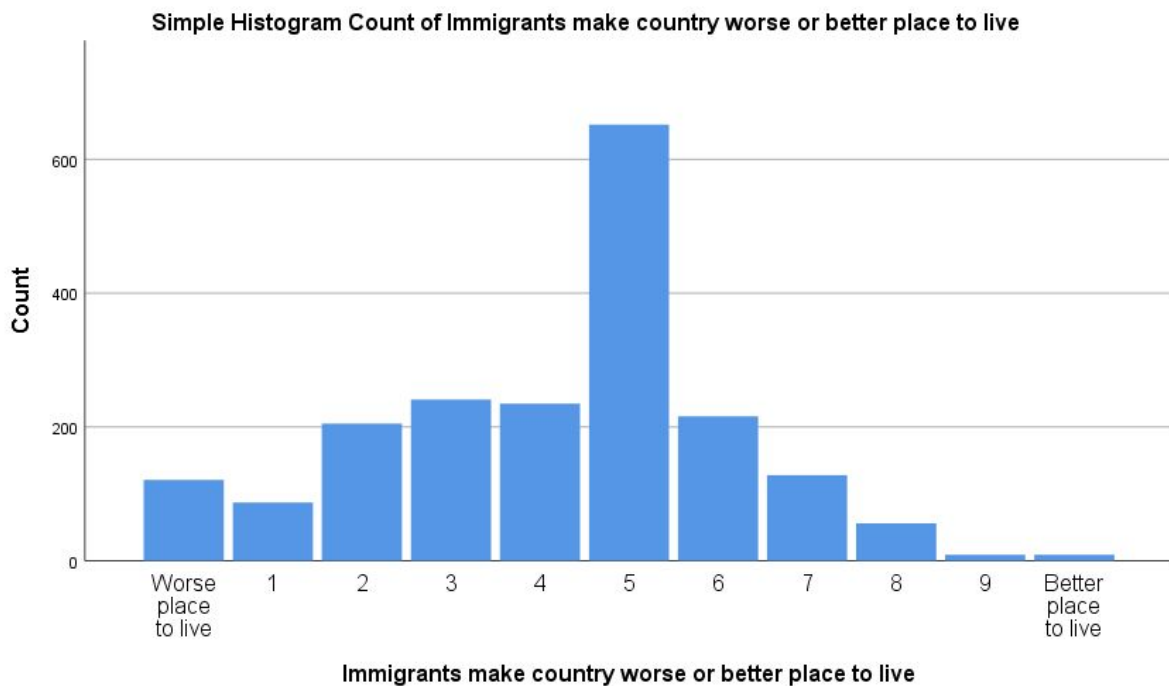

Diagram 12:

Mistrust of global governance:

Diagram 13:

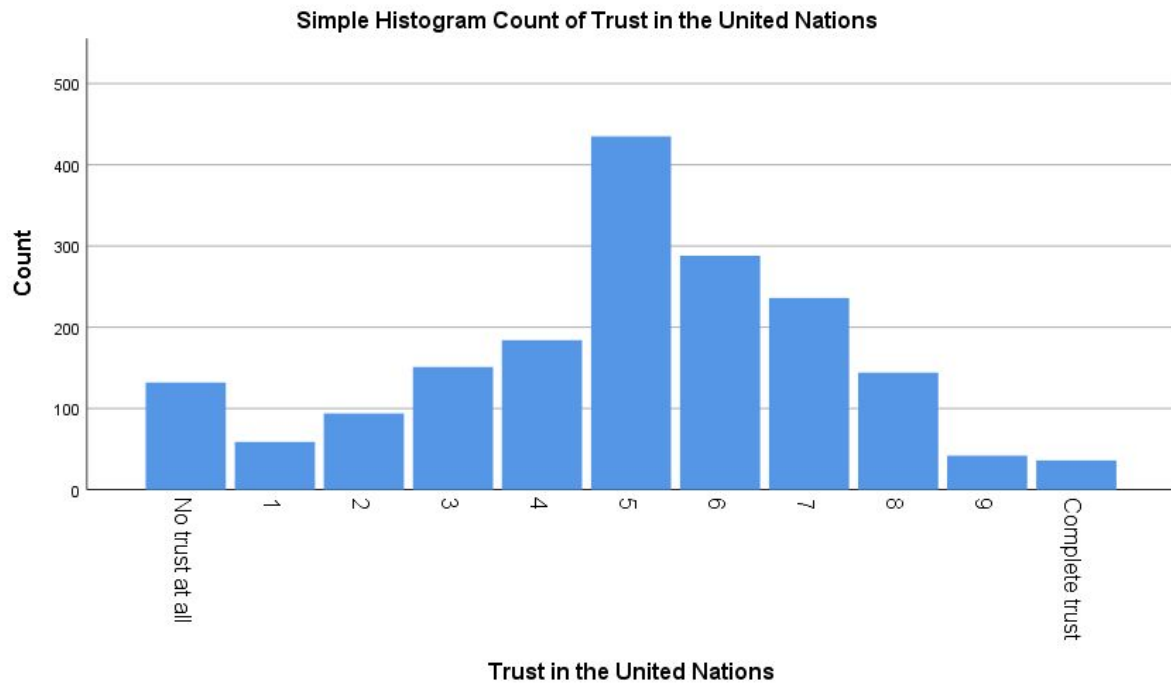
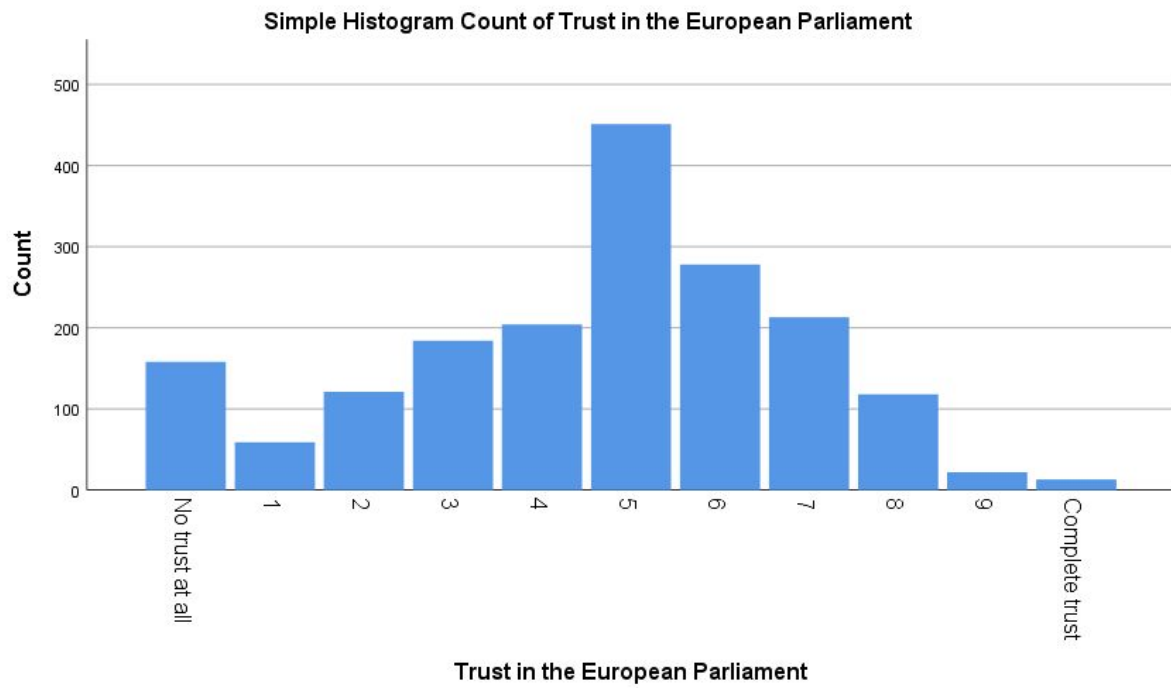

Diagram 14:

Mistrust of national governance:

Diagram 15:

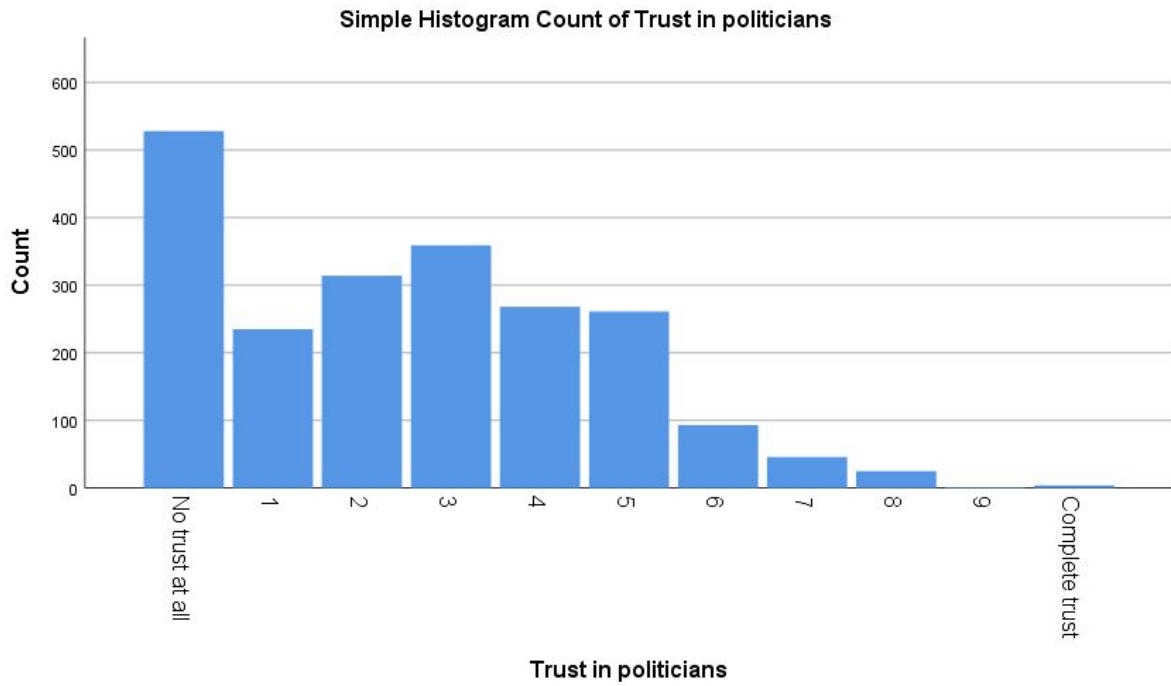

Diagram 16:

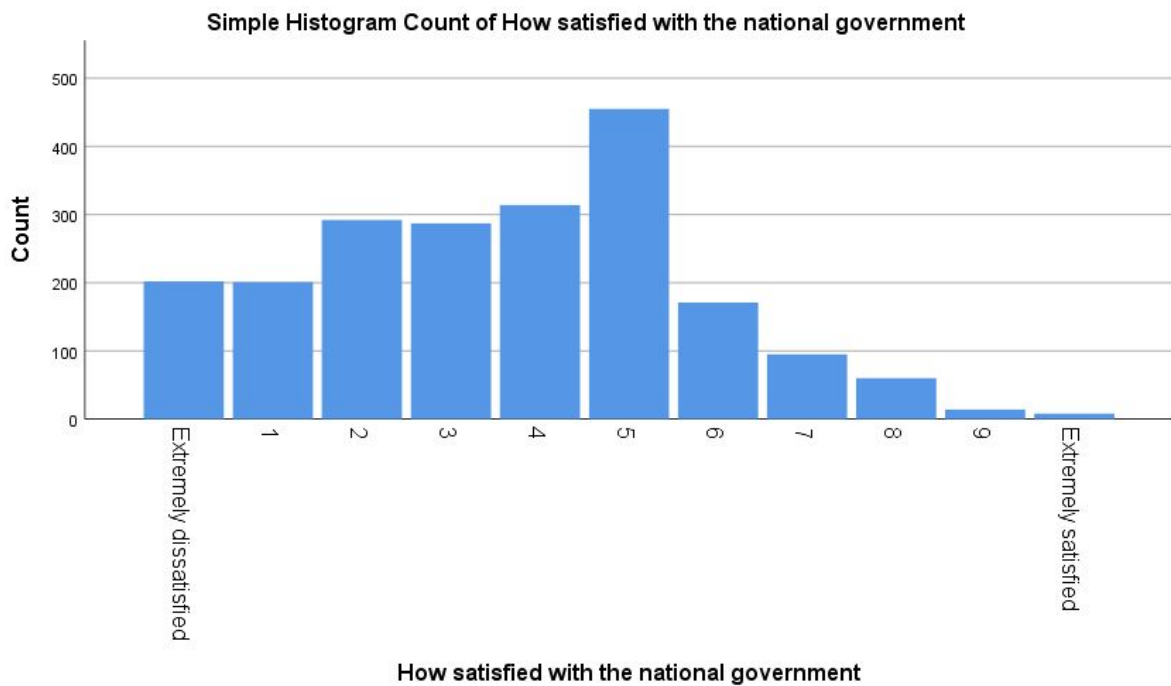
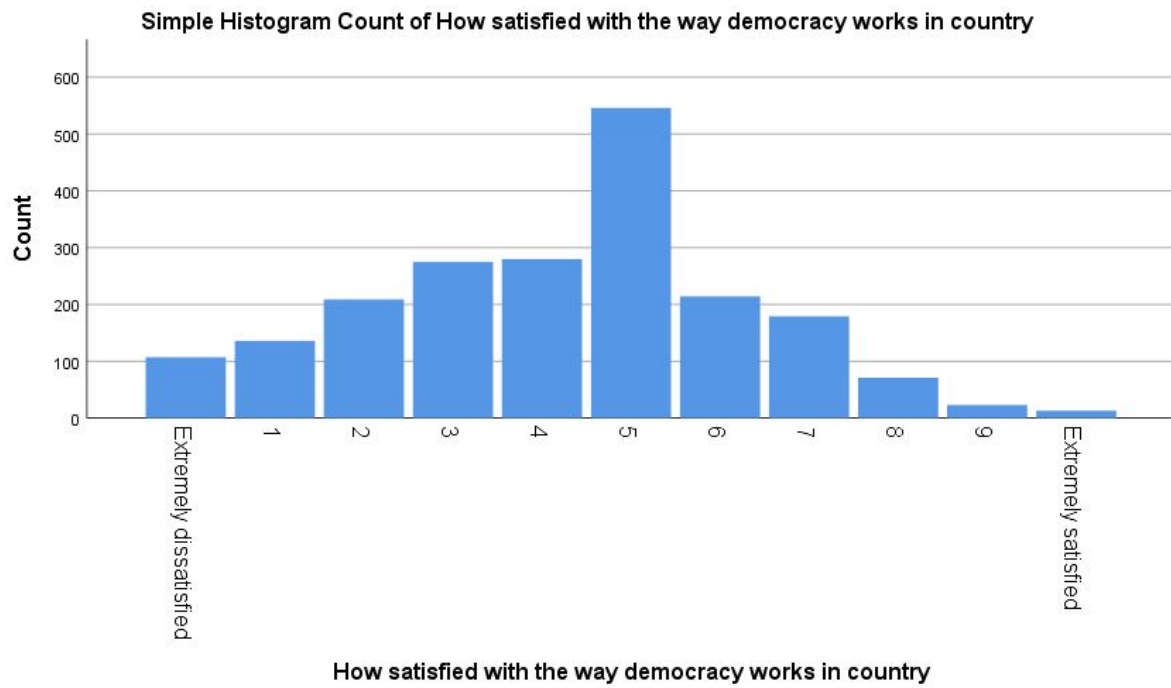

Diagram 17:

Authoritarian values:

Diagram 18:

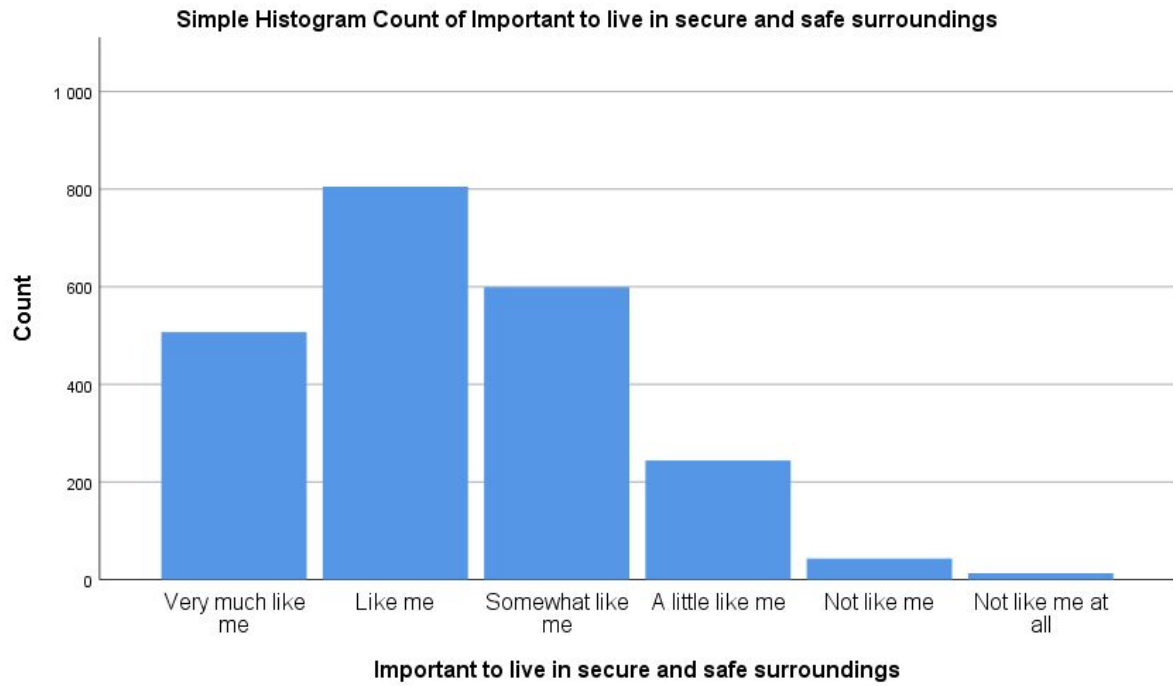

Diagram 19:

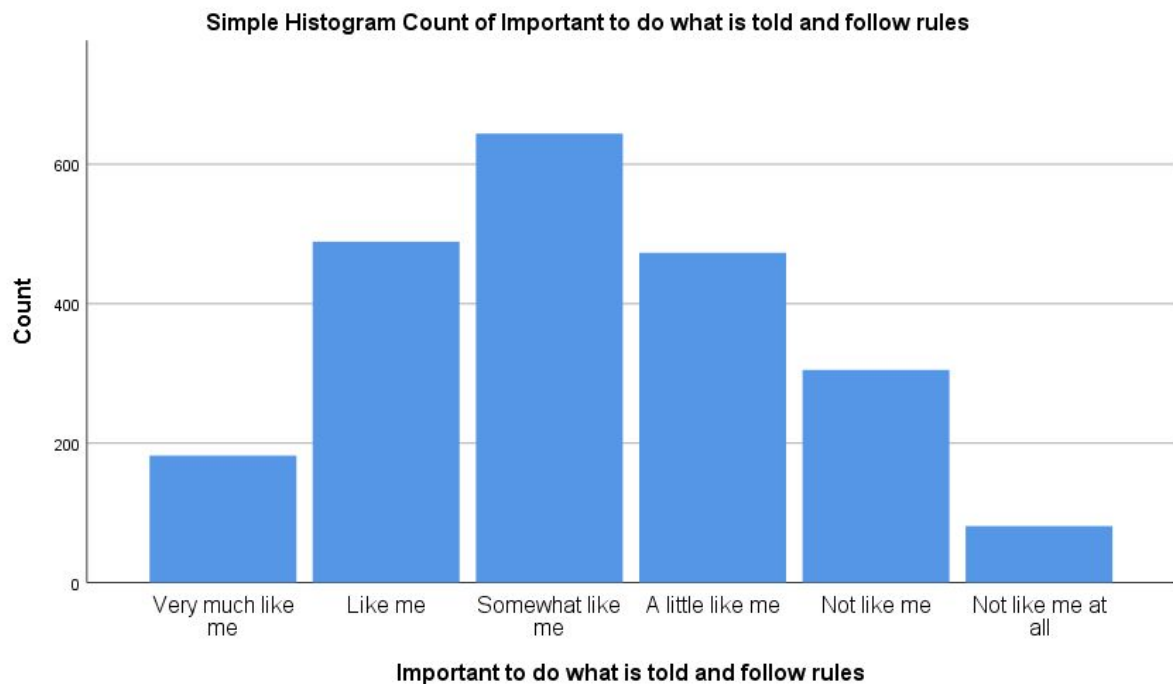

Diagram 20:

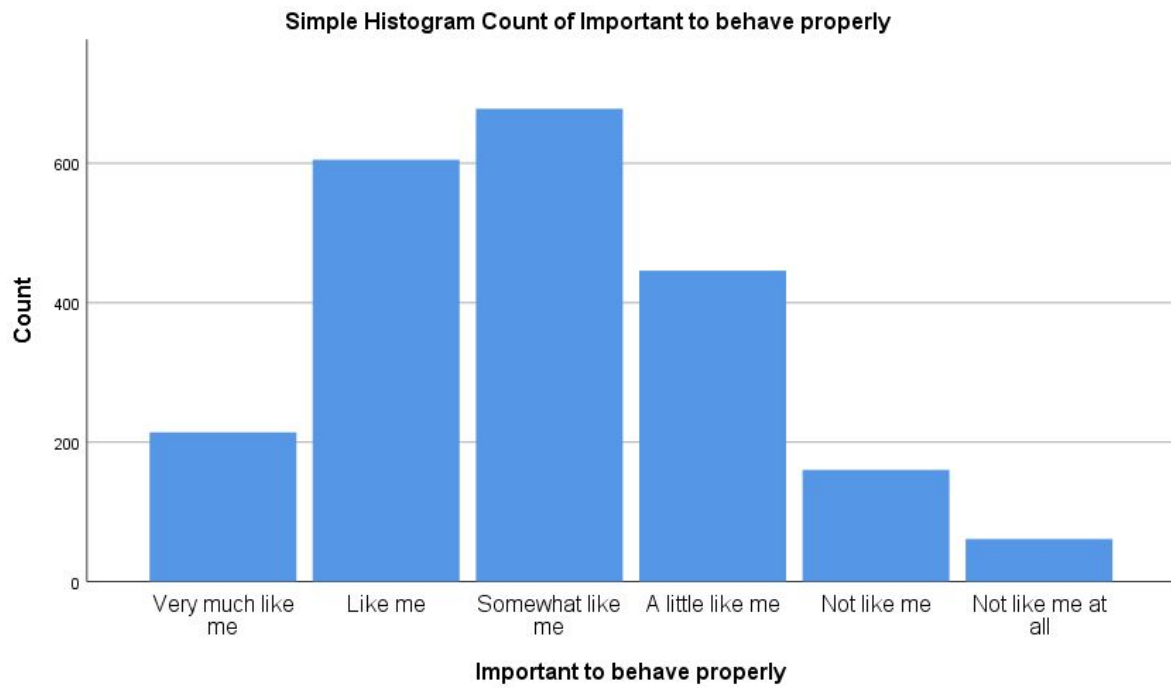

Diagram 21:

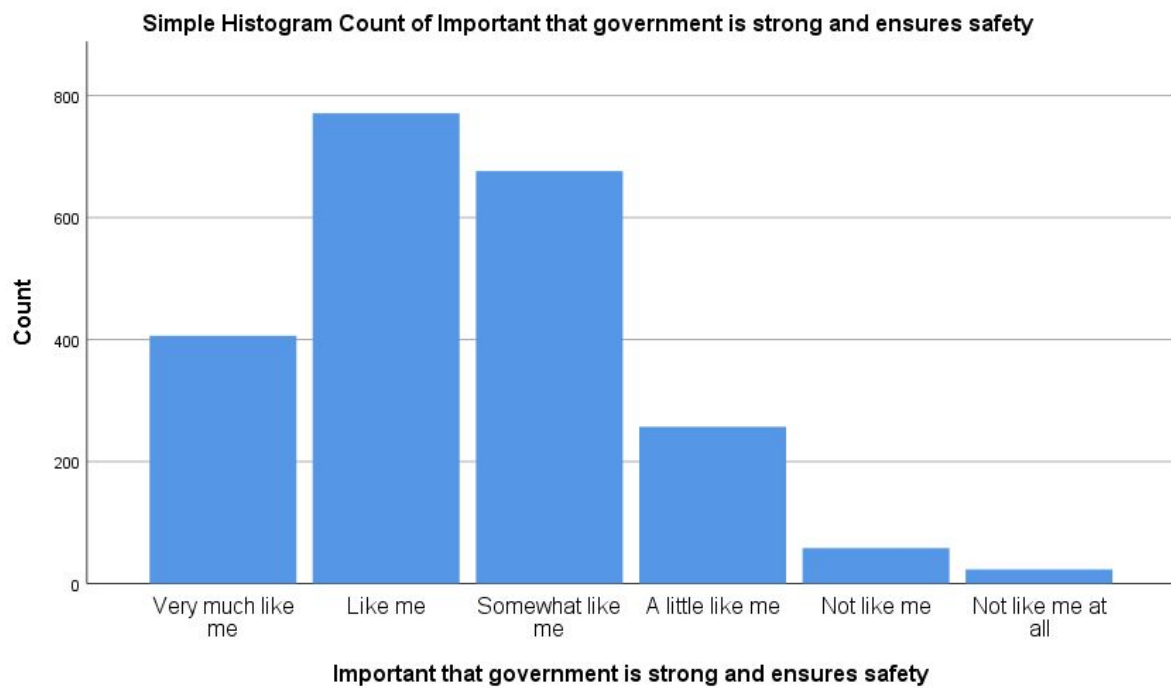
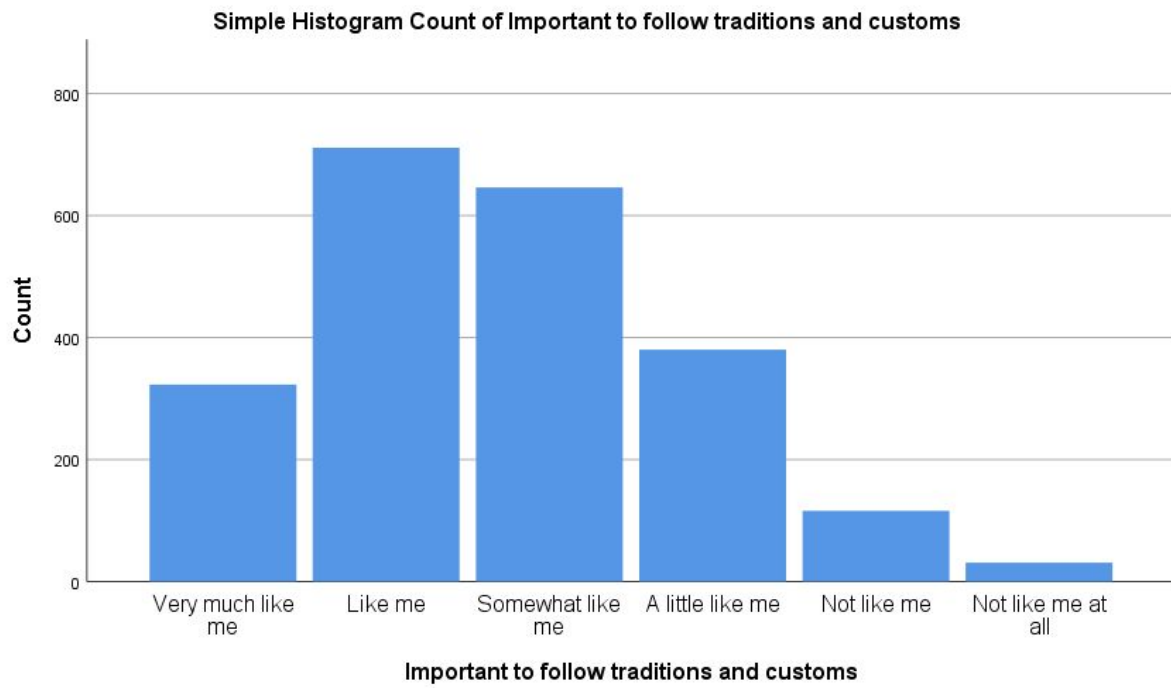
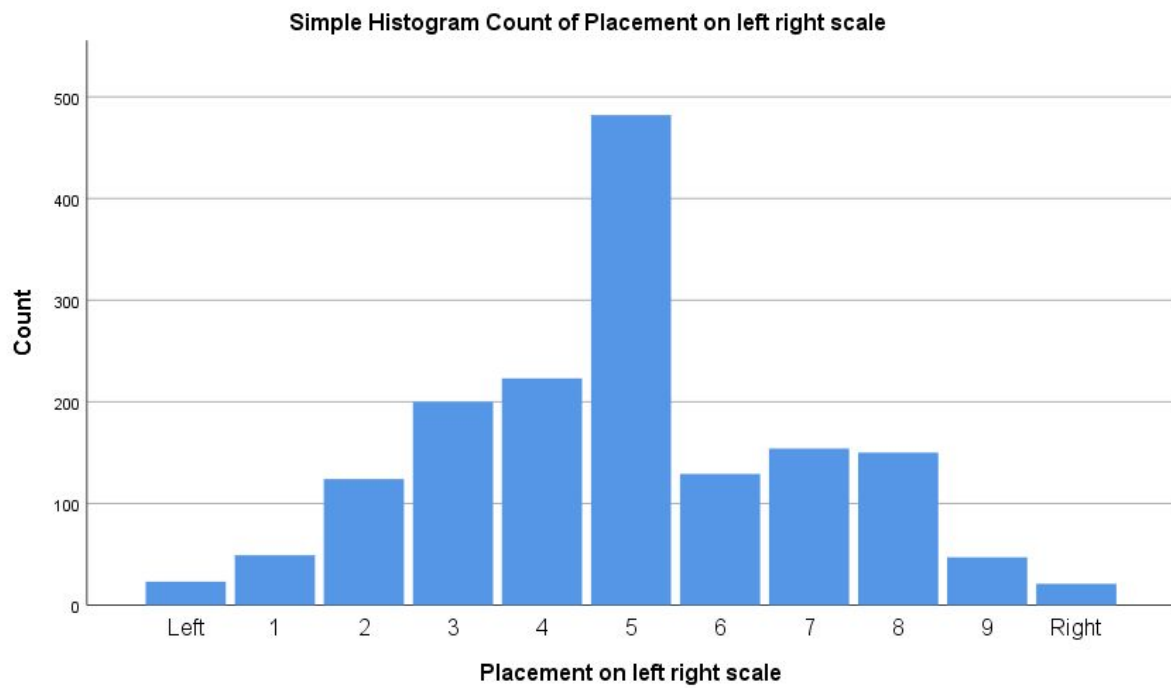

Diagram 22:

Rightwing ideology scale:

Diagram 23:

Frekvenser:

Social and demographic controls:

Tabell 1:

Highest level of education Portugal

Frequen cy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	Less than lower secondary education (ISCED 0-1)	1354	60,9	61,0	61,0
	Lower secondary education completed (ISCED 2)	293	13,2	13,2	74,2
	Upper secondary education completed (ISCED 3)	340	15,3	15,3	89,5
	Tertiary education completed (ISCED 5-6)	232	10,4	10,5	100,0
	Total	2219	99,9	100,0	
Missing	Don't know	3	,1		
Total		2222	100,0		

Tabell 2:

Age of respondent, calculated

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15	11	,5	,5	,5
	16	12	,5	,5	1,0
	17	19	,9	,9	1,9
	18	24	1,1	1,1	3,0
	19	16	,7	,7	3,7
	20	19	,9	,9	4,5
	21	25	1,1	1,1	5,7
	22	28	1,3	1,3	6,9

23	25	1,1	1,1	8,1
24	33	1,5	1,5	9,5
25	21	,9	,9	10,5
26	30	1,4	1,4	11,8
27	19	,9	,9	12,7
28	28	1,3	1,3	14,0
29	33	1,5	1,5	15,4
30	44	2,0	2,0	17,4
31	35	1,6	1,6	19,0
32	37	1,7	1,7	20,7
33	44	2,0	2,0	22,6
34	30	1,4	1,4	24,0
35	31	1,4	1,4	25,4
36	36	1,6	1,6	27,0
37	39	1,8	1,8	28,8
38	35	1,6	1,6	30,3
39	40	1,8	1,8	32,1
40	34	1,5	1,5	33,7
41	33	1,5	1,5	35,1
42	36	1,6	1,6	36,8
43	26	1,2	1,2	37,9
44	40	1,8	1,8	39,7
45	28	1,3	1,3	41,0

46	33	1,5	1,5	42,5
47	38	1,7	1,7	44,2
48	23	1,0	1,0	45,2
49	30	1,4	1,4	46,6
50	25	1,1	1,1	47,7
51	34	1,5	1,5	49,2
52	30	1,4	1,4	50,6
53	33	1,5	1,5	52,1
54	39	1,8	1,8	53,8
55	42	1,9	1,9	55,7
56	39	1,8	1,8	57,5
57	37	1,7	1,7	59,1
58	28	1,3	1,3	60,4
59	40	1,8	1,8	62,2
60	32	1,4	1,4	63,6
61	41	1,8	1,8	65,5
62	43	1,9	1,9	67,4
63	38	1,7	1,7	69,1
64	41	1,8	1,8	71,0
65	26	1,2	1,2	72,1
66	36	1,6	1,6	73,8
67	44	2,0	2,0	75,7
68	35	1,6	1,6	77,3

69	28	1,3	1,3	78,6
70	30	1,4	1,4	79,9
71	41	1,8	1,8	81,8
72	29	1,3	1,3	83,1
73	49	2,2	2,2	85,3
74	35	1,6	1,6	86,9
75	25	1,1	1,1	88,0
76	45	2,0	2,0	90,0
77	30	1,4	1,4	91,4
78	24	1,1	1,1	92,4
79	18	,8	,8	93,2
80	28	1,3	1,3	94,5
81	21	,9	,9	95,5
82	26	1,2	1,2	96,6
83	16	,7	,7	97,3
84	11	,5	,5	97,8
85	13	,6	,6	98,4
86	9	,4	,4	98,8
87	8	,4	,4	99,2
88	7	,3	,3	99,5
89	3	,1	,1	99,6
90	3	,1	,1	99,8
91	1	,0	,0	99,8

92	1	,0	,0	99,9
93	1	,0	,0	99,9
94	2	,1	,1	100,0
Total	2222	100,0	100,0	

Tabell 3:

How religious are you

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not at all religious	74	3,3	3,5	3,5
	1	69	3,1	3,2	6,7
	2	89	4,0	4,2	10,8
	3	143	6,4	6,7	17,5
	4	151	6,8	7,0	24,5
	5	413	18,6	19,3	43,8
	6	259	11,7	12,1	55,9
	7	389	17,5	18,2	74,1
	8	318	14,3	14,8	88,9
	9	145	6,5	6,8	95,7
	Very religious	93	4,2	4,3	100,0
Total	2143	96,4	100,0		
Missing	Refusal	27	1,2		
	Don't know	52	2,3		

Total	79	3,6		
Total	2222	100,0		

Tabell 4:

Gender

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	863	38,8	38,8	38,8
	Female	1359	61,2	61,2	100,0
	Total	2222	100,0	100,0	

Tabell 5:

Belong to minority ethnic group in country

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	102	4,6	4,9	4,9
	No	1993	89,7	95,1	100,0
	Total	2095	94,3	100,0	
Missing	Refusal	23	1,0		
	Don't know	104	4,7		
	Total	127	5,7		
Total		2222	100,0		

Economic inequality:

Tabell 6:

Main source of household income

		Frequen cy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Wages or salaries	1263	56,8	58,4	58,4
	Income from self-employment (excluding farming)	43	1,9	2,0	60,4
	Income from farming	12	,5	,6	61,0
	Pensions	711	32,0	32,9	93,9
	Unemployment/redundancy benefit	40	1,8	1,9	95,7
	Any other social benefits or grants	19	,9	,9	96,6
	Income from investments, savings etc.	8	,4	,4	97,0
	Income from other sources	65	2,9	3,0	100,0
	Total	2161	97,3	100,0	
Missi ng	Refusal	34	1,5		
	Don't know	27	1,2		
	Total	61	2,7		
Total		2222	100,0		

Tabell 7:

Feeling about household's income nowadays

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Living comfortably on present income	162	7,3	7,4	7,4
	Coping on present income	1107	49,8	50,5	57,9
	Difficult on present income	585	26,3	26,7	84,7
	Very difficult on present income	336	15,1	15,3	100,0
	Total	2190	98,6	100,0	
Missing	Refusal	8	,4		
	Don't know	24	1,1		
	Total	32	1,4		
Total		2222	100,0		

Tabell 8:

Ever unemployed and seeking work for a period more than three months

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	374	16,8	16,9	16,9
	No	1834	82,5	83,1	100,0
	Total	2208	99,4	100,0	
Missing	Refusal	11	,5		

Don't know	3	,1		
Total	14	,6		
Total	2222	100,0		

Tabell 9:

Domicile, respondent's description

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A big city	353	15,9	16,2	16,2
	Suburbs or outskirts of big city	371	16,7	17,0	33,3
	Town or small city	592	26,6	27,2	60,5
	Country village	803	36,1	36,9	97,4
	Farm or home in countryside	57	2,6	2,6	100,0
	Total	2176	97,9	100,0	
Missing	Refusal	17	,8		

Cultural attitudes:

Anti-immigration scale:

Tabell 10:

Immigration bad or good for country's economy

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bad for the economy	94	4,2	4,9	4,9
	1	81	3,6	4,2	9,0
	2	162	7,3	8,4	17,4
	3	229	10,3	11,8	29,2
	4	191	8,6	9,9	39,1
	5	391	17,6	20,2	59,3
	6	241	10,8	12,4	71,7
	7	273	12,3	14,1	85,8
	8	195	8,8	10,1	95,9
	9	41	1,8	2,1	98,0
	Good for the economy	38	1,7	2,0	100,0
	Total	1936	87,1	100,0	
	Missing	Refusal	3	,1	
Don't know		283	12,7		
Total		286	12,9		
Total		2222	100,0		

Tabell 11:

Country's cultural life undermined or enriched by immigrants

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	Cultural life undermined	60	2,7	3,2	3,2
	1	33	1,5	1,8	5,0
	2	109	4,9	5,9	10,9
	3	180	8,1	9,7	20,6
	4	126	5,7	6,8	27,4
	5	499	22,5	26,9	54,2
	6	307	13,8	16,5	70,8
	7	280	12,6	15,1	85,8
	8	166	7,5	8,9	94,8
	9	53	2,4	2,9	97,6
	Cultural life enriched	44	2,0	2,4	100,0
	Total	1857	83,6	100,0	
Missing	Refusal	3	,1		
	Don't know	362	16,3		
	Total	365	16,4		
Total		2222	100,0		

Tabell 12:

Immigrants make country worse or better place to live

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Worse place to live	121	5,4	6,2	6,2

	1	87	3,9	4,4	10,6
	2	205	9,2	10,5	21,1
	3	241	10,8	12,3	33,4
	4	235	10,6	12,0	45,4
	5	652	29,3	33,3	78,7
	6	216	9,7	11,0	89,7
	7	128	5,8	6,5	96,2
	8	56	2,5	2,9	99,1
	9	9	,4	,5	99,5
	Better place to live	9	,4	,5	100,0
	Total	1959	88,2	100,0	
Missing	Refusal	3	,1		
	Don't know	260	11,7		
	Total	263	11,8		
Total		2222	100,0		

Mistrust in global governance:

Tabell 13:

Trust in the United Nations

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	No trust at all	132	5,9	7,3	7,3
	1	59	2,7	3,3	10,6
	2	94	4,2	5,2	15,8
	3	151	6,8	8,4	24,2
	4	184	8,3	10,2	34,4
	5	435	19,6	24,2	58,6
	6	288	13,0	16,0	74,6
	7	236	10,6	13,1	87,7
	8	144	6,5	8,0	95,7
	9	42	1,9	2,3	98,0
	Complete trust	36	1,6	2,0	100,0
	Total	1801	81,1	100,0	
Missing	Refusal	7	,3		
	Don't know	414	18,6		
	Total	421	18,9		
Total		2222	100,0		

Tabell 14:

Trust in the European Parliament

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	No trust at all	158	7,1	8,7	8,7
	1	59	2,7	3,2	11,9
	2	121	5,4	6,6	18,6

3	184	8,3	10,1	28,7
4	204	9,2	11,2	39,9
5	451	20,3	24,8	64,6
6	278	12,5	15,3	79,9
7	213	9,6	11,7	91,6
8	118	5,3	6,5	98,1
9	22	1,0	1,2	99,3
Complete trust	13	,6	,7	100,0
Total	1821	82,0	100,0	

Mistrust of national governance:

Tabell 15:

Trust in politicians

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	No trust at all	528	23,8	24,7	24,7
	1	235	10,6	11,0	35,8
	2	314	14,1	14,7	50,5
	3	359	16,2	16,8	67,3
	4	268	12,1	12,6	79,9
	5	261	11,7	12,2	92,1
	6	93	4,2	4,4	96,4

	7	46	2,1	2,2	98,6
	8	25	1,1	1,2	99,8
	9	1	,0	,0	99,8
	Complete trust	4	,2	,2	100,0
	Total	2134	96,0	100,0	
Missing	Refusal	9	,4		
	Don't know	79	3,6		
	Total	88	4,0		
Total		2222	100,0		

Tabell 16:

How satisfied with the national government

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Extremely dissatisfied	202	9,1	9,6	9,6
	1	201	9,0	9,6	19,2
	2	292	13,1	13,9	33,1
	3	287	12,9	13,7	46,8
	4	314	14,1	15,0	61,7
	5	455	20,5	21,7	83,4
	6	171	7,7	8,1	91,6
	7	95	4,3	4,5	96,1

	8	60	2,7	2,9	99,0
	9	14	,6	,7	99,6
	Extremely satisfied	8	,4	,4	100,0
	Total	2099	94,5	100,0	
Missing	Refusal	11	,5		
	Don't know	112	5,0		
	Total	123	5,5		
Total		2222	100,0		

Tabell 17:

How satisfied with the way democracy works in country

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Extremely dissatisfied	107	4,8	5,2	5,2
	1	136	6,1	6,6	11,8
	2	209	9,4	10,2	22,0
	3	275	12,4	13,4	35,4
	4	280	12,6	13,6	49,1
	5	546	24,6	26,6	75,6
	6	214	9,6	10,4	86,1
	7	179	8,1	8,7	94,8
	8	71	3,2	3,5	98,2

	9	23	1,0	1,1	99,4
	Extremely satisfied	13	,6	,6	100,0
	Total	2053	92,4	100,0	
Missing	Refusal	9	,4		
	Don't know	160	7,2		
	Total	169	7,6		
Total		2222	100,0		

Authoritarian values:

Tabell 18:

Important to live in secure and safe surroundings

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	507	22,8	22,9	22,9
	Like me	805	36,2	36,4	59,3
	Somewhat like me	599	27,0	27,1	86,4
	A little like me	244	11,0	11,0	97,5
	Not like me	43	1,9	1,9	99,4
	Not like me at all	13	,6	,6	100,0
	Total	2211	99,5	100,0	
Missing	Refusal	3	,1		

Don't know	8	,4		
Total	11	,5		
Total	2222	100,0		

Tabell 19:

Important to do what is told and follow rules

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	182	8,2	8,4	8,4
	Like me	489	22,0	22,5	30,9
	Somewhat like me	644	29,0	29,6	60,5
	A little like me	473	21,3	21,8	82,2
	Not like me	305	13,7	14,0	96,3
	Not like me at all	81	3,6	3,7	100,0
	Total	2174	97,8	100,0	
Missing	Refusal	19	,9		
	Don't know	29	1,3		
	Total	48	2,2		
Total	2222	100,0			

Tabell 20:

Important to behave properly

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	214	9,6	9,9	9,9
	Like me	605	27,2	28,0	37,8
	Somewhat like me	678	30,5	31,3	69,2
	A little like me	446	20,1	20,6	89,8
	Not like me	160	7,2	7,4	97,2
	Not like me at all	61	2,7	2,8	100,0
	Total	2164	97,4	100,0	
Missing	Refusal	33	1,5		
	Don't know	25	1,1		
	Total	58	2,6		
Total		2222	100,0		

Tabell 21:

Important that government is strong and ensures safety

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	406	18,3	18,5	18,5
	Like me	771	34,7	35,2	53,7
	Somewhat like me	676	30,4	30,9	84,6
	A little like me	257	11,6	11,7	96,3
	Not like me	58	2,6	2,6	99,0
	Not like me at all	23	1,0	1,0	100,0
	Total				

	Total	2191	98,6	100,0	
Missing	Refusal	5	,2		
	Don't know	26	1,2		
	Total	31	1,4		
Total		2222	100,0		

Tabell 22:

Important to follow traditions and customs

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	323	14,5	14,6	14,6
	Like me	711	32,0	32,2	46,9
	Somewhat like me	646	29,1	29,3	76,1
	A little like me	380	17,1	17,2	93,3
	Not like me	116	5,2	5,3	98,6
	Not like me at all	31	1,4	1,4	100,0
	Total	2207	99,3	100,0	
	Missing	Refusal	9	,4	
Don't know		6	,3		
Total		15	,7		
Total		2222	100,0		

Rightwing ideology scale

Tabell 23:

Placement on left right scale

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Left	23	1,0	1,4	1,4
	1	49	2,2	3,1	4,5
	2	124	5,6	7,7	12,2
	3	200	9,0	12,5	24,7
	4	223	10,0	13,9	38,6
	5	482	21,7	30,1	68,7
	6	129	5,8	8,1	76,8
	7	154	6,9	9,6	86,4
	8	150	6,8	9,4	95,8
	9	47	2,1	2,9	98,7
	Right	21	,9	1,3	100,0
	Total	1602	72,1	100,0	
Missing	Refusal	212	9,5		
	Don't know	408	18,4		
	Total	620	27,9		
Total		2222	100,0		

Medelvärde, median, typvärde

Tabell 24: Social and Demographic controls

	Highest level of education (Portugal)	Highest level of education (Europa)	Age of respondent, calculated	How religious are you	Gender	Belong to minority ethnic group in the country
N	2219	42846	2222	2143	2222	2095
V						
al						
id						
M	3	154	0	79	0	127
is						
si						
n						
g						
Mea	1,86	3,18	51,30	5,79	1,61	1,95
n						
Med	1,00	3,00	52,00	6,00	2,00	2,00
ian						
Mod	1	3	73	5	2	2
e						

Tabell 25: Economic inequality

	Main source of household income	Feeling about household's income nowadays	Ever unemployed and seeking work for more than 3 months	Domicile, respondent's description
N Valid	2161	2190	2208	2176
Missing	61	32	14	46
Mean	2,37	2,50	1,83	2,93
Median	1,00	2,00	2,00	3,00
Mode	1	2	2	4

Cultural attitudes:

Tabell 26:Anti-immigration scale

	Immigration bad or good for country's economy	Country's cultural life undermined or enriched by immigrants	Immigrants make country worse or better place to live
N Valid	1936	1857	1959

Mis- sing	286	365	263
Mean	4,90	5,30	4,20
Median	5,00	5,00	5,00
Mode	5	5	5

Tabell 27: Mistrust of global and national governance

	Trust in the United Nations	Trust in the European Parliament	Trust in politicians	Trust in politicians (Europe)	How satisfied with the national government	How satisfied with the way democracy works in country
Valid	1801	1821	2134	41770	2099	2053
Missing	421	401	88	1230	123	169

Me an	4,93	4,59	2,55	3,57	3,60	4,22
Me dian	5,00	5,00	2,00	4,00	4,00	5,00
Mo de	5	5	0	5	5	5

Tabell 28: Authoritarian values

	Important to live in secure and safe surroundings	Important to do what is told and follow rules	Important to behave properly	Important that government is strong and ensures safety	Important to follow traditions and customs
N V a l i d	2211	2174	2164	2191	2207
M i s s i n g	11	48	58	31	15
Me an	2,34	3,22	2,96	2,48	2,70
Me dia n	2,00	3,00	3,00	2,00	3,00
Mo de	2	3	3	2	2

Tabell 29: Rightwing ideology scale

Placement on left right scale

N	Valid	1602
	Missin g	620
Mean		4,92
Median		5,00
Mode		5

Appendix 2: data från ESS 6 och ESS

7

[Diagram ESS7 Portugal:](#)

[Diagram 1:](#)

[Diagram 2:](#)

[Diagram 3:](#)

[Diagram 4:](#)

[Diagram 5:](#)

[Diagram 6:](#)

[Diagram 7:](#)

[Diagram 8:](#)

[Diagram 9:](#)

[Diagram 10:](#)

[Diagram 11:](#)

[Diagram 12:](#)

[Diagram 13:](#)

[Diagram 14:](#)

[Diagram 15:](#)

[Diagram 16:](#)

[Diagram 17:](#)

[Diagram 18:](#)

[Diagram 19:](#)

[Diagram 20:](#)

[Diagram 21:](#)

[Diagram 22:](#)

[Diagram 23:](#)

[Frekvenser ESS7 Portugal:](#)

[Tabell 1:](#)

[Tabell 2:](#)

[Tabell 3:](#)

[Tabell 4:](#)

[Tabell 5:](#)

[Tabell 6:](#)

[Tabell 7:](#)

[Tabell 8:](#)

[Tabell 9:](#)

[Tabell 10:](#)

[Tabell 11:](#)

[Tabell 12:](#)

[Tabell 13:](#)

[Tabell 14:](#)

[Tabell 15:](#)

[Tabell 16:](#)

[Tabell 17:](#)

[Tabell 18:](#)

[Tabell 19:](#)

[Tabell 20:](#)

[Tabell 21:](#)

[Tabell 22:](#)

[Tabell 23:](#)

[Medelvärde, median och typvärde ESS 7 Portugal:](#)

[Tabell 24:](#)

[Tabell 25:](#)

[Tabell 26:](#)

[Tabell 27:](#)

[Tabell 28:](#)

[Data ESS6 Portugal:](#)

[Tabell 29:](#)

[Tabell 30:](#)

[Data ESS6 Italien:](#)

[Tabell 31:](#)

[Tabell 32:](#)

[Tabell 33:](#)

[Tabell 34:](#)

Diagram ESS7 Portugal:

Diagram 1:

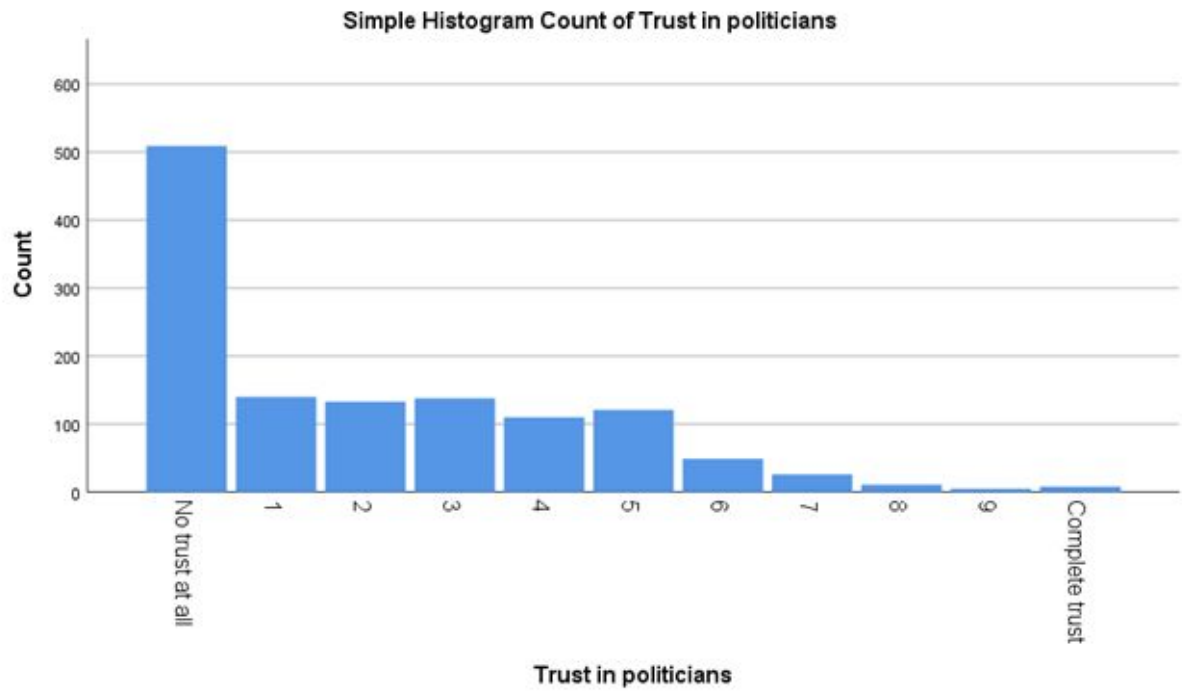

Diagram 2:

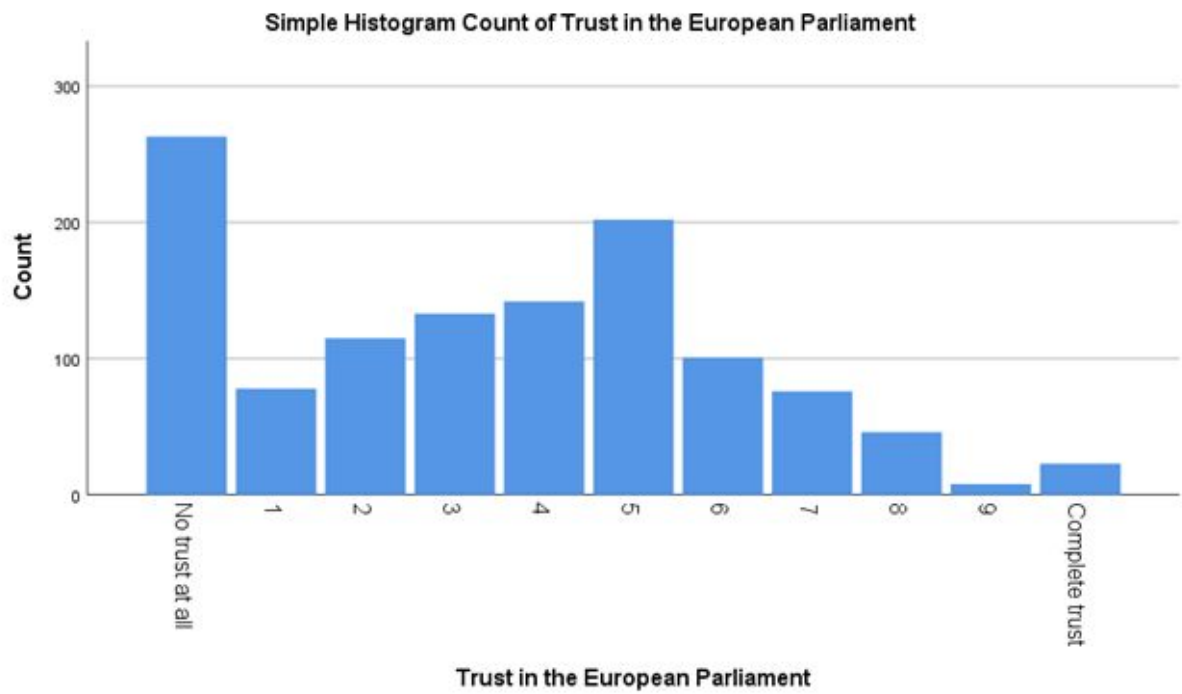

Diagram 3:

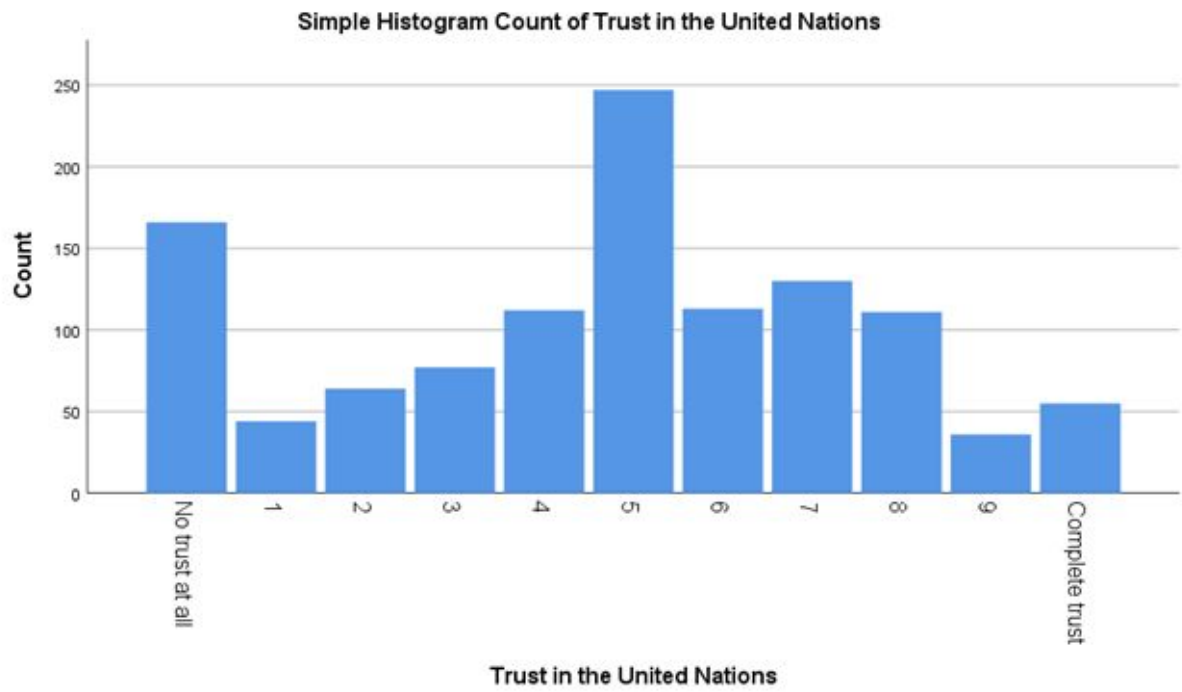

Diagram 4:

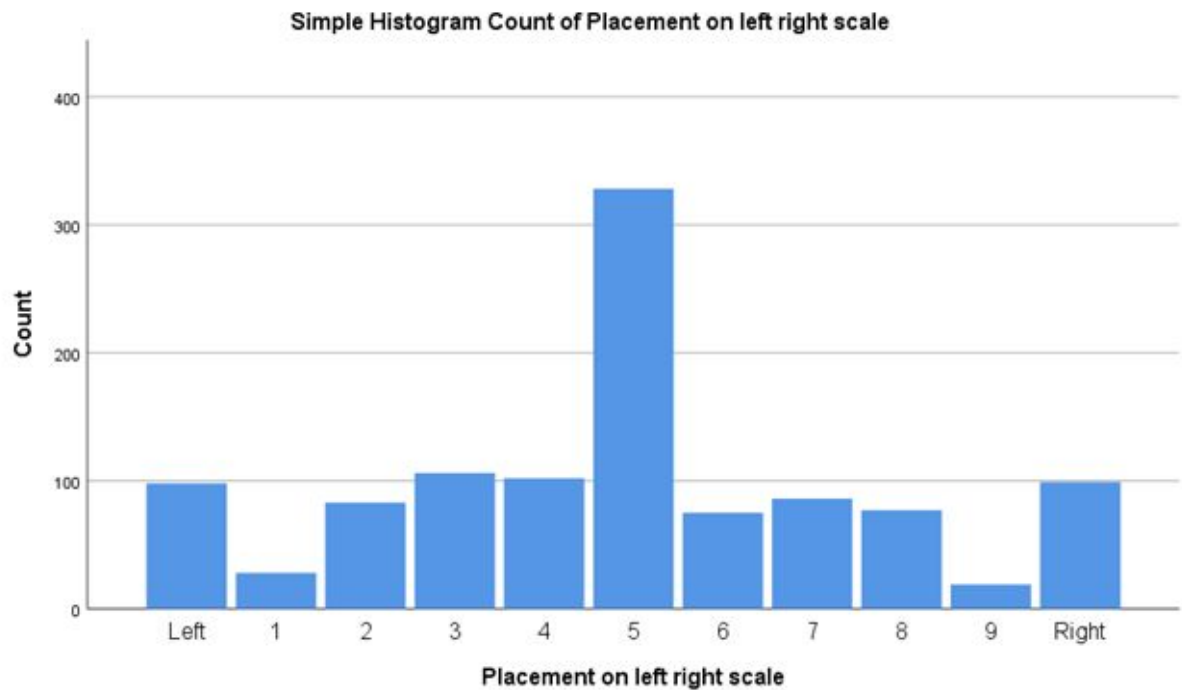

Diagram 5:

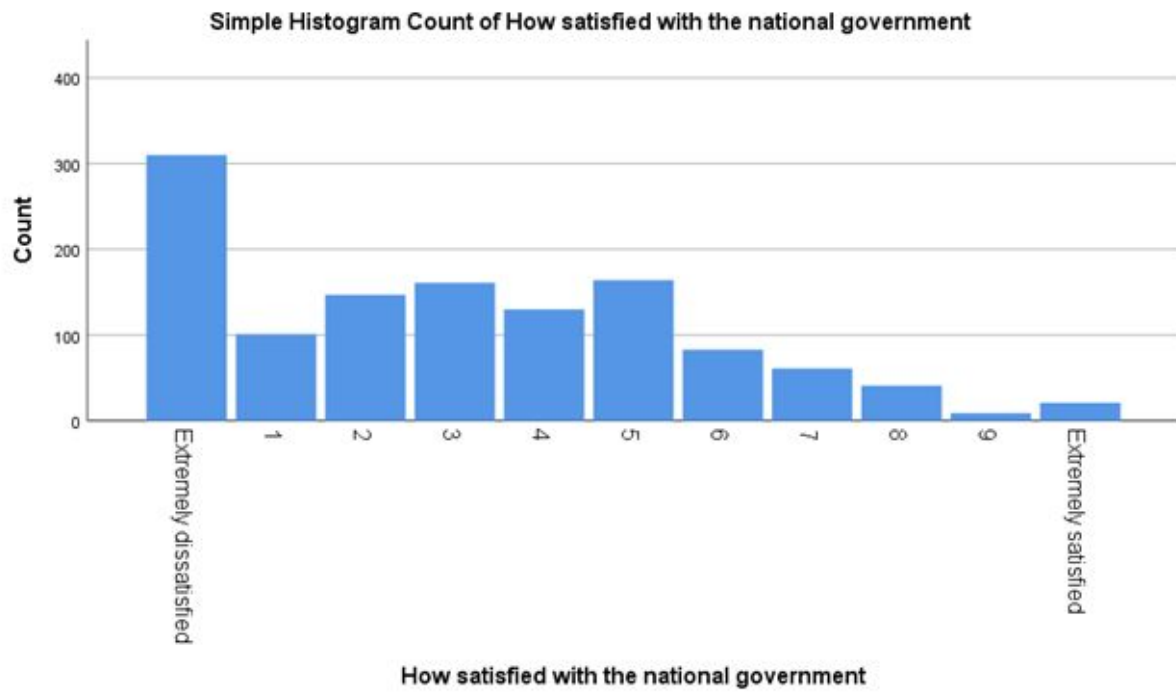

Diagram 6:

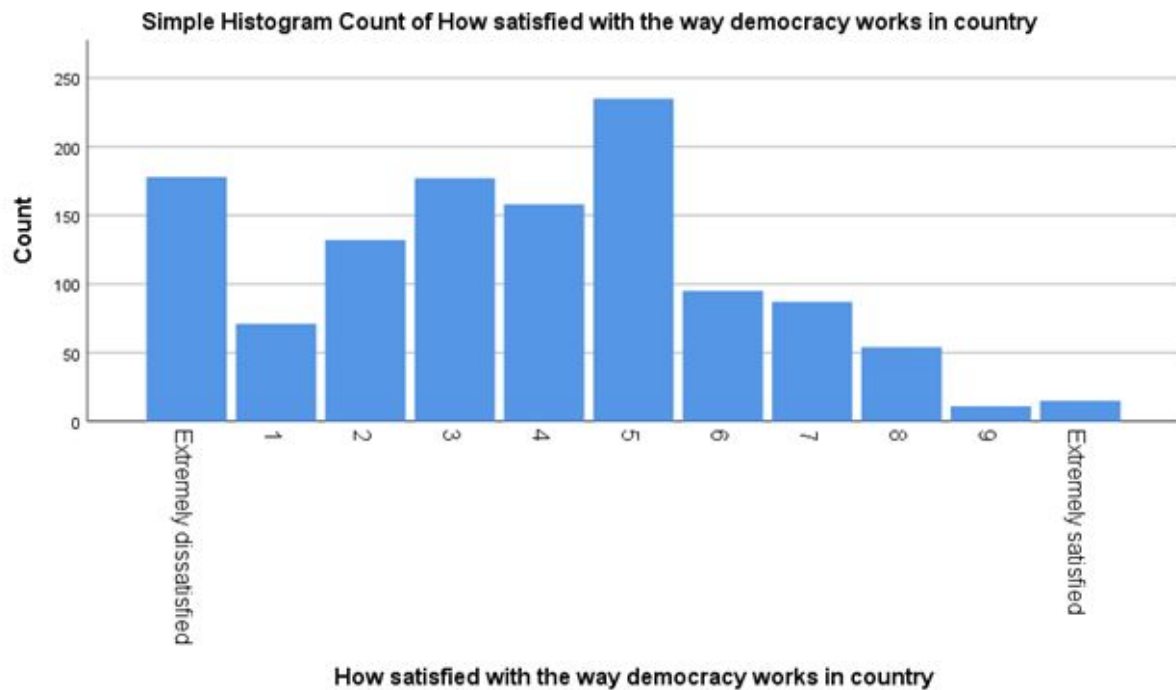

Diagram 7:

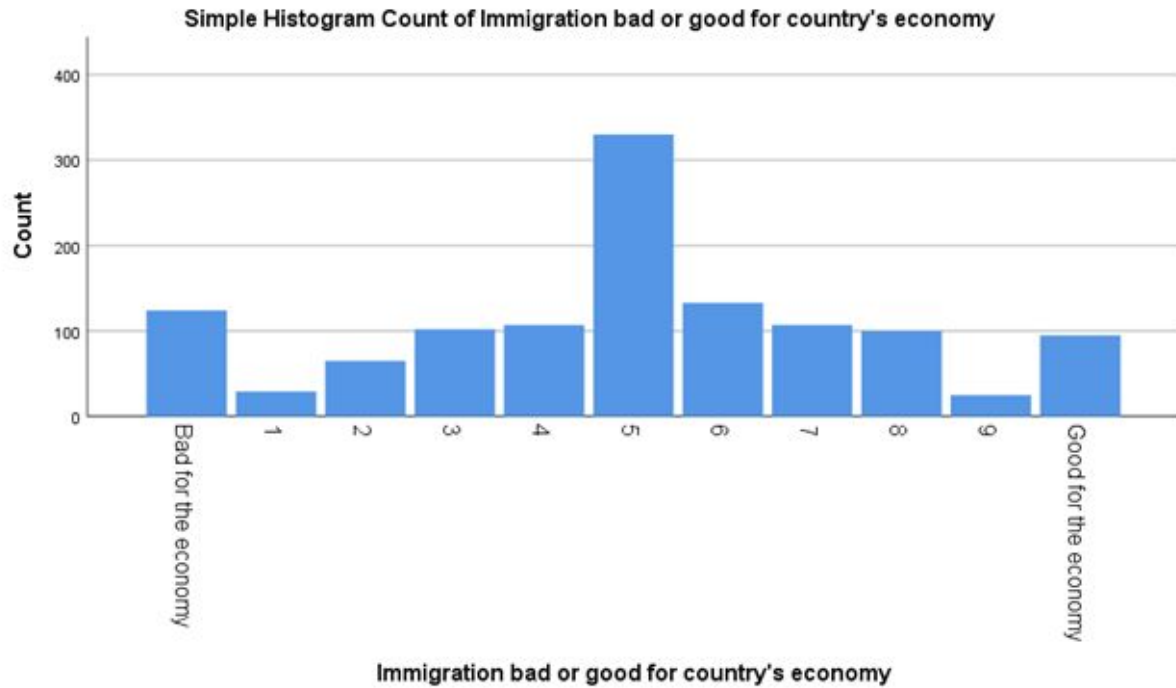

Diagram 8:

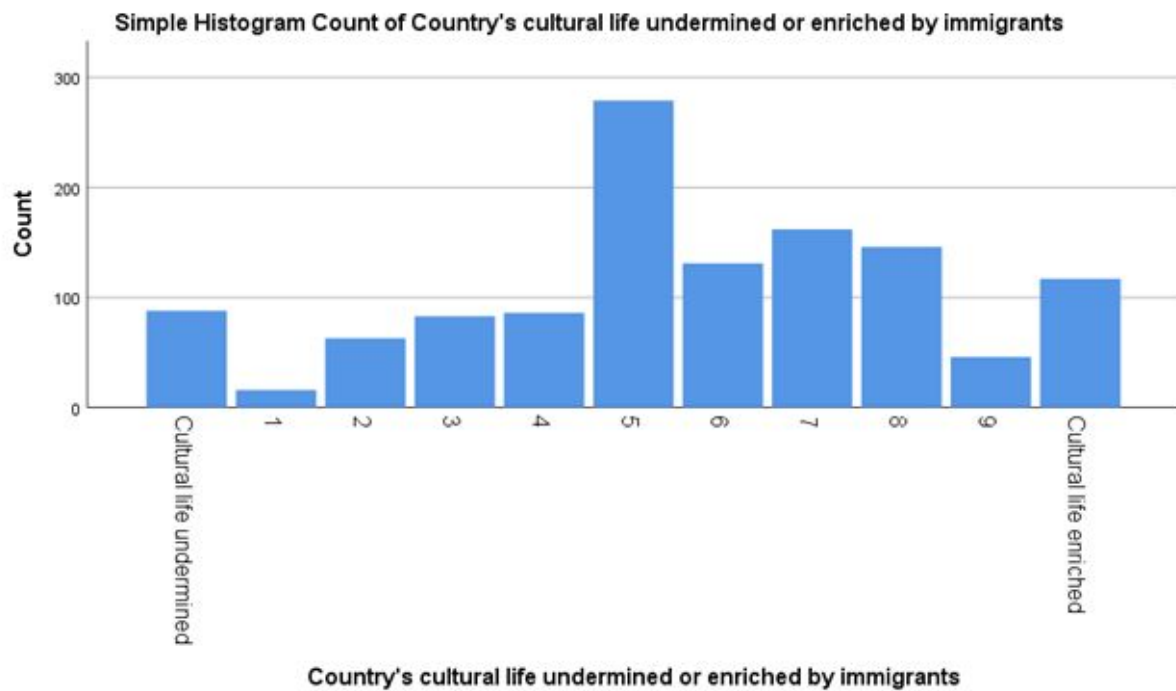

Diagram 9:

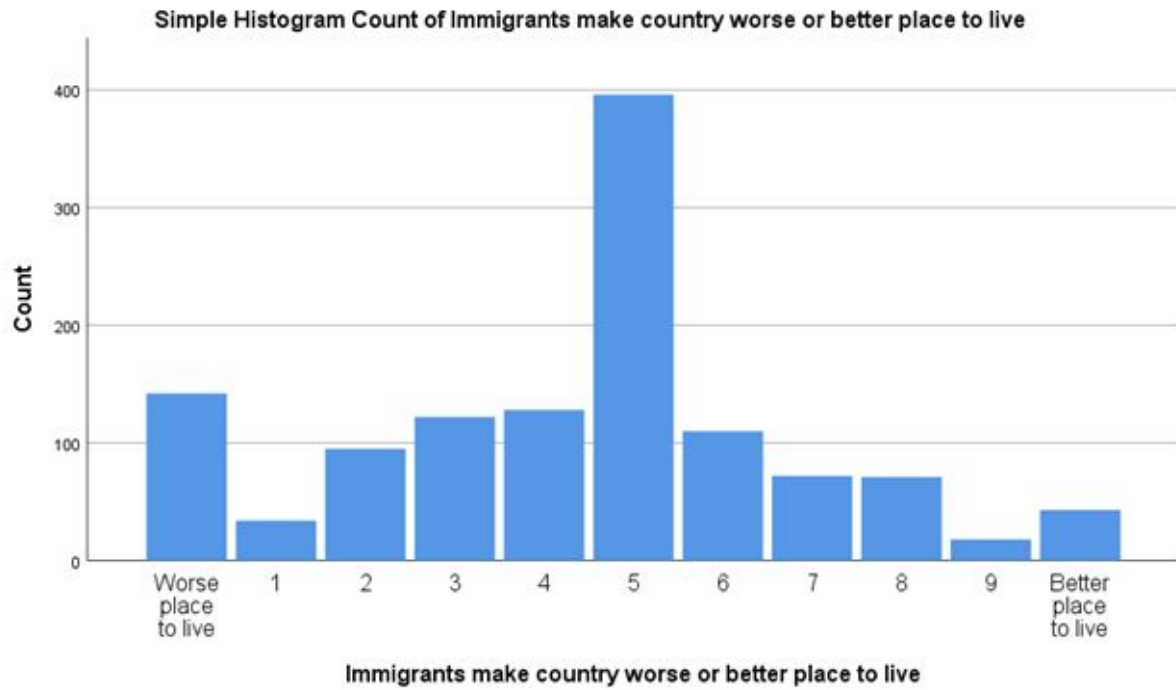

Diagram 10:

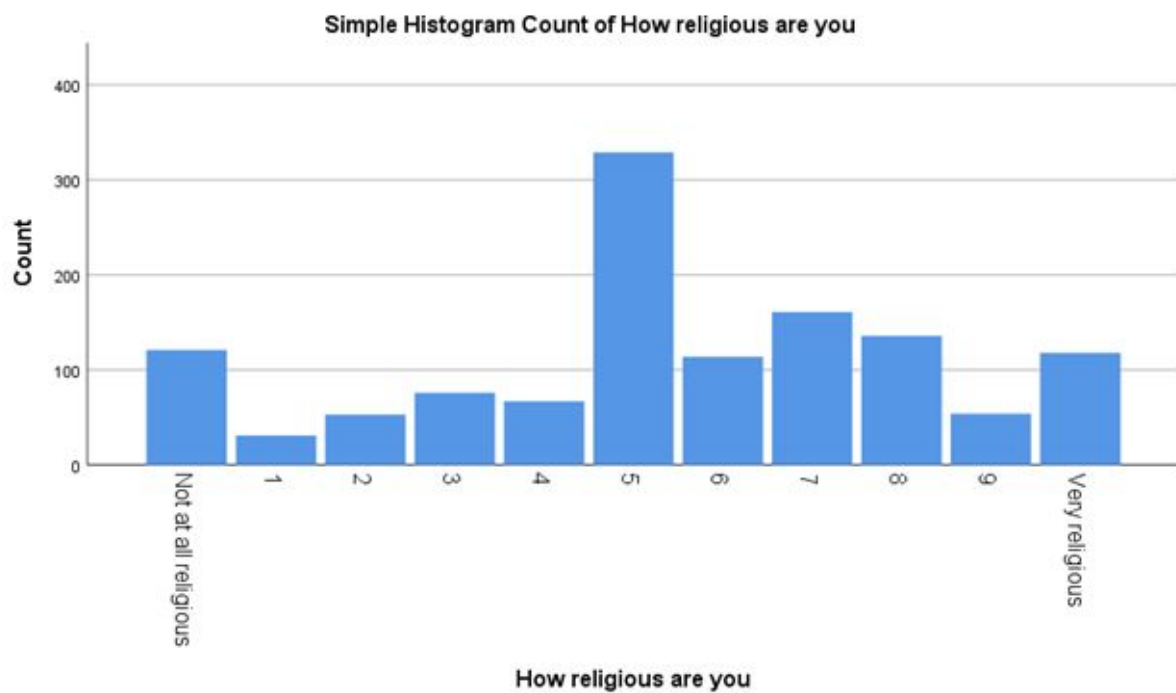

Diagram 11:

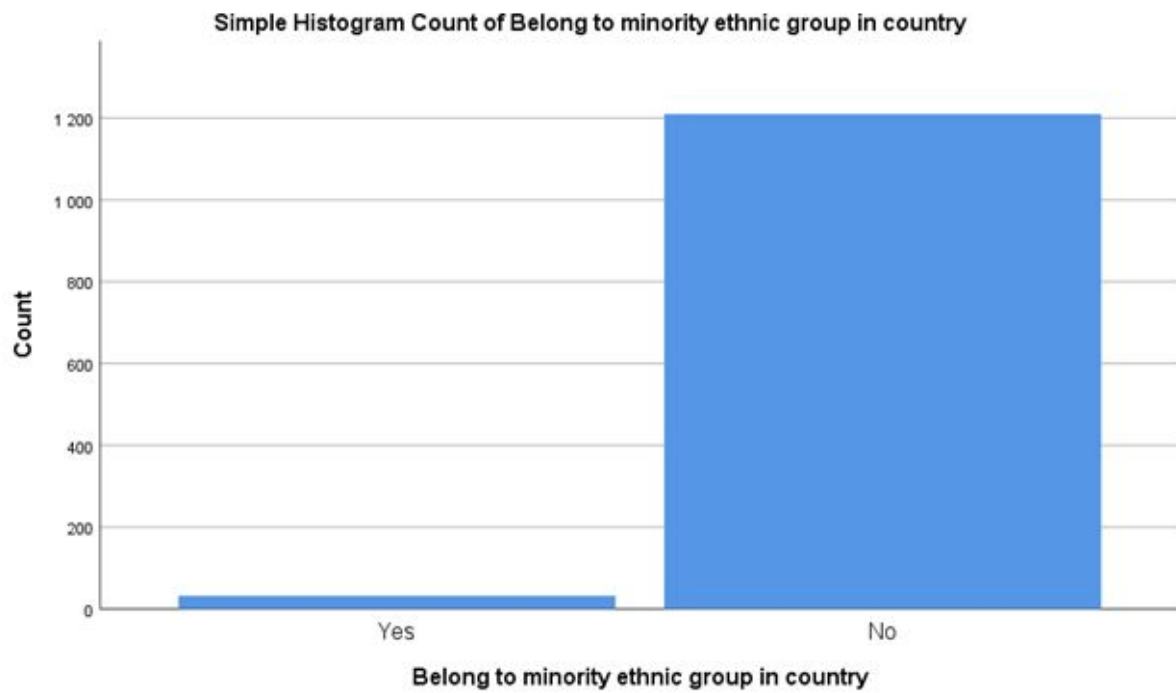

Diagram 12:

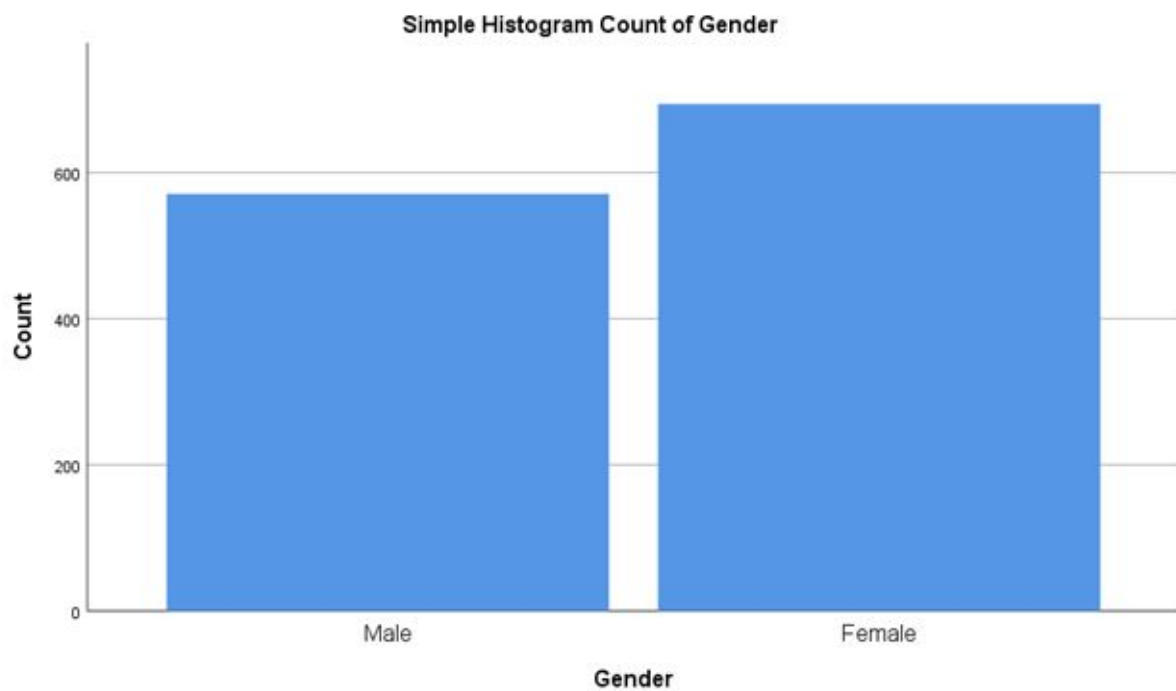

Diagram 13:

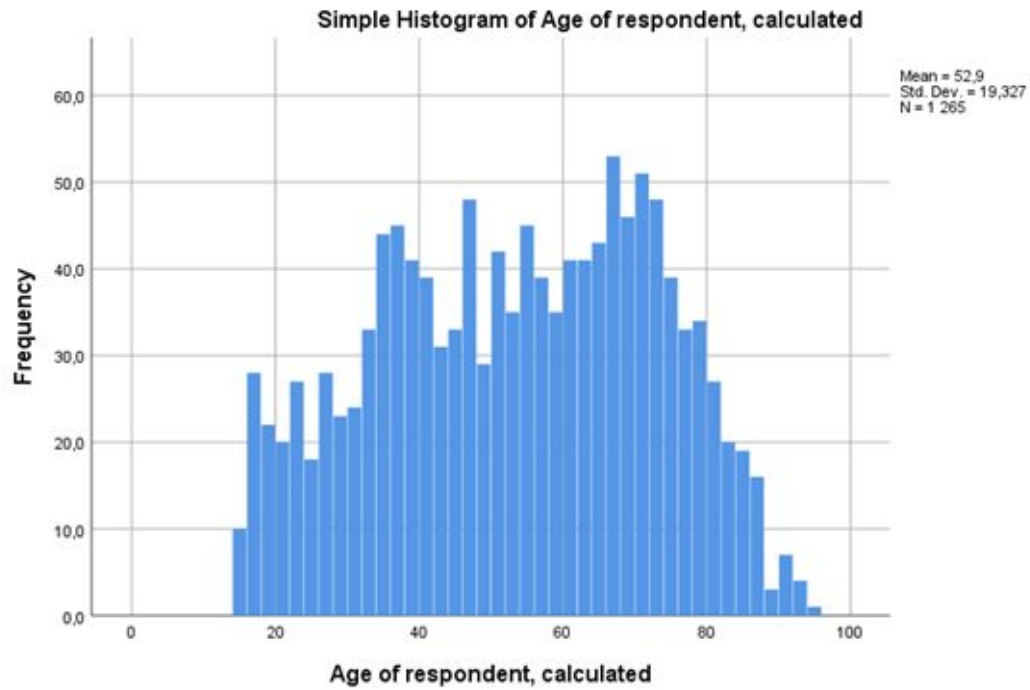

Diagram 14:

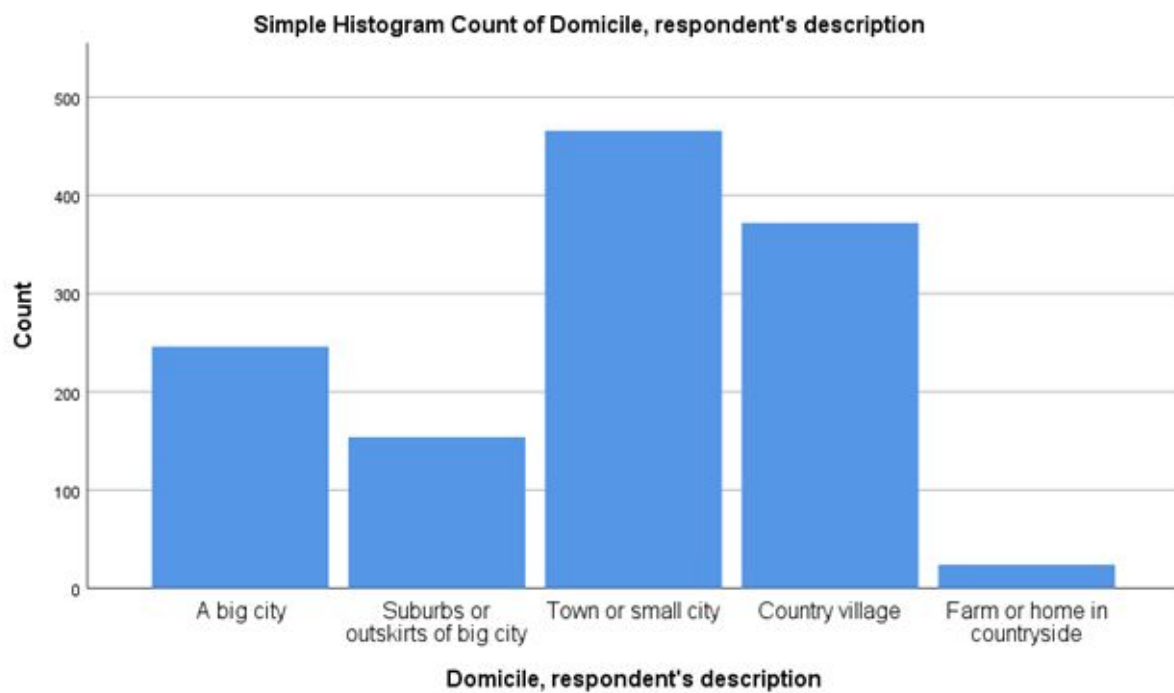

Diagram 15:

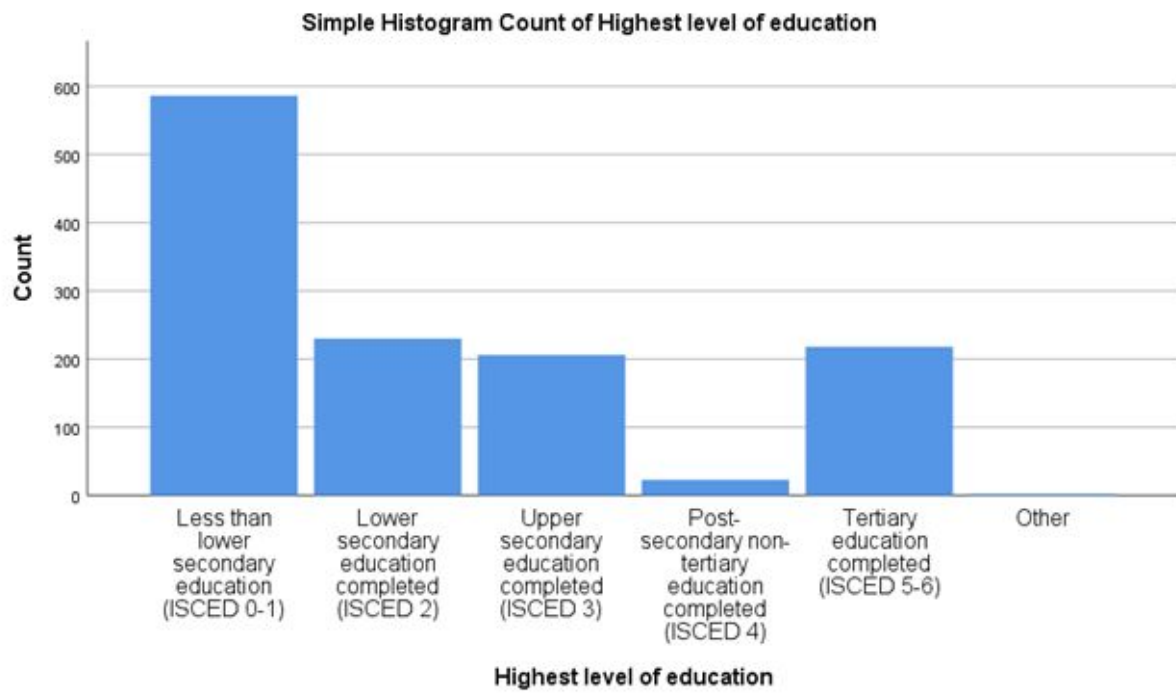

Diagram 16:

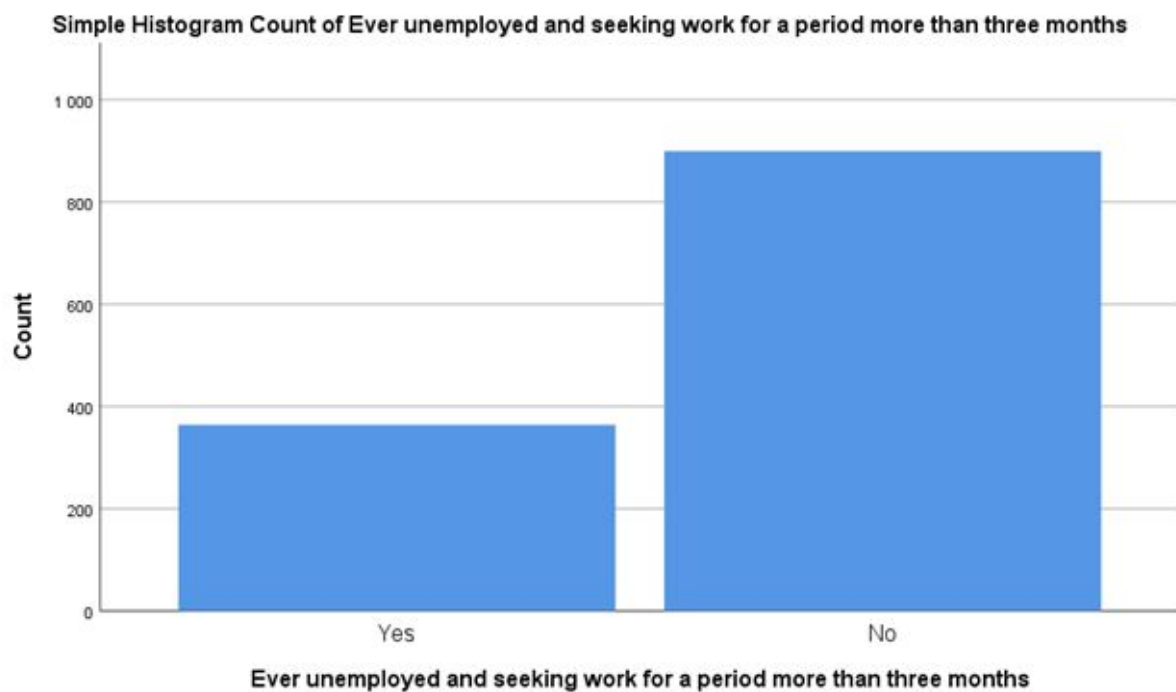

Diagram 17:

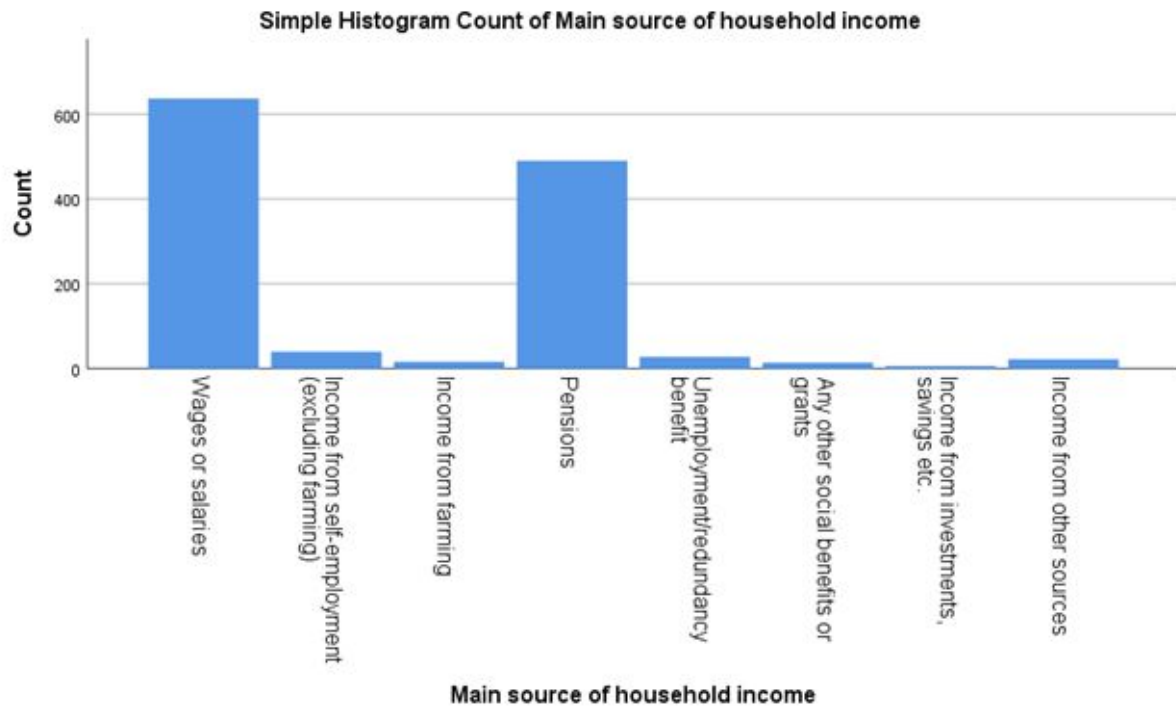

Diagram 18:

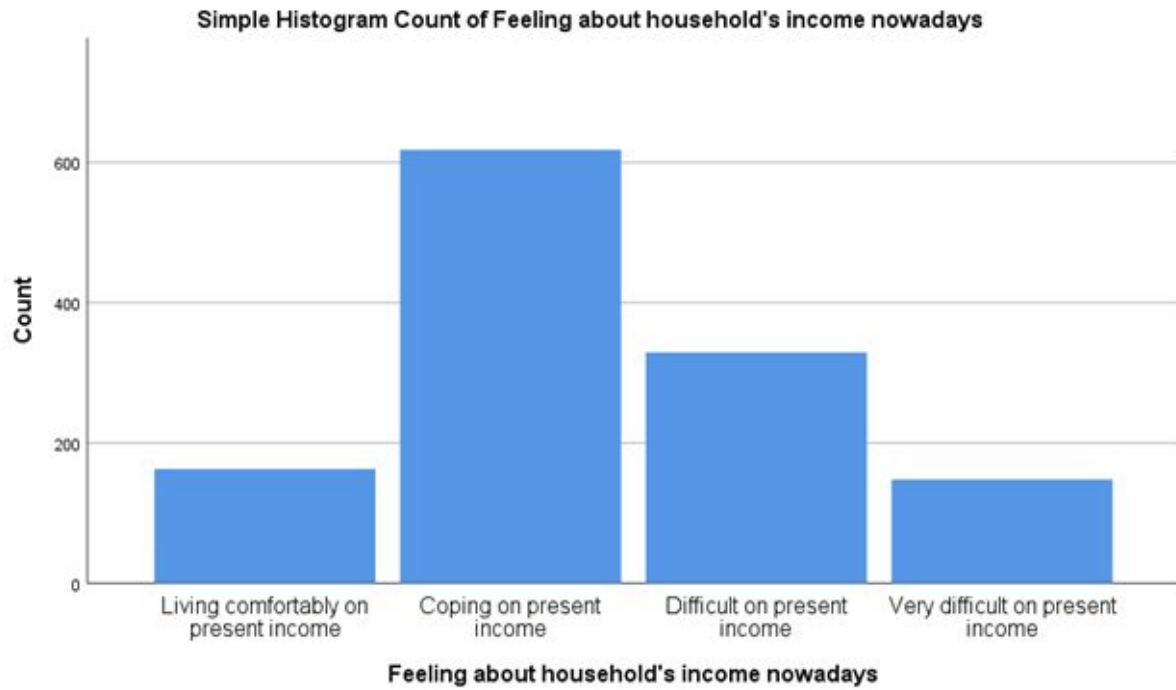

Diagram 19:

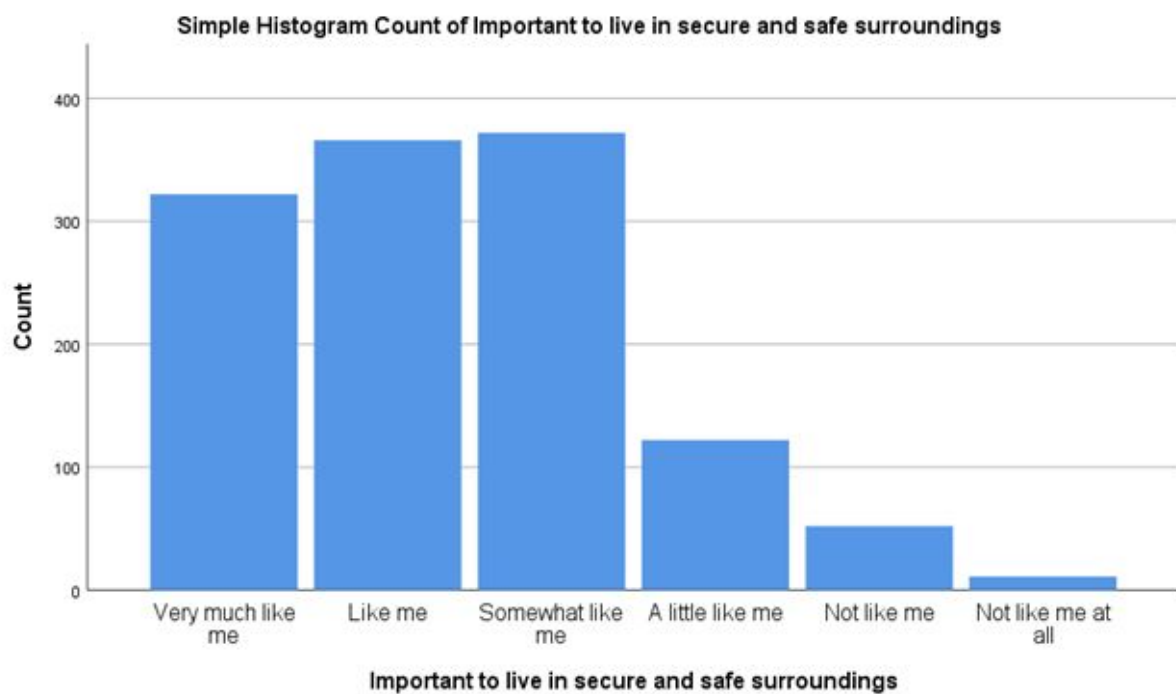

Diagram 20:

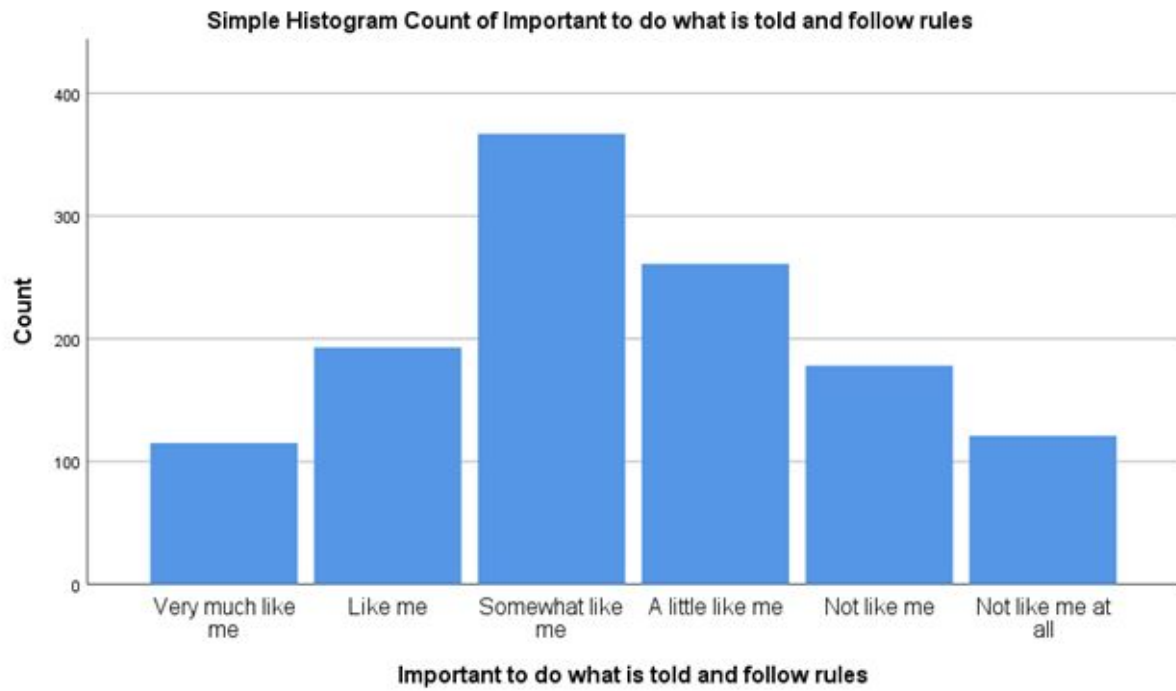

Diagram 21:

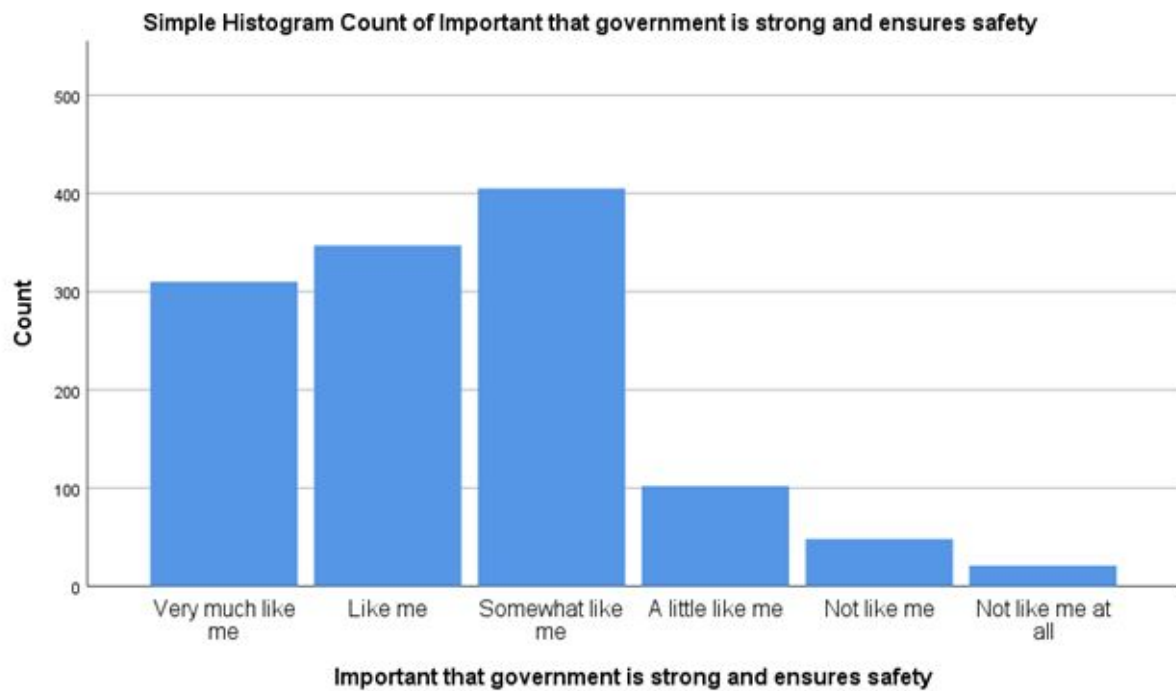

Diagram 22:

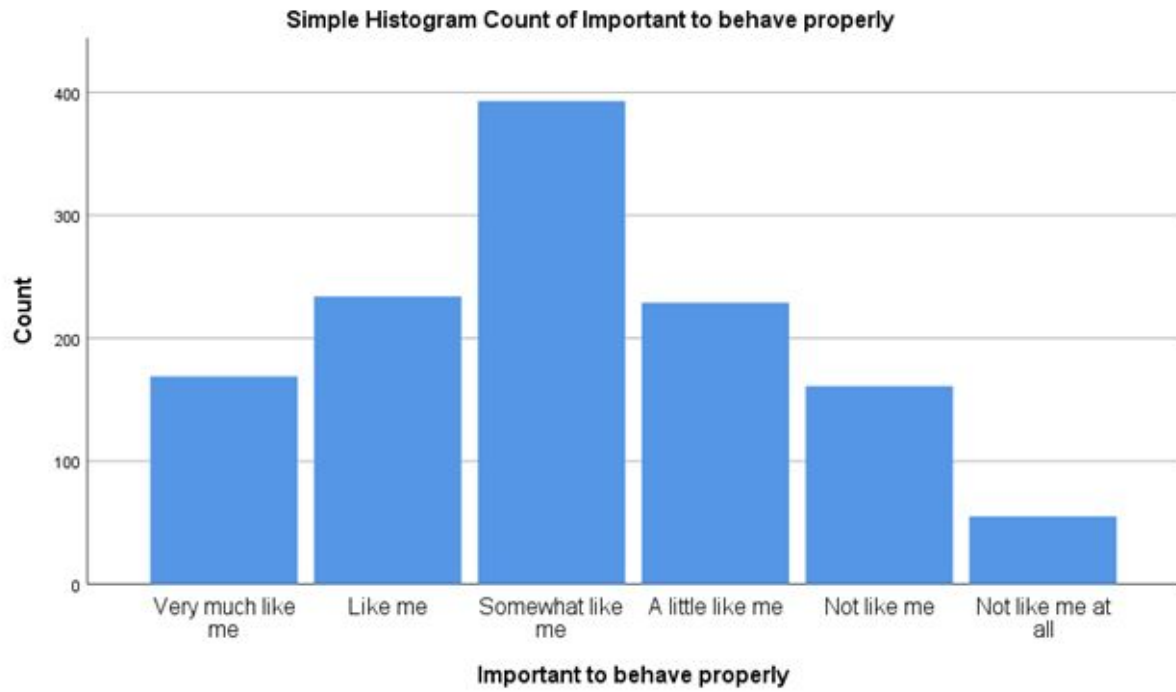
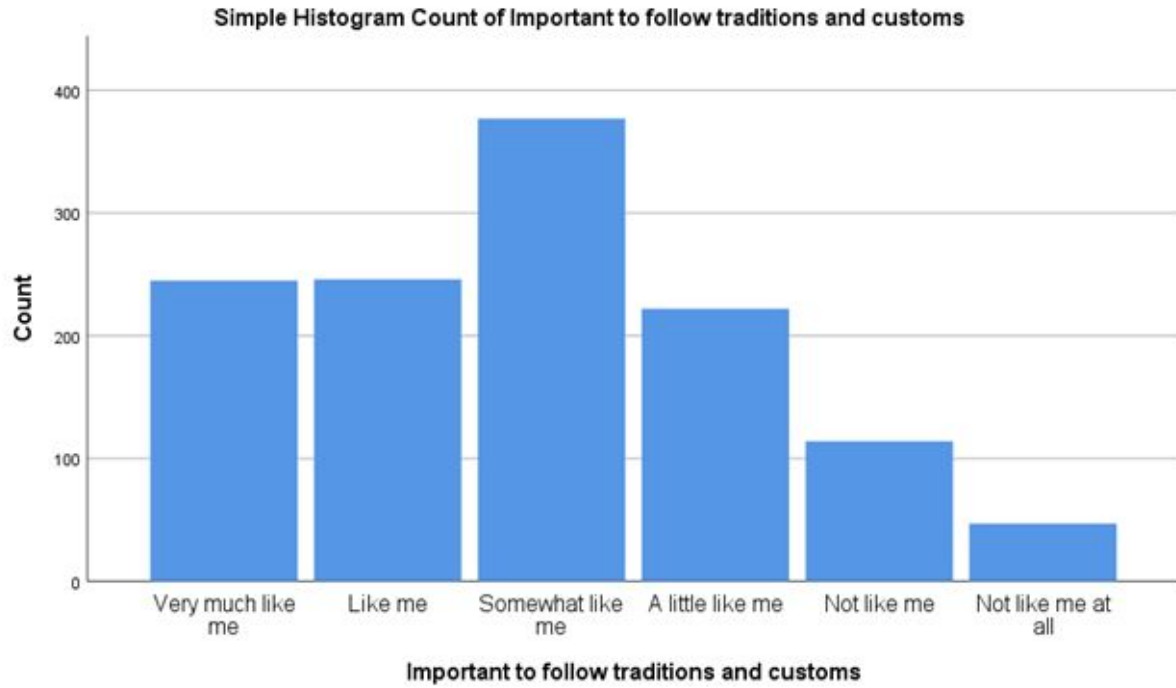

Diagram 23:

Frekvenser ESS7 Portugal:

Tabell 1:

Trust in politicians

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	No trust at all	509	40,2	40,7	40,7
	1	140	11,1	11,2	51,9
	2	133	10,5	10,6	62,6
	3	138	10,9	11,0	73,6
	4	110	8,7	8,8	82,4
	5	121	9,6	9,7	92,1
	6	49	3,9	3,9	96,0

	7	26	2,1	2,1	98,1
	8	11	,9	,9	99,0
	9	5	,4	,4	99,4
	Complete trust	8	,6	,6	100,0
	Total	1250	98,8	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
	Don't know	13	1,0		
	Total	15	1,2		
Total		1265	100,0		

Tabell 2:

Trust in the European Parliament

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	No trust at all	263	20,8	22,2	22,2
	1	78	6,2	6,6	28,7
	2	115	9,1	9,7	38,4
	3	133	10,5	11,2	49,6
	4	142	11,2	12,0	61,6
	5	202	16,0	17,0	78,6
	6	101	8,0	8,5	87,1
	7	76	6,0	6,4	93,5
	8	46	3,6	3,9	97,4
	9	8	,6	,7	98,1

	Complete trust	23	1,8	1,9	100,0
	Total	1187	93,8	100,0	
Missing	Refusal	3	,2		
	Don't know	75	5,9		
	Total	78	6,2		
Total		1265	100,0		

Tabell 3:

Trust in the United Nations

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	No trust at all	166	13,1	14,4	14,4
	1	44	3,5	3,8	18,2
	2	64	5,1	5,5	23,7
	3	77	6,1	6,7	30,4
	4	112	8,9	9,7	40,1
	5	247	19,5	21,4	61,5
	6	113	8,9	9,8	71,3
	7	130	10,3	11,3	82,5
	8	111	8,8	9,6	92,1
	9	36	2,8	3,1	95,2
	Complete trust	55	4,3	4,8	100,0
	Total	1155	91,3	100,0	
Missing	Refusal	3	,2		

Don't know	107	8,5		
Total	110	8,7		
Total	1265	100,0		

Tabell 4:

Placement on left right scale

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Left	98	7,7	8,9	8,9
	1	28	2,2	2,5	11,4
	2	83	6,6	7,5	19,0
	3	106	8,4	9,6	28,6
	4	102	8,1	9,3	37,9
	5	328	25,9	29,8	67,7
	6	75	5,9	6,8	74,5
	7	86	6,8	7,8	82,3
	8	77	6,1	7,0	89,3
	9	19	1,5	1,7	91,0
	Right	99	7,8	9,0	100,0
	Total	1101	87,0	100,0	
Missing	Refusal	60	4,7		
	Don't know	104	8,2		
	Total	164	13,0		
Total		1265	100,0		

Tabell 5:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Extremely dissatisfied	310	24,5	25,2	25,2
	1	101	8,0	8,2	33,5
	2	147	11,6	12,0	45,4
	3	161	12,7	13,1	58,6
	4	130	10,3	10,6	69,1
	5	164	13,0	13,4	82,5
	6	83	6,6	6,8	89,3
	7	61	4,8	5,0	94,2
	8	41	3,2	3,3	97,6
	9	9	,7	,7	98,3
	Extremely satisfied	21	1,7	1,7	100,0
	Total	1228	97,1	100,0	
	Missing	Refusal	6	,5	
Don't know		31	2,5		
Total		37	2,9		
Total		1265	100,0		

Tabell 6:

How satisfied with the way democracy works in country

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Extremely dissatisfied	178	14,1	14,7	14,7
	1	71	5,6	5,9	20,5
	2	132	10,4	10,9	31,4
	3	177	14,0	14,6	46,0
	4	158	12,5	13,0	59,0
	5	235	18,6	19,4	78,4
	6	95	7,5	7,8	86,2
	7	87	6,9	7,2	93,4
	8	54	4,3	4,5	97,9
	9	11	,9	,9	98,8
	Extremely satisfied	15	1,2	1,2	100,0
	Total	1213	95,9	100,0	
	Missing	Refusal	3	,2	
Don't know		49	3,9		
Total		52	4,1		
Total		1265	100,0		

Tabell 7:

Immigration bad or good for country's economy

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bad for the economy	124	9,8	10,2	10,2
	1	29	2,3	2,4	12,6

	2	65	5,1	5,3	17,9
	3	102	8,1	8,4	26,3
	4	107	8,5	8,8	35,1
	5	330	26,1	27,1	62,2
	6	133	10,5	10,9	73,1
	7	107	8,5	8,8	81,9
	8	100	7,9	8,2	90,1
	9	25	2,0	2,1	92,2
	Good for the economy	95	7,5	7,8	100,0
	Total	1217	96,2	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
	Don't know	46	3,6		
	Total	48	3,8		
Total		1265	100,0		

Tabell 8:

Country's cultural life undermined or enriched by immigrants

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Cultural life undermined	88	7,0	7,2	7,2
	1	16	1,3	1,3	8,5
	2	63	5,0	5,2	13,7
	3	83	6,6	6,8	20,5
	4	86	6,8	7,1	27,6

	5	279	22,1	22,9	50,5
	6	131	10,4	10,8	61,3
	7	162	12,8	13,3	74,6
	8	146	11,5	12,0	86,6
	9	46	3,6	3,8	90,4
	Cultural life enriched	117	9,2	9,6	100,0
	Total	1217	96,2	100,0	
Missing	Refusal	4	,3		
	Don't know	44	3,5		
	Total	48	3,8		
Total		1265	100,0		

Tabell 9:

Immigrants make country worse or better place to live

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Worse place to live	142	11,2	11,5	11,5
	1	34	2,7	2,8	14,3
	2	95	7,5	7,7	22,0
	3	122	9,6	9,9	31,9
	4	128	10,1	10,4	42,3
	5	396	31,3	32,2	74,5
	6	110	8,7	8,9	83,4
	7	72	5,7	5,8	89,3

	8	71	5,6	5,8	95,0
	9	18	1,4	1,5	96,5
	Better place to live	43	3,4	3,5	100,0
	Total	1231	97,3	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
	Don't know	32	2,5		
	Total	34	2,7		
Total		1265	100,0		

Tabell 10:

How religious are you

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not at all religious	121	9,6	9,6	9,6
	1	31	2,5	2,5	12,1
	2	53	4,2	4,2	16,3
	3	76	6,0	6,0	22,3
	4	67	5,3	5,3	27,6
	5	329	26,0	26,1	53,7
	6	114	9,0	9,0	62,8
	7	161	12,7	12,8	75,6
	8	136	10,8	10,8	86,3
	9	54	4,3	4,3	90,6
	Very religious	118	9,3	9,4	100,0

	Total	1260	99,6	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
	Don't know	3	,2		
	Total	5	,4		
Total		1265	100,0		

Tabell 11:

Belong to minority ethnic group in country

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	32	2,5	2,6	2,6
	No	1210	95,7	97,4	100,0
	Total	1242	98,2	100,0	
Missing	Don't know	23	1,8		
Total		1265	100,0		

Tabell 12:

Gender

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	571	45,1	45,1	45,1
	Female	694	54,9	54,9	100,0
	Total	1265	100,0	100,0	

Tabell 13:

Age of respondent, calculated

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15	10	,8	,8	,8
	16	20	1,6	1,6	2,4
	17	8	,6	,6	3,0
	18	10	,8	,8	3,8
	19	12	,9	,9	4,7
	20	11	,9	,9	5,6
	21	9	,7	,7	6,3
	22	15	1,2	1,2	7,5
	23	12	,9	,9	8,5
	24	9	,7	,7	9,2
	25	9	,7	,7	9,9
	26	14	1,1	1,1	11,0
	27	14	1,1	1,1	12,1
	28	12	,9	,9	13,0
	29	11	,9	,9	13,9
	30	14	1,1	1,1	15,0
	31	10	,8	,8	15,8
	32	21	1,7	1,7	17,5
	33	12	,9	,9	18,4

34	22	1,7	1,7	20,2
35	22	1,7	1,7	21,9
36	21	1,7	1,7	23,6
37	24	1,9	1,9	25,5
38	16	1,3	1,3	26,7
39	25	2,0	2,0	28,7
40	23	1,8	1,8	30,5
41	16	1,3	1,3	31,8
42	13	1,0	1,0	32,8
43	18	1,4	1,4	34,2
44	15	1,2	1,2	35,4
45	18	1,4	1,4	36,8
46	23	1,8	1,8	38,7
47	25	2,0	2,0	40,6
48	12	,9	,9	41,6
49	17	1,3	1,3	42,9
50	21	1,7	1,7	44,6
51	21	1,7	1,7	46,2
52	17	1,3	1,3	47,6
53	18	1,4	1,4	49,0
54	24	1,9	1,9	50,9
55	21	1,7	1,7	52,6
56	20	1,6	1,6	54,2

57	19	1,5	1,5	55,7
58	21	1,7	1,7	57,3
59	14	1,1	1,1	58,4
60	19	1,5	1,5	59,9
61	22	1,7	1,7	61,7
62	20	1,6	1,6	63,2
63	21	1,7	1,7	64,9
64	21	1,7	1,7	66,6
65	22	1,7	1,7	68,3
66	23	1,8	1,8	70,1
67	30	2,4	2,4	72,5
68	23	1,8	1,8	74,3
69	23	1,8	1,8	76,1
70	25	2,0	2,0	78,1
71	26	2,1	2,1	80,2
72	31	2,5	2,5	82,6
73	17	1,3	1,3	84,0
74	16	1,3	1,3	85,2
75	23	1,8	1,8	87,0
76	13	1,0	1,0	88,1
77	20	1,6	1,6	89,6
78	20	1,6	1,6	91,2
79	14	1,1	1,1	92,3

80	19	1,5	1,5	93,8
81	8	,6	,6	94,5
82	7	,6	,6	95,0
83	13	1,0	1,0	96,0
84	10	,8	,8	96,8
85	9	,7	,7	97,5
86	9	,7	,7	98,3
87	7	,6	,6	98,8
88	1	,1	,1	98,9
89	2	,2	,2	99,1
90	3	,2	,2	99,3
91	4	,3	,3	99,6
92	3	,2	,2	99,8
93	1	,1	,1	99,9
94	1	,1	,1	100,0
Total	1265	100,0	100,0	

Tabell 14:

Domicile, respondent's description

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A big city	246	19,4	19,5	19,5

	Suburbs or outskirts of big city	154	12,2	12,2	31,7
	Town or small city	466	36,8	36,9	68,6
	Country village	372	29,4	29,5	98,1
	Farm or home in countryside	24	1,9	1,9	100,0
	Total	1262	99,8	100,0	
Missing	Don't know	3	,2		
	Total	1265	100,0		

Tabell 15:

Highest level of education

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Less than lower secondary education (ISCED 0-1)	586	46,3	46,3	46,3
	Lower secondary education completed (ISCED 2)	230	18,2	18,2	64,5
	Upper secondary education completed (ISCED 3)	206	16,3	16,3	80,8
	Post-secondary non-tertiary education completed (ISCED 4)	23	1,8	1,8	82,6
	Tertiary education completed (ISCED 5-6)	218	17,2	17,2	99,8
	Other	2	,2	,2	100,0

Total	1265	100,0	100,0	
-------	------	-------	-------	--

Tabell 16:

Ever unemployed and seeking work for a period more than three months

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	364	28,8	28,8	28,8
	No	899	71,1	71,2	100,0
	Total	1263	99,8	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
Total		1265	100,0		

Tabell 17:

Main source of household income

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Wages or salaries	637	50,4	50,8	50,8
	Income from self-employment (excluding farming)	40	3,2	3,2	54,0
	Income from farming	16	1,3	1,3	55,3
	Pensions	490	38,7	39,1	94,4
	Unemployment/redundancy benefit	28	2,2	2,2	96,6
	Any other social benefits or grants	14	1,1	1,1	97,8

	Income from investments, savings etc.	6	,5	,5	98,2
	Income from other sources	22	1,7	1,8	100,0
	Total	1253	99,1	100,0	
Missing	Refusal	6	,5		
	Don't know	6	,5		
	Total	12	,9		
Total		1265	100,0		

Tabell 18:

Feeling about household's income nowadays

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Living comfortably on present income	163	12,9	13,0	13,0
	Coping on present income	618	48,9	49,1	62,1
	Difficult on present income	329	26,0	26,2	88,2
	Very difficult on present income	148	11,7	11,8	100,0
	Total	1258	99,4	100,0	
Missing	Refusal	5	,4		
	Don't know	2	,2		
	Total	7	,6		
Total		1265	100,0		

Tabell 19:

Important to live in secure and safe surroundings

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	322	25,5	25,9	25,9
	Like me	366	28,9	29,4	55,3
	Somewhat like me	372	29,4	29,9	85,1
	A little like me	122	9,6	9,8	94,9
	Not like me	52	4,1	4,2	99,1
	Not like me at all	11	,9	,9	100,0
	Total	1245	98,4	100,0	
	Missing	Refusal	3	,2	
	Don't know	17	1,3		
	Total	20	1,6		
Total		1265	100,0		

Tabell 20:

Important to do what is told and follow rules

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	115	9,1	9,3	9,3
	Like me	193	15,3	15,6	24,9
	Somewhat like me	367	29,0	29,7	54,7
	A little like me	261	20,6	21,1	75,8

	Not like me	178	14,1	14,4	90,2
	Not like me at all	121	9,6	9,8	100,0
	Total	1235	97,6	100,0	
Missing	Refusal	5	,4		
	Don't know	25	2,0		
	Total	30	2,4		
Total		1265	100,0		

Tabell 21:

Important that government is strong and ensures safety

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	310	24,5	25,1	25,1
	Like me	347	27,4	28,1	53,3
	Somewhat like me	405	32,0	32,8	86,1
	A little like me	102	8,1	8,3	94,4
	Not like me	48	3,8	3,9	98,3
	Not like me at all	21	1,7	1,7	100,0
	Total	1233	97,5	100,0	
Missing	Refusal	5	,4		
	Don't know	27	2,1		
	Total	32	2,5		
Total		1265	100,0		

Tabell 22:

Important to behave properly

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	169	13,4	13,6	13,6
	Like me	234	18,5	18,9	32,5
	Somewhat like me	393	31,1	31,7	64,1
	A little like me	229	18,1	18,5	82,6
	Not like me	161	12,7	13,0	95,6
	Not like me at all	55	4,3	4,4	100,0
	Total	1241	98,1	100,0	
Missing	Refusal	2	,2		
	Don't know	22	1,7		
	Total	24	1,9		
Total		1265	100,0		

Tabell 23:

Important to follow traditions and customs

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Very much like me	245	19,4	19,6	19,6
	Like me	246	19,4	19,7	39,2
	Somewhat like me	377	29,8	30,1	69,4
	A little like me	222	17,5	17,7	87,1

	Not like me	114	9,0	9,1	96,2
	Not like me at all	47	3,7	3,8	100,0
	Total	1251	98,9	100,0	
Missing	Refusal	3	,2		
	Don't know	11	,9		
	Total	14	1,1		
Total		1265	100,0		

Medelvärde, median och typvärde ESS 7 Portugal:

Tabell 24:

	to follow d customs	o what is told w rules	e in secure and oundings	at government is ensures safety	nce of ncome	ayed and seeking work ore than three months
	2133	2130	2142	2130	2120	2135
	18	21	9	21	31	16
	2,82	3,15	2,38	2,39	2,64	1,72
	3,00	3,00	2,00	2,00	2,00	2,00
	3	3	2	2	1	2

	6021	6704	5090	5097	5607	3680
--	------	------	------	------	------	------

Tabell 25:

Statistics

	out household's e nowadays	level of ion	espondent's ription	pondent, ated	o behave erly	ake country worse or r place to live
	2122	2148	2147	2151	2131	2036
	29	3	4	0	20	115
	2,59	1,99	2,49	52,29	2,95	3,88
	3,00	1,00	3,00	53,00	3,00	4,00
	2	1	1	74	3	5
	5502	4264	5356	112486	6285	7898

Tabell 26:

Statistics

	ltural life undermined ied by immigrants	bad or good for 's economy	ified with the way y works in country	n left right e	ified with the government	United ns
	2011	2007	2087	1493	2133	1910
	140	144	64	658	18	241
	5,04	4,37	3,97	4,93	2,17	4,10

	5,00	5,00	4,00	5,00	2,00	5,00
	5	5	5	5	0	5
	10145	8780	8283	7361	4628	7828

Tabell 27:

Statistics

	ed for in last national ction, Portugal	oliticians	size weight (must be combined with dweight or pspwght)	the European liament	ious are ou	
	916	2132	2151	1970	2143	151

	1235	19	0	181	8	0
	9,06	1,80	,4176	3,18	5,24	,60
	10,00	1,00	,4176	3,00	5,00	,00
	11	0	,42	0	5	2
	8295	3844	898,18	6260	11230	450

Tabell 28:

Statistics

Belong to minority ethnic group in country

N	Valid	2128
	Missing	23
Mean		1,98
Median		2,00
Mode		2
Sum		4221

Data ESS6 Portugal:

Tabell 29:

Statistics

Feeling about household's income nowadays

N	Valid	2122
	Missing	29
Mean		2,59
Median		3,00
Mode		2

Tabell 30:

Feeling about household's income nowadays

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Living comfortably on present income	91	4,2	4,3	4,3
	Coping on present income	950	44,2	44,8	49,1
	Difficult on present income	813	37,8	38,3	87,4
	Very difficult on present income	268	12,5	12,6	100,0
	Total	2122	98,7	100,0	
Missing	Refusal	17	,8		
	Don't know	12	,6		
	Total	29	1,3		
Total		2151	100,0		

Data ESS6 Italien:

Tabell 31:

Statistics						
	Important to follow traditions and customs	Important to do what is told and follow rules	Important to live in secure and safe surroundings	Feeling about household's income nowadays	Ever unemployed and seeking work for a period more than three months	Main source of household income
N	912	904	913	927	929	900
V						
a						
i						
d						
M	48	56	47	33	31	60
i						
s						
s						
i						
n						
g						
M	2,25	2,72	2,05	2,09	1,60	2,16
ea						
n						
M	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00
ed						
ia						
n						

M o d e	1	2	1	2	2	1
Su m	2056	2457	1876	1941	1487	1942

Tabell 32:

Statistics

	Domicile, respondent's description	Age of respondent, calculated	G e n d er	Belong to minority ethnic group in country	Highest level of education	How religious are you
N V a l i d	952	939	9 4 7	931	950	944
Mi s s i n g	8	21	1 3	29	10	16
Mea n	3,25	47,08	1, 5 2	1,98	3,29	5,91
Medi a n	4,00	47,00	2, 0 0	2,00	3,00	6,00
Mod e	4	50	2	2	3	5
Sum	3097	44210	1 4	1841	3124	5578

			4			
			1			

Tabell 33:

Statistics

	Important that government is strong and ensures safety	Important to behave properly	Immigration bad or good for country's economy	How satisfied with the national government	Placement on left right scale	How satisfied with the way democracy works in country
N Valid	909	904	936	925	799	938
Missing	51	56	24	35	161	22
Mean	1,77	2,44	5,18	2,80	4,67	4,11
Median	1,00	2,00	5,00	3,00	5,00	4,00
Mode	1	2	5	0	5	5
Sum	1607	2205	4850	2588	3729	3851

Tabell 34:

Statistics					
	Trust in the United Nations	Trust in politicians	Trust in the European Parliament	Country's cultural life undermined or enriched by immigrants	Immigrants make country worse or better place to live
N	907	946	909	943	937
V					
Valid					
Missing	53	14	51	17	23
Mean	5,24	1,95	4,33	5,61	4,40
Median	6,00	1,00	5,00	6,00	5,00
Mode	5	0	5	5	5
Sum	4749	1840	3938	5292	4123